

Regional analyse Vestfold

KNUT VAREIDE OG HANNA NYBORG STORM

TF-notat nr. 61/2012

Tittel: Regional analyse Vestfold
Undertittel:
TF-notat nr: 61/2012
Forfatter(e): Knut Vareide og Hanna Nyborg Storm
Dato: 04.12.2012
ISBN: 978-82-7401-567-8
ISSN: 1891-053X
Pris: 120,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforsking.no)
Framsidedfoto: Illustrasjonsfoto
Prosjekt: Regionale næringsanalyser
Prosjektnr.: 20120170
Prosjektleder: Knut Vareide
Oppdragsgiver(e): Vestfold fylkeskommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforsking
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
Epost: post@tmforsk.no
www.telemarksforsking.no

Knut Vareide er utdannet sosialøkonom (cand oecon) fra Universitetet i Oslo (1985). Han har arbeidet ved Telemarksforsking siden 1996.

Hanna Storm er utdannet master i Økonomi og ressursforvaltning fra Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås. I Telemarksforsking er Storm tilknyttet faggruppa for regional utvikling, der hun har jobbet siden 2008.

Forord

Denne rapporten er en videreføring av tidligere næringsanalyser. Analysene bygger på indikatorer og metoder fra tidligere år, som er oppdatert eller oppgradert. I tillegg introduserer vi enkelte nye tema og indikatorer.

De som har lest tidligere rapporter vil kjenne igjen kapitlene for folketall, arbeidsplasser, NæringsNM og Attraktivitetspyramiden.

I denne rapporten har vi også med to nye kapitler. Det ene kapitlet omhandler næringsmessig sårbarhet, det andre scenarier for befolkningsvekst fram til 2040.

Telemarksforskning har utarbeidet 21 regionale analyser på ulike geografiske nivå i 2012. Telemarksforskning og oppdragsgiverne har møttes ved tre anledninger underveis for å diskutere innhold, relevans og metoder. Dette har gitt verdifulle innspill til oss som har utarbeidet rapportene.

Vi har hatt det privilegium å lage slike regionale analyser over en periode på over ti år, hvorav enkelte oppdragsgivere har vært med i alle årene. Dette har gjort at vi har gradvis kunnet foredle og forbedre analysene år for år. Innspillene fra oppdragsgiverne, som arbeider med regional utvikling i praksis, har vært uvurderlige i denne utviklingen.

Bø, 4.12.2012

Knut Vareide
Prosjektleder

Innhold

Innledning	7
1. Befolkning	8
2. Arbeidsplasser	22
3. Næringsmessig sårbarhet.....	30
4. NæringsNM.....	44
5. Attraktivitetspyramiden.....	52
6. Regional vekstkraft	67

Sammendrag

Vestfold er et av de mest attraktive fylkene som bosted. Det fører til at fylket vinner innbyggere fra andre fylker, selv om næringsutviklingen og arbeidsplassveksten i fylket er svakere enn ellers i landet. Utviklingen i næringslivet fortsetter en negativ trend. Antall arbeidsplasser i næringslivet i Vestfold fortsetter å falle, mens næringslivet i resten av landet øker.

Vestfold har tradisjonelt vært et av vekstfylkene i Norge. Befolkningsveksten i Vestfold var høyere enn befolkningsveksten på landsbasis fram til 2005. Etter 2005 har imidlertid befolkningsveksten blitt lavere enn veksten på landsbasis. Dette har skjedd i en periode der Norge har fått økt vekst som følge av økt innvandring, og dermed har også Vestfold fått økt befolkningsvekst i absolutte tall. Vestfold har fremdeles nettoinnflytting fra andre fylker, men har lavere innvandring fra utlandet, og lavere fødselsoverskudd enn landsgjennomsnittet.

Arbeidsplassveksten i Vestfold var høyere enn i resten av landet fram til 2007. Næringslivet i Vestfold ble hardere rammet av finanskrisen i 2009, og har også hatt svakere utvikling etter det. Næringslivet i Vestfold har hatt fallende antall arbeidsplasser både i 2010 og i 2011, i år hvor næringslivet på landsbasis har økt antall arbeidsplasser. Det har vært nedgang i antall arbeidsplasser i de fleste bransjene i Vestfold etter 2008.

I dette notatet har vi introdusert en ny type analyse, der vi måler regioners næringsmessige sårbarhet. Sårbarheten er målt gjennom å se på regionenes fordeling av arbeidsplassene på vekst- og nedgangsbransjer, hvor spesialisert næringslivet er på bestemte bransjer og arbeidsmarkedsintegrasjonen.

Regionene i Vestfold er lite sårbare, og kan karakteriseres som robuste regioner. Bransjestrukturen i regionene er lite spesialisert og likner på bransjestrukturen i Norge. Det gjør at det er liten risiko for brå fall i sysselsettingen. Det er også høy arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene i Vestfold, noe som bidrar til at regionene blir mer robuste. Tønsbergregionen har imidlertid hatt en svakere utvikling av antall arbeidsplasser i næringslivet enn bransjestrukturen tilsier fra 2000 til 2011. Sandefjord/Larvik har hatt litt bedre arbeidsplassvekst enn bransjestrukturen tilsier.

NæringsNM er et mål for hvordan næringslivet gjør det, på næringslivets premisser. I NæringsNM måles næringslivets prestasjoner med hensyn til lønnsomhet, vekst i omsetning og verdiskaping, etableringsvirksomhet og næringslivets relative størrelse. Vestfold ble rangert som nummer åtte av 19 fylker i NæringsNM for det siste året. Det er en framgang i forhold til året før, da Vestfold ble nummer ni. Vestfold hadde over middels andel lønnsomme foretak, og over middels vekst blant de etablerte foretakene, men hadde under middels nyetableringer.

Utviklingen i Vestfold er analysert gjennom Attraktivitetspyramiden, som definerer tre typer attraktivitet som avgjørende for vekst: Attraktivitet for bedrifter i basisnæringer, attraktivitet for besøk og attraktivitet som bosted.

Vestfold har hatt en svak utvikling i basisnæringene, spesielt etter 2008. I perioden fra 2000 til 2011 sank antall arbeidsplasser i basisnæringene i Vestfold med 7,6 prosent, men det var vekst på 1,2 prosent i antall arbeidsplasser i basisnæringene på landbasis.

Vestfold har også hatt svakere utvikling i sine besøksnæringer etter 2000 enn ellers i landet. Besøksnæringene utviklet seg bedre enn landsgjennomsnittet fram til 2007, men har hatt ganske stor nedgang de siste fire årene. Vestfold har mindre andel enn gjennomsnittet for alle typer besøksnæringer; handel, servering,

overnatting og aktiviteter. Vestfold hadde mer handel enn folketallet tilsa fram til 2007, men har i dag handelslekkasje.

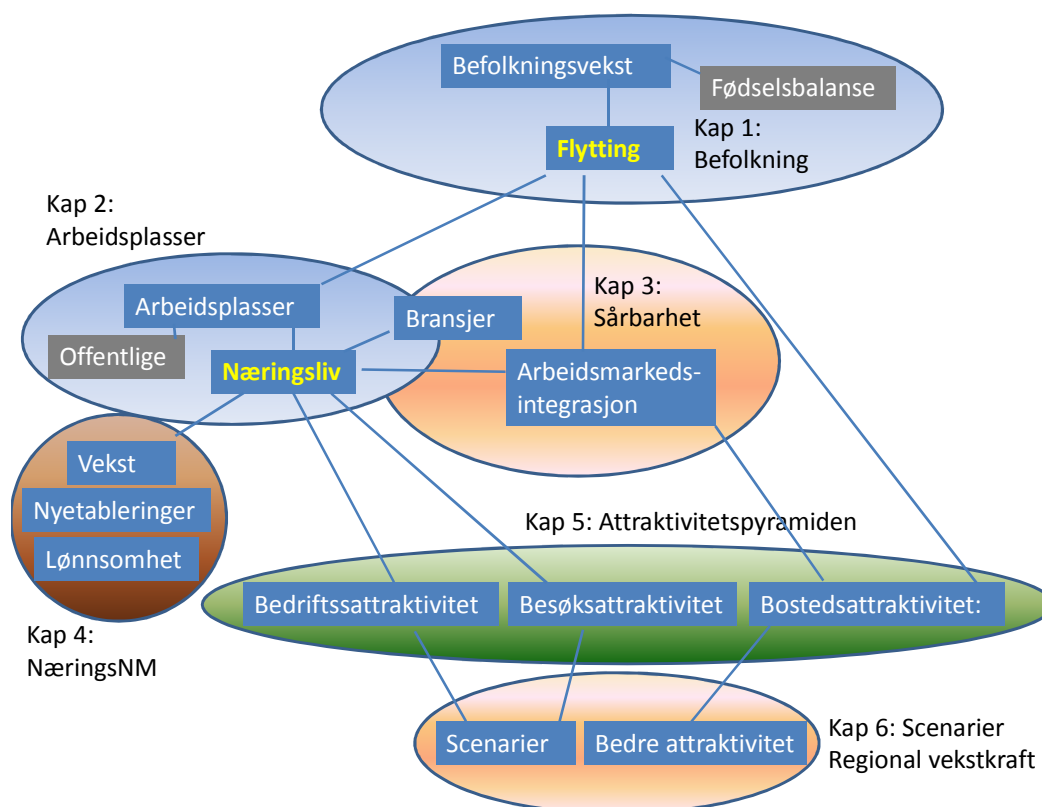
Vestfolds styrke er en vedvarende og høy bostedsattraktivitet. Attraktivitetsbarometeret som analyserer nettoflyttingen i forhold til arbeidsplassveksten, viser at Vestfold har hatt bedre nettoflytting enn arbeidsplassveksten tilsier i alle periodene etter 2000.

Til slutt i denne rapporten er det laget ulike scenarier for hvilken befolkningsvekst det vil bli i Vestfold dersom en lykkes med å oppnå høy arbeidsplassvekst og en forbedring av bostedsattraktiviteten. Tilsvarende er det scenarier for hvilken utvikling det vil bli dersom en mislykkes på de to områdene.

Analysen viser at Vestfold er godt rigget for framtidig befolkningsvekst. Fylket er robust, gjennom at selv scenariet med lav arbeidsplassvekst og nedgang i bostedsattraktiviteten vil gi en sterk befolkningsvekst i årene fram til 2040. Det forventes vekst i alle kommunene i basisscenariet med gjennomsnittlig befolkningsvekst og uendret attraktivitet, men de fleste kommunene risikerer befolkningsnedgang dersom de får både lav arbeidsplassvekst og svakere bostedsattraktivitet.

Innledning

Notatet er bygd opp rundt seks kapitler, som til sammen skal gi et bilde av de sentrale utviklingstrekkene i området. De første to kapitlene er rent deskriptive. Deretter følger fire kapitler der vi gjennom ulike modeller og indikatorer forsøker å belyse årsaker og drivkrefter til utviklingen.

Notatet starter med en beskrivelse av befolkningsutviklingen. Befolkningsutviklingen er helt sentral for å beskrive et områdes utvikling. Flyttingen ut og inn av området vies spesiell oppmerksomhet, og er antakelig den viktigste indikatoren for om en region har en positiv utvikling. Mye av problemstillingene knyttet til regional utvikling kan knyttes til å forklare nettoflyttingen mellom regioner. I kapittel 2 gis en beskrivelse arbeidsplassutviklingen, og da spesielt arbeidsplassutviklingen i næringslivet.

I dette notatet introduserer vi et nytt begrep; næringsmessig sårbarhet. Den næringsmessige sårbarheten knytter seg til bransjesammensetningen i en region, og til arbeidsmarkedsintegrasjonen i en region. Sårbarheten kan være med på å forklare utviklingen i en region, og gir også en pekepinn på sannsynlig utvikling i årene framover.

NæringsNM baseres på foretakenes regnskap, og viser hvordan bedriftene i en region gjør det med hensyn til nyetableringer, vekst og lønnsomhet. NæringsNM gir en beskrivelse av næringsutviklingen, som utdyper bildet vi får av næringsutviklingen når vi bare ser på arbeidsplassutviklingen.

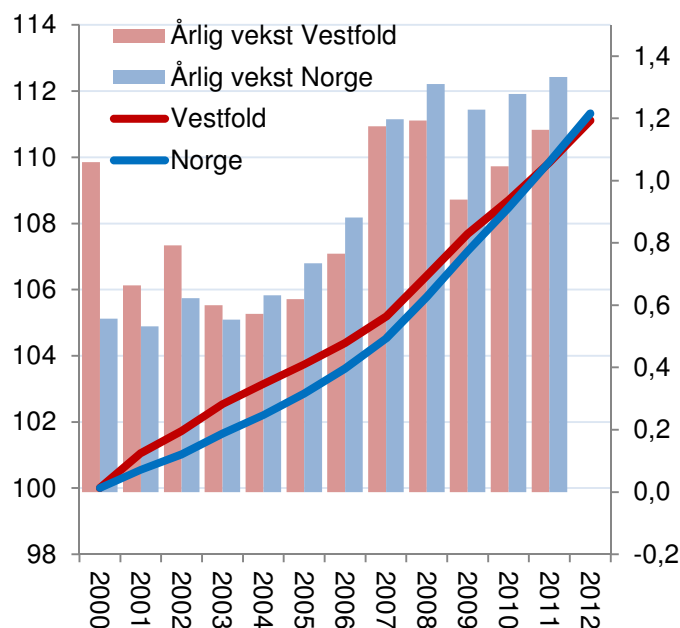
I kapittel 5 bruker vi modellen Attraktivitetspyramiden for å forklare stedenes befolkningsutvikling. Attraktivitetspyramiden har to dimensjoner som har med næringsutvikling å gjøre, bedriftsattraktivitet og besøksattraktivitet. Den tredje dimensjonen er bostedsattraktivitet som er sentral for å forstå flyttingen mellom regionene. Til slutt har vi et kapittel 6, der vi trekker trådene framover. Hvordan vil veksten i en kommune eller region påvirkes av at en lykkes med næringsutvikling og attraktivitetsutvikling?

1. Befolkning

Befolkningsutviklingen er den viktigste indikatoren for regional utvikling, og blir i denne rapporten viet ekstra oppmerksomhet. En positiv befolkningsutvikling er et mål i seg selv for de fleste regioner og er den fremste indikatoren på framgang i en region. Alt datagrunnlag i dette kapitlet er fra SSB.

1.1 Befolkningsutviklingen i Vestfold

Befolkningen i Vestfold har vokst sterkt de siste årene. Vi kan se i figur 1 at veksten i var sterkere enn landsgjennomsnittet i 2000 og de påfølgende årene, men at den årlige veksten har vært litt svakere enn i resten av landet de siste årene. Siden 2007 har det vært høy befolkningsvekst i Norge, noe som kommer av at innvandringen til Norge har økt sterkt. Det er innvandring fra østeuropeiske EU-land som har stått for størsteparten av denne økningen. Det har vært sterk vekst i Vestfold også i denne perioden etter 2007, men veksten har ikke vært like sterk som på landsbasis. Samlet har veksten i Vestfold vært på 11,1 prosent i perioden 2000-2012, mot 11,3 i Norge.

Figur 1: Befolkningsutvikling i Vestfold og Norge i perioden 2000-2012.

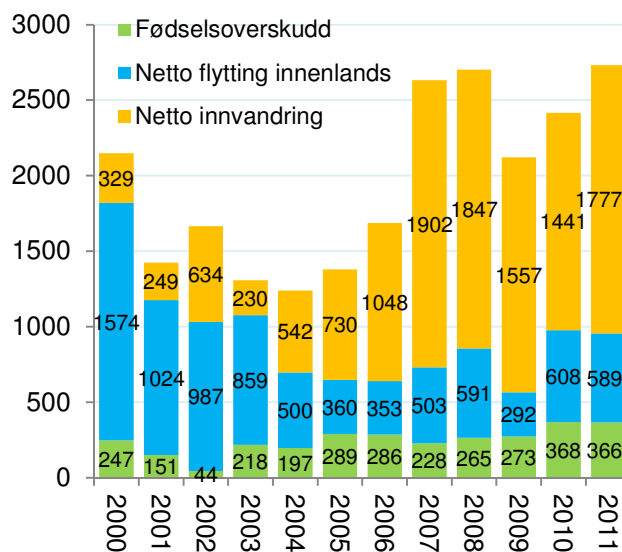
1.2 Befolkningsutviklingen dekomponert

Befolkningsutviklingen består av tre komponenter; fødselsoverskudd, netto innenlands flytting og netto innvandring.

Fødselsbalansen i Vestfold har vært positiv alle år, og økt i løpet av perioden, men likevel har den bidratt lite til folketallsveksten. I 2011 var fødselsoverskuddet på 366 personer.

Vestfold har hatt netto innflytting fra andre norske fylker i alle årene siden 2000, men det var spesielt de første årene i perioden at nettoinnflyttingen var høy. I 2000 flyttet 1574 personer til Vestfold, noe som var nesten 1000 flere enn i 2011.

Som ellers i landet, har innvandringen til Vestfold skutt fart de siste årene. Det er innvandringen som har bidratt mest til folketallsøkningen de siste årene.

Figur 2: Befolkningsutviklingen i Vestfold i perioden 2000-2011, dekomponert i fødselsoverskudd, netto innenlands flytting og netto innvandring.

1.3 Befolkningsveksten i fylkene

I tabellen under ser vi hvordan den årlige veksten har utviklet seg i alle fylkene i Norge etter 2000.

Tabell 1: Årlig befolkningsvekst i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	0,2	0,8	0,9	0,9	1,5	1,6	1,9	2,2	2,7	2,0	2,1	2,3
Akershus	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,4	1,6	1,8	1,7	1,7	1,7	1,9
Rogaland	0,5	0,7	1,0	1,0	1,1	1,1	1,8	2,0	1,9	1,8	1,9	1,6
Buskerud	0,9	0,4	0,7	0,4	0,5	0,7	1,0	1,4	1,4	1,2	1,3	1,6
Sør-Trøndelag	0,8	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,2	1,5	1,3	1,3	1,2	1,3
Aust-Agder	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,5	0,6	1,3	1,2	1,1	1,4	1,3
Hordaland	0,7	0,7	0,8	0,8	0,7	1,0	0,9	1,3	1,5	1,6	1,5	1,3
Østfold	1,1	0,7	0,9	0,6	0,7	0,7	0,8	1,1	1,2	1,1	1,2	1,3
Vestfold	1,1	0,7	0,8	0,6	0,6	0,6	0,8	1,2	1,2	0,9	1,0	1,2
Vest-Agder	0,8	0,6	0,9	0,6	0,7	0,6	0,9	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1
Møre og Romsdal	0,3	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1	0,2	0,6	0,8	1,0	1,1	1,1
Nord-Trøndelag	0,1	0,2	0,1	0,3	0,4	0,2	0,3	0,6	0,7	0,6	0,4	0,9
Troms	0,4	-0,1	0,4	0,3	0,1	0,6	0,4	0,3	0,6	0,6	0,7	0,7
Hedmark	0,5	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,4	0,3	0,5	0,6
Oppland	0,4	-0,1	0,2	0,1	-0,3	0,0	-0,1	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6
Finnmark	0,0	-0,5	-0,3	-0,4	-0,2	-0,2	-0,4	-0,4	0,1	0,5	0,8	0,5
Telemark	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	-0,1	0,0	0,3	0,5	0,4	0,6	0,5
Nordland	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	0,2	0,4	0,4	0,4
Sogn og Fjordane	0,0	-0,3	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	0,1	0,2	0,6	0,6	0,4
Norge	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,9	1,2	1,3	1,2	1,3	1,3

Befolkningsveksten i Norge skjøt fart i 2007, da det ble en sterk økning i arbeidsinnvandring fra EU-land. Denne innvandringen har fortsatt å øke, og har ført til en femårsperiode med historisk høy befolkningsvekst. Befolkningsveksten på landsbasis har vært i størrelsesorden 1,2 til 1,3 prosent av folketallet årlig de siste fem årene. I 2011 sto innvandringen for nesten ett prosentpoeng av denne befolkningsveksten. Fra og med 2008 har alle de 19 fylkene i landet hatt befolkningsvekst hvert år. Den høye innvandringen har dermed skapt befolkningsvekst i alle fylkene.

Vi kan se at Vestfold var av fylkene som hadde sterkest vekst i 2000 og noen av de påfølgende årene. Veksten i Vestfold har økt de siste fem år, men samtidig har veksten i resten av landet har økt enda sterkere. I 2011 vokste Vestfold med 1,2 prosent av folketallet, mens landsgjennomsnittet var 1,3. I 2000 var veksten 1,1 i Vestfold, mot 0,6 prosent i Norge.

1.4 Innvandring

Innvandringen har forsterket befolkningsveksten i alle fylker og regioner. I tabellen under ser vi hvordan innvandringen har utviklet seg i fylkene i Norge.

Tabell 2: Netto innvandring i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011, samt snitt i perioden 2007-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Snitt 2007-2011
Oslo	0,1	0,1	0,7	0,2	0,3	0,6	0,7	1,3	1,8	1,1	1,3	1,5	1,4
Finnmark	0,9	0,4	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,8	1,0	1,0	1,1	1,2	1,0
Møre og Romsdal	0,3	0,2	0,4	0,3	0,3	0,3	0,5	0,8	0,9	1,0	1,1	1,1	1,0
Buskerud	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,8	0,7	0,8	1,0	1,1	0,9
Akershus	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4	0,6	0,8	0,8	0,7	0,8	1,0	0,8
Troms	0,3	0,2	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8
Rogaland	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,8	1,3	1,2	1,0	1,2	0,9	1,1
Sogn og Fjordane	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,8	0,9	1,1	1,1	0,9	1,0
Sør-Trøndelag	0,2	0,2	0,4	0,1	0,3	0,4	0,5	0,8	0,7	0,7	0,6	0,9	0,8
Aust-Agder	0,2	0,1	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,8	0,9	0,7	0,8	0,9	0,8
Hordaland	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,4	0,5	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Oppland	0,3	0,1	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,7
Nordland	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,7
Nord-Trøndelag	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,7	0,5	0,5	0,5	0,8	0,6
Vestfold	0,2	0,1	0,3	0,1	0,2	0,3	0,5	0,8	0,8	0,7	0,6	0,8	0,7
Østfold	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	0,7	0,6
Vest-Agder	0,3	0,2	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7	0,8
Hedmark	0,3	0,1	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	0,6
Telemark	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
Norge	0,2	0,2	0,4	0,2	0,3	0,4	0,5	0,8	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9

Alle fylkene fikk fra 2007 en høyere innvandring enn de hadde hatt tidligere. Innvandringen i 2011 ble høyere enn noensinne, og tilsvarte nesten én prosent av folketallet i Norge.

I 2011 var det Oslo, Finnmark, Møre og Romsdal og Buskerud som hadde høyest innvandring. Rogaland og Sogn og Fjordane har hatt høy innvandring i tidligere år, men fikk ikke så høy innvandring i 2011.

Fram til 2006 hadde Vestfold moderat innvandring, men fikk deretter en økning i innvandringen, som mange andre fylker. Mange fylker har imidlertid hatt betydelig sterkere innvandring enn Vestfold. Spesielt så har Oslo hatt en veldig sterk innvandring disse årene. I 2011 hadde faktisk Vestfold femte svakeste vekst av fylkene. Den svake innvandringen er en medvirkende årsak til at Vestfold har en svakere befolkningsvekst enn de andre fylkene.

Nettoinnvandringen i Vestfold i 2011 tilsvarte 0,8 prosent av folketallet. Dette er likt som nivået i 2007 og 2008. I snitt har Vestfold hatt en årlig nettoinnvandring på 0,7 prosent av folketallet i perioden 2007-2011.

1.5 Innenlands flytting

Den innenlandske nettoflyttingen er interessant å studere, fordi den forteller hvilke regioner som vokser på bekostning av andre. I tabellen under ser vi hvordan nettoflyttingen i fylkene har utviklet seg.

Tabell 3: Netto flytting innenlands i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Akershus	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Østfold	1,0	0,6	0,8	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4
Vestfold	0,7	0,5	0,5	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,3	0,3
Buskerud	0,5	0,1	0,3	0,0	0,0	0,2	0,3	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2
Aust-Agder	0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,3	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,3	0,2
Hedmark	0,3	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
Sør-Trøndelag	0,1	0,0	0,0	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
Nord-Trøndelag	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,2	0,0
Rogaland	-0,1	-0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vest-Agder	0,1	0,1	0,0	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Hordaland	-0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
Oslo	-0,4	0,2	-0,3	0,1	0,4	0,3	0,3	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1
Telemark	0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Oppland	0,2	-0,1	0,0	-0,2	-0,4	-0,3	-0,4	-0,1	-0,2	0,0	-0,2	-0,2
Møre og Romsdal	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Nordland	-0,9	-0,7	-0,7	-0,5	-0,6	-0,7	-0,8	-0,7	-0,6	-0,5	-0,4	-0,5
Troms	-0,4	-0,6	-0,4	-0,4	-0,5	-0,3	-0,4	-0,7	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6
Sogn og Fjordane	-0,6	-0,9	-0,7	-0,5	-0,7	-1,0	-1,1	-0,9	-0,9	-0,7	-0,7	-0,6
Finnmark	-1,5	-1,2	-1,3	-1,1	-0,9	-0,8	-1,0	-1,4	-1,3	-0,9	-0,6	-0,9

Akershus, Østfold og Vestfold er fylker som har hatt netto innflytting fra andre fylker i alle årene etter 2000. Både Østfold og Vestfold har imidlertid langt lavere innflytting fra andre fylker i de siste årene. Nettoinnflyttingen i Vestfold var sterkest i 2000, da den tilsvarte 0,7 prosent av folketallet. I 2011 var nettoinnflyttingen 0,3 prosent av folketallet. Dette var likevel tredje høyest av fylkene dette året, kun Akershus og Østfold hadde høyere nettoinnflytting.

De tre nordligste fylkene, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal er fem fylker som har hatt netto utflytting i alle årene etter 2000. I disse fylkene har utflyttingen til andre fylker blitt lavere de siste årene.

1.6 Fødselsbalanse

Fødselsbalansen virker i utgangspunktet kanskje ikke like interessant som flyttemønstrene, ettersom den endres ganske langsomt og er lite påvirkelig. Fødselsbalansen påvirkes av aldersfordelingen, kjønnsfordelingen og fruktbarheten. På lang sikt betyr fødselsbalansen imidlertid mye for befolkningsutviklingen.

Tabell 4: Fødselsbalansen i prosent av folketall i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Rogaland	0,7	0,6	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7
Hordaland	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5
Akershus	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Vest-Agder	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
Sør-Trøndelag	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
Troms	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Møre og Romsdal	0,3	0,3	0,1	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3
Buskerud	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Aust-Agder	0,2	0,1	0,1	0,0	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2
Finnmark	0,6	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,2	0,3	0,4	0,2	0,2
Sogn og Fjordane	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Vestfold	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Nord-Trøndelag	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Østfold	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Nordland	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Telemark	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppland	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Hedmark	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Norge	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

Oslo har den klart høyeste fødselsbalansen i 2011. For ti år siden hadde Rogaland, Finnmark, Akershus og Hordaland høyere fødselsbalanse. Oslo har hatt en sterkt økende fødselsbalanse siden 2000, mens Finnmark og Akershus har hatt en synkende trend.

Hedmark, Oppland og Telemark er fylker som har hatt en negativ fødselsbalanse i perioden etter 2000. Når fødselsbalansen er så lav i disse fylkene, henger det sammen med to faktorer. For det første er aldersstrukturen ugunstig, med mange gamle og få kvinner i fødedyktig alder. For det andre er fruktbarheten lav, ved at kvinner i disse fylkene får relativt få barn i sin levetid.

Vestfold har også hatt et relativt svakt fødselsoverskudd i hele perioden, men det har vært en positiv utvikling. Fødselsoverskuddet lå på mellom 0,0 og 0,1 prosent av folketallet de første årene i perioden, men har vært på mellom 0,1 og 0,2 prosent de siste årene. Dette er likevel en god del under landsgjennomsnittet. De siste seks årene har fødselsoverskuddet i Norge vært på 0,4 prosent. Det lave fødselsoverskuddet svekker dermed veksten i Vestfold systematisk sammenliknet resten av landet.

1.7 Relativ flytting

Relativ flytting er summen av netto innenlands flytting og innvandring fratrukket landsgjennomsnittet. Dette er et mål for hvordan et fylke gjør det i konkurranse med andre fylker i Norge. Fylker med høy innflytting har enten høy arbeidsplassvekst eller høy bostedsattraktivitet.

Tabell 5: Relativ flytting i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011. Relativ flytting er nettoflytting fratrukket gjennomsnittlig innvandring til Norge.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Akershus	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,3	0,4	0,3	0,5
Oslo	-0,5	0,2	0,1	0,0	0,4	0,4	0,6	0,4	0,8	0,2	0,2	0,4
Buskerud	0,5	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,4
Østfold	0,8	0,4	0,5	0,3	0,4	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2
Aust-Agder	0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	0,2	0,0	0,0	0,2	0,1
Vestfold	0,7	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1
Rogaland	-0,4	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,5	0,5	0,2	0,2	0,2	-0,1
Sør-Trøndelag	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	-0,1	0,0	-0,2	-0,1
Møre og Romsdal	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	-0,1	0,0	-0,1
Hordaland	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4	-0,6	-0,2
Hedmark	0,4	0,0	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Oppland	0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,4	-0,3	-0,5	-0,4	-0,5	-0,2	-0,3	-0,3
Vest-Agder	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	-0,1	-0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,3
Telemark	0,2	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5
Troms	-0,3	-0,6	-0,3	-0,3	-0,6	-0,2	-0,6	-0,9	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6
Nordland	-0,7	-0,6	-0,7	-0,3	-0,5	-0,7	-0,9	-1,1	-0,8	-0,6	-0,5	-0,6
Finnmark	-0,8	-1,0	-1,1	-1,0	-0,8	-1,0	-1,2	-1,4	-1,1	-0,7	-0,3	-0,6
Sogn og Fjordane	-0,5	-0,7	-0,6	-0,5	-0,7	-1,0	-1,2	-0,9	-1,0	-0,4	-0,5	-0,7

Akershus, Oslo og Buskerud hadde høyest innflytting av fylkene i landet i 2011. Dette er fylker som har hatt høy innflytting i perioden etter 2000. Østfold hadde høyest innflytting i 2000, men deretter har trenden vært sterkt fallende. I Vestfold ser vi også det samme mønsteret. Videre har Hedmark og Telemark hatt en klar fallende tendens i den relative nettoflyttingen.

I 2000 hadde Vestfold en flytting som var 0,7 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet. I 2011 var den relative flyttingen fortsatt positiv, men redusert til 0,1 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet. Flyttebalansen er dermed sterkere enn i resten av landet, men ikke like sterk som tidligere. Det er den høye innenlandske nettoinnflyttingen som er årsaken til at den relative flyttingen har holdt seg over snittet, siden vi har sett at innvandringen har vært lavere enn landsgjennomsnittet.

De fylkene med klare positiv trend er Oslo, Finnmark og Møre og Romsdal. Rogaland hadde en sterk forbedring fra 2000 til 2007, men har hatt en fallende tendens de siste fem årene.

Sogn og Fjordane og de tre nordligste fylkene hadde alle svakest flyttebalanse i 2011, og har også gjort det svakest samlet sett etter 2000.

1.8 Befolkningsutvikling i regionene

Tønsbergregionen har hatt en folketallsvekst på 12,5 prosent siden 2000. Dette er høyere enn landsgjennomsnittet på 11,3 prosent. Sandefjord/Larvik har hatt noe lavere vekst; folketallet har økt med 9,0 prosent i perioden.

Av regioner i nabofylkene som det er interessant å sammenlikne seg med, har Drammensregionen hatt veldig høy vekst i perioden, mens Grenland har hatt en vekst som er betydelig svakere enn landsgjennomsnittet. Kongsberg/Numedal har hatt en vekst som er sterkere enn i Sandefjord/Larvik, men svakere enn i Tønsbergregionen og landet forøvrig.

1.9 Befolkningsutvikling i kommunene

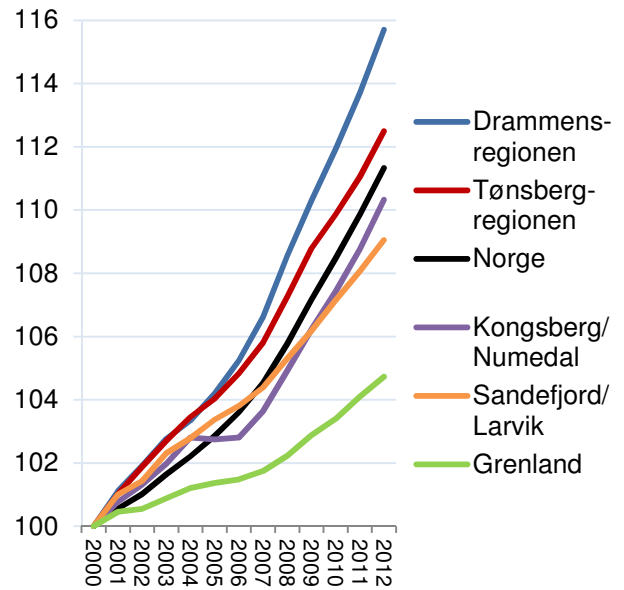
12 av 14 kommuner i Vestfold har hatt en vekst i folketallet som er over middels blant kommunene i landet. Sande er kommunen som har hatt sterkest vekst i folketallet de siste fem år av kommunene i Vestfold, og 28. sterkest i landet. Sande har vokst gjennom alle tre komponenter innvandring, innenlands flytting og fødselsoverskudd, men det er den innenlandske nettoinnflyttingen som har bidratt mest til folketallsveksten på 10,9 prosent.

Stokke har hatt nest sterkest vekst i fylket, og 46. sterkest i landet. Den sterke veksten kommer i hovedsak av en høy nettoinnvandring, kommunen har hatt netto utflytting i perioden.

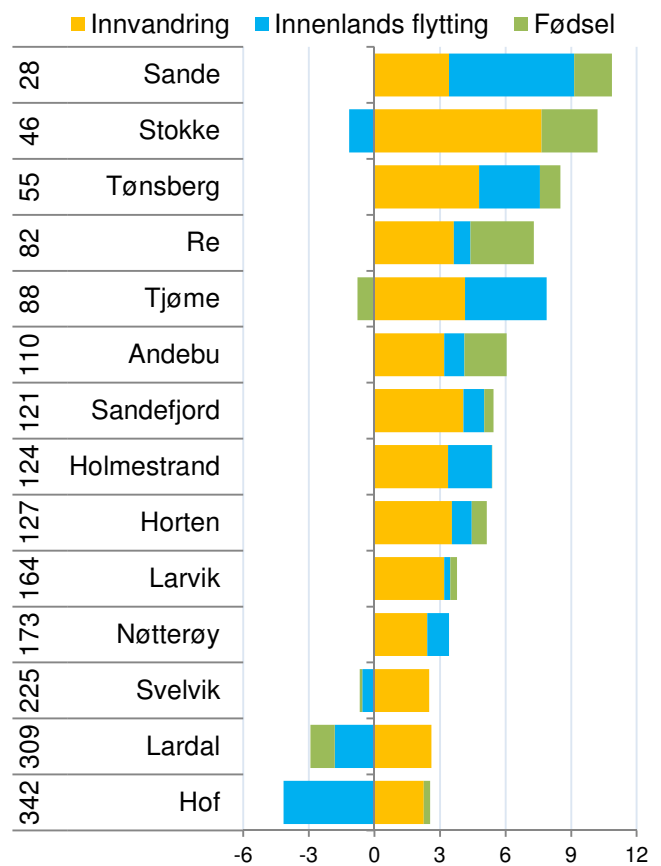
Videre har kommuner som Tønsberg, Re og Tjøme hatt høy vekst. I tillegg til netto innvandring, har Tønsberg og Tjøme hatt en høy netto innflytting fra andre kommuner, mens Re har hatt et høyt fødselsoverskudd.

Utviklingen i de store kommunene som Sandefjord, Larvik og Tønsberg er viktig for utviklingen i fylket. I Tønsberg har altså veksten vært sterk. Sandefjord og Larvik er ikke blant kommunene med høyest vekst i landet, men utviklingen har vært over middels.

De to kommunene som har hatt nedgang i folketallet er Hof og Lardal. Hof har hatt en høy netto utflytting i perioden. Lardal har også hatt netto utflytting til andre kommuner, samt et fødselsunderskudd.

Figur 3: Befolkningsutvikling i regionene i Vestfold i perioden 2000-2012, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 4: Befolkningsendringer i kommunene i Vestfold siste fem år, dekomponert. Tallene til venstre angir rangering med hensyn til vekst siste fem år blant landets 429 kommuner.

1.10 Relativ flytting i kommunene

Relativ flytting er en interessant indikator å følge, fordi den forteller om den underliggende styrken i utviklingen på et sted. Som nevnt tidligere er relativ flytting et steds nettoflytting fratrukket gjennomsnittlig innvandring. Årsaken til at vi bruker relativ flytting i stedet for å bare bruke den enklere indikatoren nettoflytting, er å lettere kunne sammenlikne forskjellene mellom kommuner og utviklingen over tid. Kommunene er også rangert etter progressivt gjennomsnitt¹, som både tar hensyn til veksten de siste ti årene og trenden i veksten. Slik den regnes ut, vil de siste årenes vekst telle mer enn vekst tidlig i perioden.

Tabell 6: Relativ flytting i prosent av folketallet i kommunene i Vestfold i perioden 2000-2011. Rang viser kommunens rangering med hensyn til progressivt gjennomsnitt.

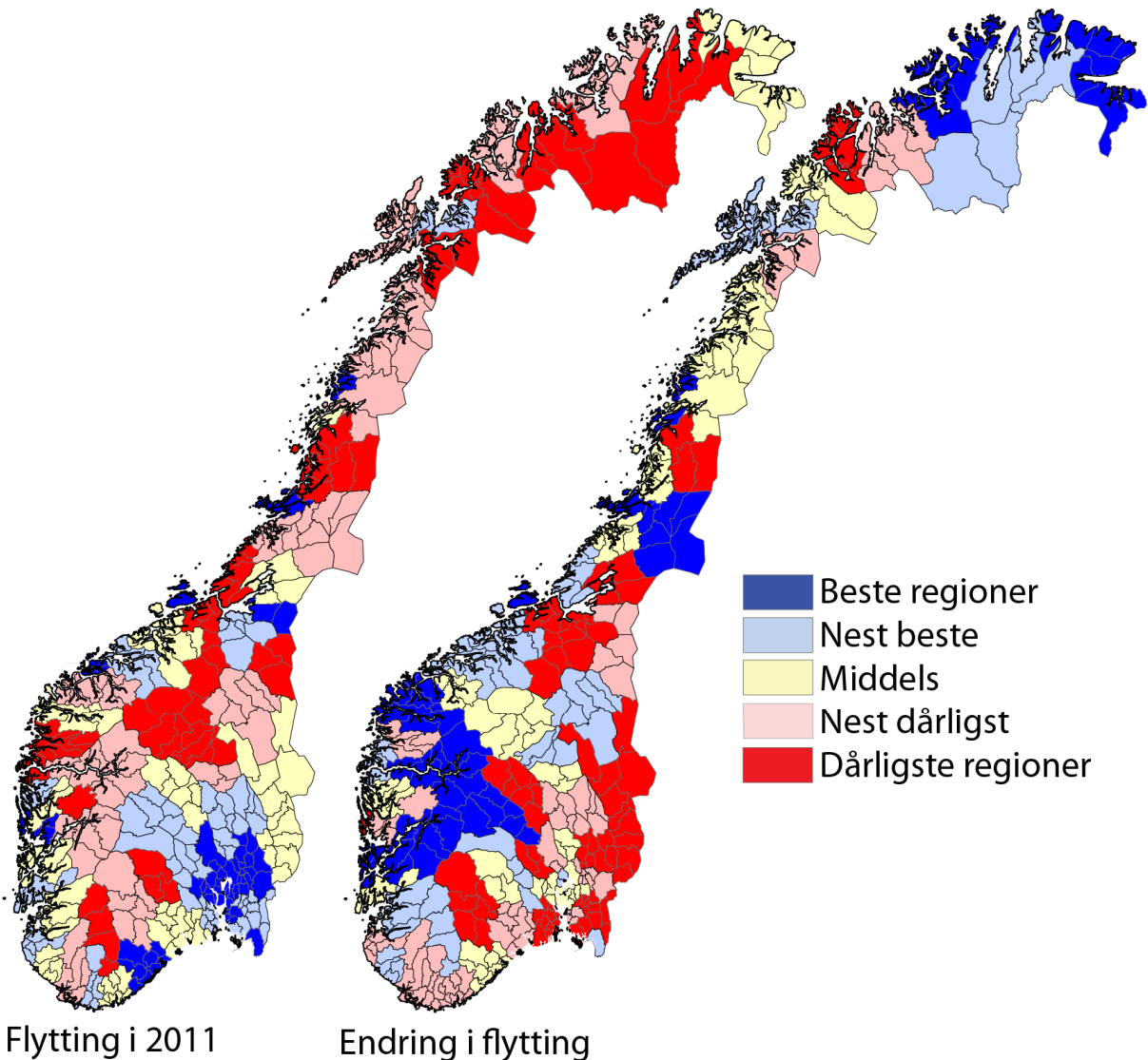
Rang	Kommune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt
25	Sande	0,7	0,0	-0,5	0,1	0,2	-0,2	0,4	0,9	1,6	-0,2	1,4	0,6	0,6
26	Tønsberg	0,7	0,2	0,6	0,8	1,0	0,6	0,8	1,4	0,3	0,2	-0,1	1,1	0,6
52	Tjøme	0,5	0,1	-0,4	0,0	0,7	-0,4	-1,8	0,3	1,5	0,0	0,4	1,1	0,3
69	Holmestrand	0,0	0,3	0,7	-0,2	0,8	0,1	0,3	0,7	0,0	0,1	-0,1	0,2	0,2
70	Stokke	0,0	1,5	0,8	-0,6	-0,3	0,5	0,2	1,8	1,6	-0,2	-0,3	-0,9	0,2
73	Sandefjord	1,0	0,6	1,1	0,4	0,4	0,1	0,2	0,1	-0,2	0,3	0,3	0,1	0,2
95	Horten	1,0	0,7	0,7	0,0	0,1	0,0	0,1	-0,6	0,5	-0,2	0,4	-0,2	0,0
97	Andebu	1,2	1,4	0,8	2,2	0,5	0,5	-0,9	-0,3	-0,1	-0,1	0,2	0,0	0,0
130	Re	-0,1	1,0	-1,6	0,3	-1,0	0,0	-0,2	-0,1	-0,4	0,8	-0,1	-0,3	-0,1
134	Nøtterøy	0,4	0,1	0,3	0,3	-0,7	0,0	0,5	-0,3	0,0	-0,2	-0,1	-0,5	-0,1
150	Larvik	0,4	0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,3	-0,3	0,1	0,0	-0,3	-0,4	-0,4	-0,2
203	Svelvik	1,7	0,0	-0,3	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4	-1,3	-0,8	-0,6	-0,2	0,3	-0,4
218	Lardal	1,5	-1,5	1,0	-1,0	1,3	0,5	-1,2	-2,2	-1,3	0,7	0,1	-0,9	-0,5
345	Hof	2,2	1,7	-0,1	-0,6	-0,2	-0,2	0,0	-2,6	-1,0	-0,2	-0,7	-1,8	-0,9

Tabell 6 viser at flertallet av kommunene i Vestfold kommer bra ut på den progressive tiårsindeksen i sammenligning med andre kommuner i landet, men at den årlige utviklingen i den relative flyttingen varierer en del mellom de ulike kommunene. Sande, som er rangert som nummer 25 i landet, har hatt flere år med svakere flyttebalanse enn gjennomsnittet, senest i 2009. Samtidig har utviklingen vært sterk i andre år, som i 2010. Siden veksten i de gode årene har vært høyere enn nedgangen i de svake årene, og at det har vært vekst i flertallet av de siste årene, får Sande en god rangering. I Tønsberg, som blir rangert på 26. plass, har utviklingen vært mer jevnt positiv. Det er typisk at store kommuner har en jevn utvikling, mens mindre kommuner kan variere en del fra år til år.

Hof og Lardal er de eneste kommunene i Vestfold som er rangert under middels blant de 429 kommunene i landet. Hof hadde en god flyttebalanse i 2000 og 2001, men de siste årene har kommunen ikke holdt følge med utviklingen i resten av landet.

1.12 Nye regionale mønstre

I de siste årene har det blitt noen nye trekk i de regionale flyttemønstrene i Norge. I figuren under viser vi flyttemønsteret mellom regioner i 2011, samt flyttemønsteret i perioden 2009-2011 sammenliknet med perioden 2000-2006.

Figur 5: Regionale forskjeller i nettoutflytting i 2011, samt endringer i relativ nettoutflytting fra perioden 2000-2006 til perioden 2009-2011.

Kartet til venstre viser regionale variasjoner i nettoutflyttingen i 2011. Det sentrale Østlandet trakk til seg mange innflyttere i 2011. Enkelte regioner rundt Bergen og Trondheim hadde også høy innflytting. Dette er et mønster som vi har sett tidligere. Det nye er at regioner som Ytre Helgeland, Hitra/Frøya og Kystgruppen (Nord-Trøndelag) var blant regioner med høyest innflytting. Dette er regioner som har hatt stor utflytting tidligere.

I kartet til høyre ser vi hvordan flyttemønsteret har endret seg de siste tre årene i forhold til tidligere, målt med perioden 2000-2006. Finnmark har mye lavere utflytting enn tidligere, samtidig som at kystregioner som Ytre Helgeland, Hitra/Frøya, HALD, Søre Sunnmøre, Kystgruppen, Sunnhordland og Nordfjord har fått mye bedre flyttebalanse. Østlandet har relativt sett fått mye lavere innflytting enn tidligere, men vi ser på kartet over flytting i 2011 at det fremdeles er Østlandet som trekker til seg flest innflyttere.

1.13 Befolkningsframskrivningerⁱⁱ

Hvert år beregner og publiserer Statistisk Sentralbyrå framskrivninger for Norges befolkning, den siste for perioden 2012-2100. SSBs befolkningsframskrivninger viser hvordan landets folkemengde vil endre seg under gitte forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet og nettoinnvandring.

Ulike prognoser for levealder og fruktbarhet påvirker framskrivningene i noen grad, men ganske lite i forhold til ulike prognoser for innvandring. De siste befolkningsframskrivningene viser at både samlet folkemengde og antall innvandrere i de nærmeste tiårene vil øke sterkt med de fleste kombinasjoner av forutsetninger. I følge modellen vil innvandring øke noen år til, og deretter ha betydelig nedgang.

Som følge av en lav arbeidsledighet og høyt inntektsnivå i Norge ventes det en høy innvandring de nærmeste årene. Etter hvert er det imidlertid ventet at inntektene fra petroleumssektoren vil minke og den relative inntekten i Norge synke. Dette vil kunne gjøre det mindre attraktivt å innvandre for å arbeide i Norge.

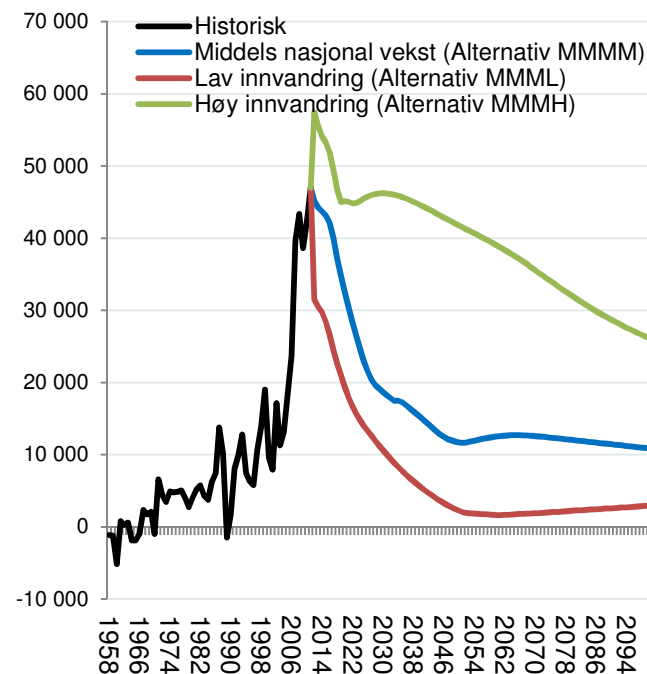
SSB presenterer tre framskrivningsbaner som kalles middels nasjonal vekst, lav innvandring og høy innvandring. I figur 6 kan vi se at nettoinnvandringen er ventet å gå betydelig ned. I høyalternativet er det forutsatt konstant relativt inntektsnivå, og nedgangen i innvandring blir dermed mindre i dette alternativet. I lavalternativet er det forutsatt at det relative inntektsnivået i Norge vil falle sterkt, noe som vil føre til at innvandringen vil synke raskt.

Modellen tar hensyn til at innvandrere har høyere sannsynlighet for utvandring enn resten av befolkningen. Sannsynligheten for utvandringen varierer med alder, kjønn, botid i Norge og landbakgrunn. Et økende antall innvandrere i Norge medfører derfor større utvandring, og særlig av innvandrere med kort botid.

Som figur 6 viser, vil nettoinnvandringen i 2040 komme ned i 15 000 i mellomalternativet. Dette er en konsekvens av at den synkende innvandringen ikke klarer å kompensere for den økende utvandringen. Men også i høyalternativet blir nettoinnvandringen lavere på lang sikt, til tross for det svært høye nivået på innvandringen. Dette viser hvordan den økende utvandringen, som påvirkes

av den tidligere høye innvandringen, er en sentral forutsetning for framskrivningene.

Det er imidlertid stor usikkerhet forbundet med disse banene. Usikkerheten er knyttet både til selve modellen og anslagene for ledighet og relativ inntekt i framtiden. Denne usikkerheten gjør at innvandringstallene vil kunne avvike betydelig fra anslagene. Store avvik kan oppstå som konsekvens av uforutsette økonomiske og politiske forhold i andre land, spesielt vil kriser og konflikter kunne føre til at flere personer kommer til Norge for å få beskyttelse eller arbeid. Videre kan den økonomiske eller politiske utviklingen bli endret i de landene som arbeidsinnvandrere kommer fra, og i eventuelle nye EU-medlemsland som får lettere adgang til det norske arbeidsmarkedet. Den økonomiske og/eller politiske utvikling i andre europeiske land kan også føre til at arbeidsinnvandrere reiser til andre land enn Norge, for eksempel at polakker heller reiser til Tyskland enn Norge. I tillegg vil endringer i økonomiske og politiske forhold i Norge kunne påvirke innvandringen, som blant annet innvandringspolitikk, etterspørsel etter arbeidskraft, ledighet og inntektsnivå.

Figur 6: Historisk netto innvandring i 1958-2011 og framskrevet netto innvandring i perioden 2010-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav innvandring og høy innvandring.

Utviklingen i innvandringen, som altså er antatt å være høy i de nærmeste årene for deretter å gå ned, vil ha stor påvirkning på den generelle befolkningsutviklingen i Norge. Det er ventet at de siste års sterke befolkningsvekst vil fortsette noen år til, for deretter å avta.

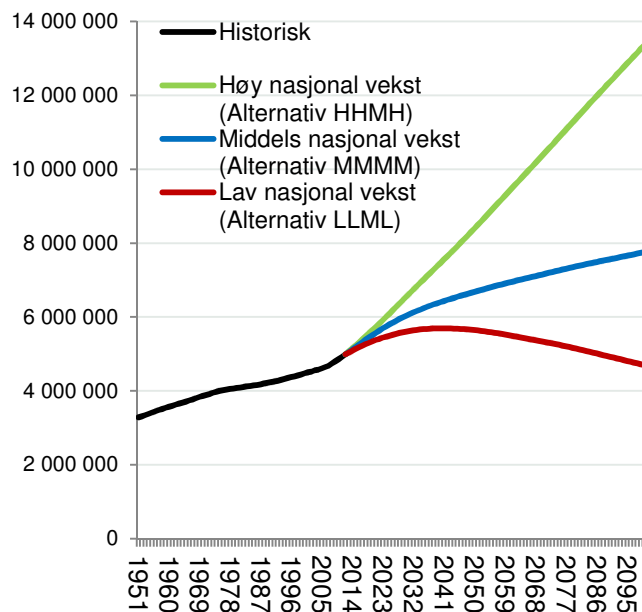
Figur 7 viser befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 1951-2012 og den framskrevne befolkningsstørrelsen i perioden 2012-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst. I følge framskrivningene blir befolkningsveksten særlig høy i de første årene, men lenger ut i perioden avtar befolkningsveksten. Ifølge hovedalternativet MMMM vil den årlige veksten være på topp om fire år, med en økning på 67 000 innbyggere i 2016, for deretter å synke til under 40 000 om 20 år, i 2032.

Folketallet passerte 5 millioner i mars 2012. I hovedalternativet MMMM vil folketallet ha nådd 6 millioner i 2030, og havne på 7,8 millioner i 2100. I alternativet med høy nasjonal vekst vil Norge nå 6 millioner allerede i løpet av 2023, og få over 13 millioner innbyggere i 2100. I lavalternativet øker befolkningen til 5,7 millioner i 2041, for deretter å avta.

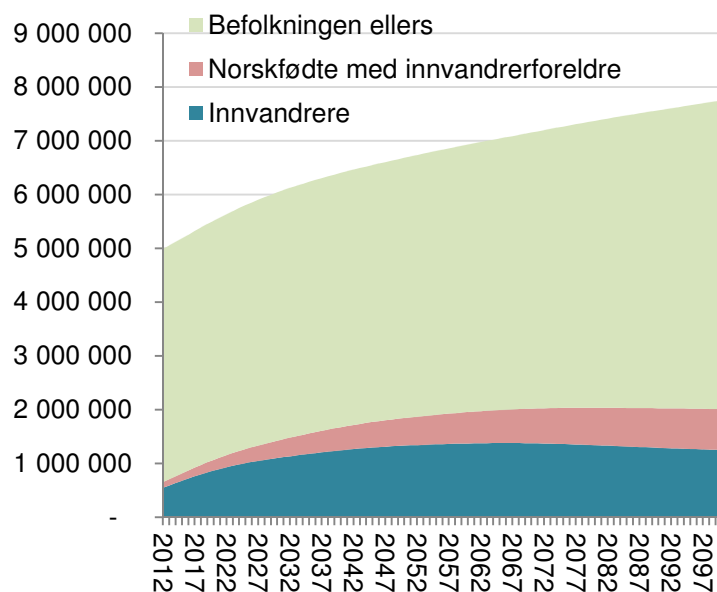
Det store spriket mellom alternativene vitner om den store usikkerheten som er knyttet til tallene, og SSB understreker at tallene blir mer og mer usikre jo lenger fram i tid vi går. Det er som nevnt spesielt knyttet stor usikkerhet til innvandringen.

Figur 8 viser befolkningen i Norge i perioden fram til 2100 i følge hovedalternativet MMMM, fordelt på gruppene innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen ellers.

Antall innvandrere og barn født i Norge av innvandrerforeldre er forventet å øke sterkt i årene som kommer, spesielt fra de nye EU-landene i Øst-Europa. I hovedalternativet MMMM vil innvandrerbefolkningen, som er en sammenslåing av gruppene innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, øke fra 655 000 i 2012 til over 2 millioner i løpet av 2060-årene. Den øvrige befolkningen vil øke fra 4,3 millioner i 2012 til over 5 millioner i samme periode.

Figur 7: Befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 1951-2012 og den framskrevne befolkningsstørrelsen i perioden 2011-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst.

Figur 8: Befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 2012-2100 i følge hovedalternativet MMMM fordelt på innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen ellers.

1.14 Regionale framskrivninger

I tillegg til de nasjonale framskrivningene, framskriver SSB befolkningen for fylkene og kommunene i landet fram til 2040.

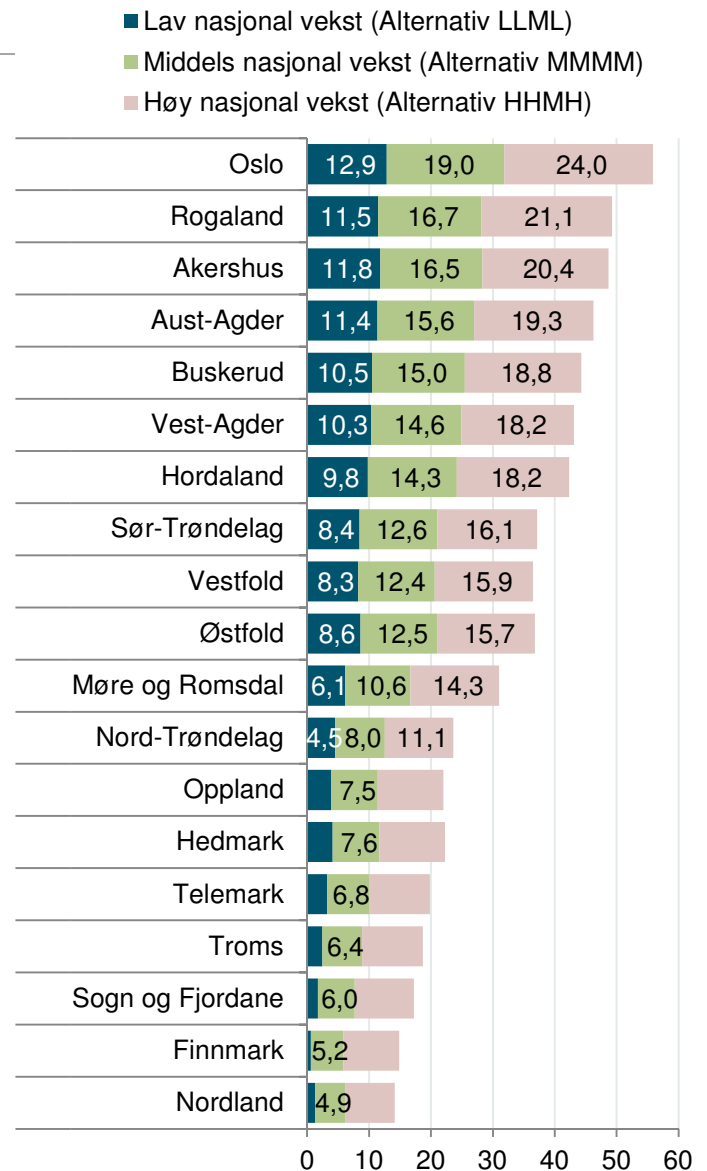
Ifølge SSBs regionale befolkningsframskrivninger vil folketallet i alle fylker øke fram til 2040. I den første perioden er det forventet aller sterkest vekst i Oslo, men også Rogaland og Akershus kan vente sterk vekst de nærmeste årene. Felles for vekstfylkene er at de omfatter et storbyområde eller er nær en av de større byene. Hovedalternativet forutsetter at veksten vil bli redusert lengre ut i perioden.

Figur 9 viser prosentvis vekst i fylkene fra 2012 til 2022. Fylkene er rangert etter alternativet «middels nasjonal vekst», som regnes som hovedalternativet og brukes av kommuner og fylkeskommuner som grunnlag for planlegging.

Oslo er det fylket som ventes å få høyest vekst under de gitte forutsetningene, og vil i følge hovedalternativet øke folketallet med 19 prosent i denne perioden. Denne økningen er nesten lik som i den foregående perioden 2002-2012, da Oslo økte folketallet med 19,6 prosent. Rogaland og Akershus er deretter ventet å få nest og tredje høyest vekst, med en vekst på over 16 prosent. Videre er det ventet sterk vekst i Aust-Agder, Buskerud og Vest-Agder. Spesielt så er Aust-Agder ventet å få en mye sterkere vekst enn i perioden 2002-2012, da folketallet økte med 8,3 prosent.

Lavest vekst er forventet i Nordland, Finnmark og Sogn og Fjordane. I følge hovedalternativet vil disse tre fylkene få en vekst fra 4,9 til 6,0 prosent. Dette er betydelig høyere vekst enn fylkene har hatt i den foregående tiårsperioden. Finnmark hadde en vekst på bare 0,1 prosent i perioden 2002-2012, mens Nordland hadde en vekst på 0,3 prosent. Selv lavalternativet forutsetter en høyere vekst enn i den foregående tiårsperioden. Veksten vil i følge dette alternativet bli fra 0,6 prosent i Nordland til 1,7 prosent i Sogn og Fjordane. I høyalternativet er veksten fra 8,0 til 9,6 prosent.

Vestfold vil i følge hovedalternativet få en vekst på 12,4 prosent i perioden 2012-2022. Dette er høyere enn i den siste tiårsperioden, da veksten var på 9,2 prosent. Veksten i lavalternativet er 8,3 prosent, mens den er 15,9 prosent i høyalternativet.

Figur 9: Prosentvis vekst i fylkene fra 2012 til 2022 i følge de tre alternativene for lav nasjonal vekst, middels nasjonal vekst og høy nasjonal vekst.

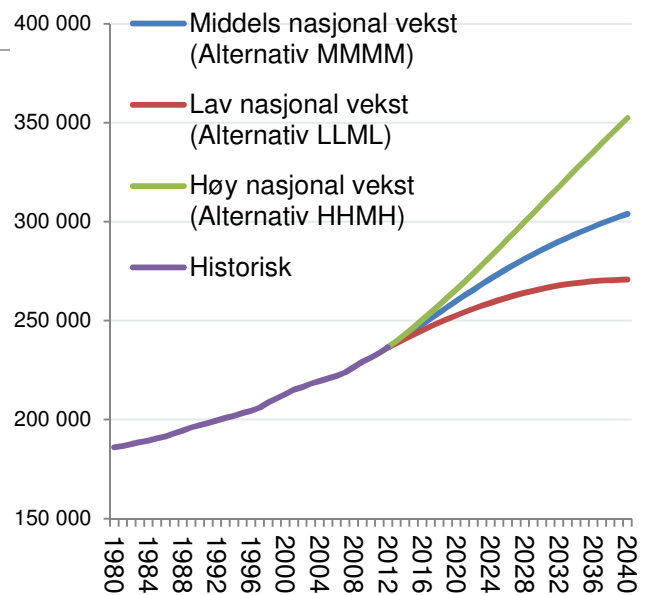
1.15 Framskrivning for Vestfold

Figur 10 viser veksten i Vestfold i perioden 1980-2012, samt SSBs framskrivningsalternativ for perioden 2012-2040. For perioden 1980-2012 brukes de historiske tallene, mens de tre framskrivningsalternativene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst brukes for perioden 2012-2040.

Folketallet i Vestfold var på 236 424 per 1. januar 2012. Middelsalternativet framskriver at befolkningen vil øke, men med avtagende styrke etter hvert. Folketallet vil øke til 303 916 i 2040.

I høyalternativet er veksten sterk og konstant, og resulterer i et folketall på 352 385 i 2040, altså en økning på nærmere 116 000 innbyggere.

Lavalternativet sier også at folketallet skal øke gjennom hele perioden, men med svakere og avtagende styrke, før det vil ende på 270 750 i 2040.

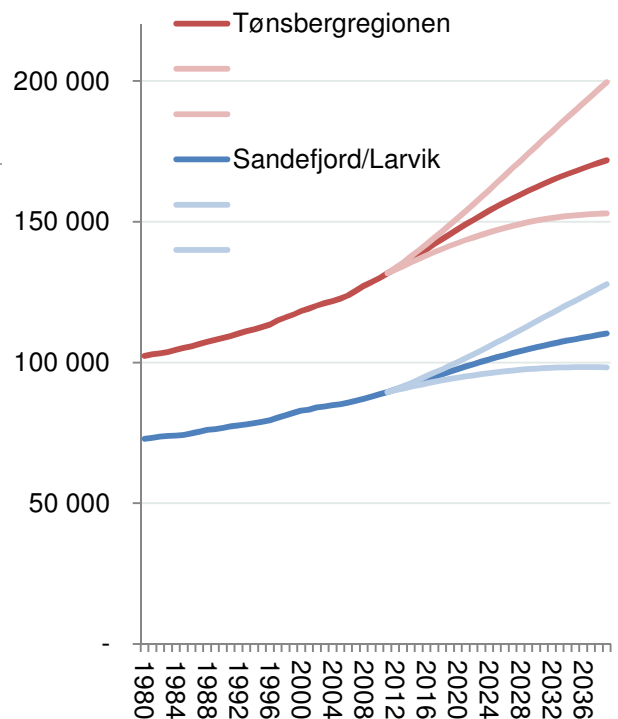
Figur 10: Historisk vekst i Vestfold i perioden 1980-2012 og de tre banene for framskrivning i perioden 2012-2040.

1.16 Framskrivninger for regioner

Figur 11 viser befolkningsframskrivningene for de to regionene i Vestfold.

Tønsbergregionen har hatt høyest vekst i folketallet i perioden etter 1980, og hadde et folketall på 131 653 ved inngangen av 2012. Tønsbergregionen vil i følge framskrivningene også få høyest vekst i årene framover. Hovedalternativet gir en vekst i folketallet på 30 prosent fram til 2040, mens høyalternativet gir en vekst på over 50 prosent. Folketallet vil i 2040 være på nærmere 200 000 i høyalternativet.

Sandefjord/Larvik hadde et folketall på 89 510 i 2012. Alle tre framskrivningsalternativ er flatere enn Tønsbergregionens baner. I hovedalternativet øker folketallet med 23 prosent, noe som vil øke folketallet med 20 752 innbyggere. Høyalternativet gir en vekst på 42,8 prosent, mens lavalternativet gir en vekst på 9,8 prosent.

Figur 11: Historisk vekst i regionene i Vestfold i perioden 1980-2012 og framskrevet vekst i perioden 2012-2040.

1.17 Framskrivninger for kommuner

I følge SSBs hovedalternativ vil det bli nedgang i kun 81 av 429 kommuner de første fem årene av framskrivningsperioden. Dette skyldes hovedsakelig den høye innvandringen som er forutsatt. Innvandringen får positiv virkning på folketallet i nesten samtlige kommuner, og ikke bare i de største byene. Men selv om flertallet av kommunene vil få vekst, er det store regionale forskjeller. Det er kommuner nær de største byene som er forventet å få sterkst vekst, mens de minst sentrale vil få lavest vekst.

Kommunene der det forventes nedgang i folketallet de nærmeste årene, er først og fremst små kommuner med stor avstand til byer og større tettsteder. Mange av disse finner vi i Nord-Norge, og gjelder spesielt mindre kystkommuner. Også Nord-Trøndelag har mange spredt bebodde utkantkommuner som er inne i en nedgangsperiode. I Sør-Norge finner vi nedgangskommuner blant annet i de perifere delene av Hedmark, Oppland og Telemark. Dette er fjellområder med høy gjennomsnittsalder, lav fruktbarhet og negativ flyttebalanse.

De mest sentrale kommunene er altså forventet å få sterkere vekst enn de minst sentrale, men forskjellene i befolkningsvekst mellom sentrale og mindre sentrale områder vil etter hvert bli redusert. Dette skyldes lavere innvandring og økende utvandring, særlig fra sentrale kommuner. Befolkningsveksten vil etter hvert gå ned på alle sentralitetsnivå, og i de første årene er det ventet at nedgangen blir minst for utkantkommunene.

Forutsetninger om innenlands flytting betyr mye for de regionale resultatene, i tillegg til de regionale forskjellene i innvandring. Forutsetningene er basert på det innenlandske og utenlandske flyttemønsteret fra de siste årene. Det har vært et sentraliseringsmønster over lang tid, som skyldes at de innenlandske flyttestrømmene har gått i retning storbyområdene. Til nå har innvandring utenfra forsterket sentraliseringen, men effekten har blitt mindre de siste årene. Det har vært en liten økning i andel av innvandringen til de minst sentrale kommunene og en liten nedgang til de mest sentrale kommunene.

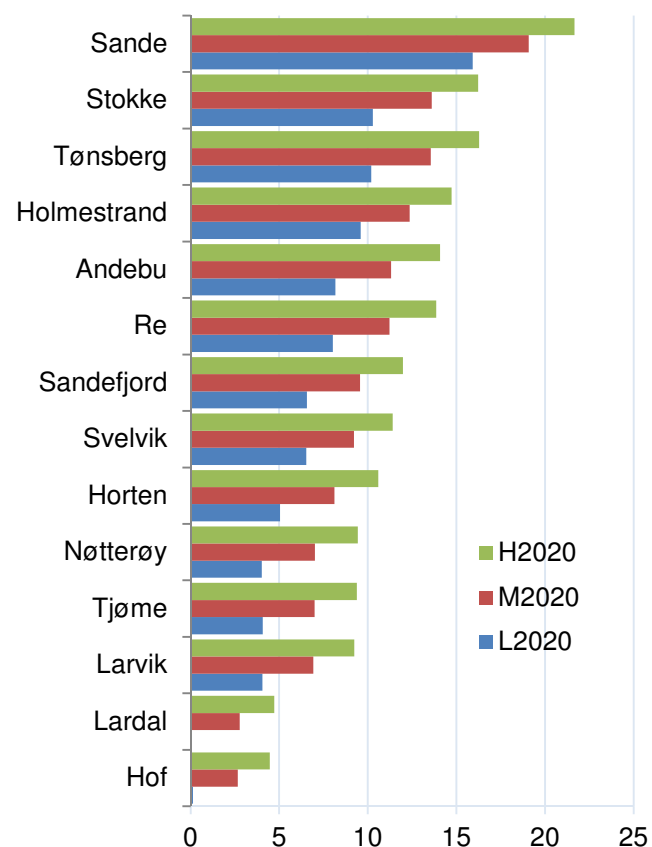
I figur 12 har vi vist hvilken befolkningsvekst kommunene i Vestfold får fram til 2020 i følge de tre ulike befolkningsframskrivningene.

Sande, som har hatt sterkst vekst de siste årene, forventes å få sterkst vekst også de neste årene. Sande øker folketallet med 19,1 prosent i hovedalternativet. Videre er det forventet at Stokke og Tønsberg vil få en vekst på 13,6 prosent.

Det er de samme kommunene som har hatt høy vekst de siste årene som er forventet å ha høy vekst i perioden fram til 2020. Det kommer av at SSB tar utgangspunkt i flyttemønstrene fra de siste fem år i sine framskrivninger.

Ingen kommuner i Vestfold har nedgang i befolkningen fram til 2020 i noen alternativ. Hof og Lardal har imidlertid beskjedne vekst i hovedalternativet, og tilnærmet ingen vekst i lavalternativet.

Det er også verdt å merke at Larvik, den nest største kommunen i fylket, er ventet å få beskjedne vekst.

Figur 12: Befolkningsvekst i kommunene i Vestfold fram til 2020 i de ulike befolkningsframskrivningene.

2. Arbeidsplasser

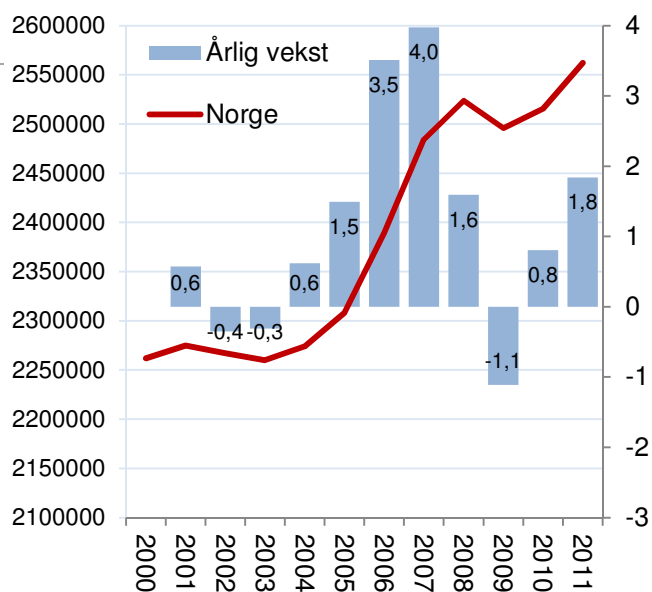
Arbeidsplasser er ved siden av folketallet den mest sentrale størrelsen i regional utvikling. Fra 2000 er det svært godt statistikkgrunnlag for å beskrive utviklingen. Data hentes fra SSBs registerbasert sysselsettingsstatistikk.

2.1 Utviklingen i Norge

I 2011 økte antall arbeidsplasser med 46 260 i Norge. Veksten tilsvarte 1,8 prosent. Denne veksten er lavere enn i de store vekstårene 2006 og 2007, men høyere enn i alle andre år etter 2000.

Veksten kommer på toppen av en vekst på 20 132 arbeidsplasser i 2010. Nedgangen i kriseåret 2009 var på 28 018 arbeidsplasser.

Norge har hatt en vekst i antall arbeidsplasser på hele 300 000 siden 2000. Dette tilsvarer 13,3 prosent.

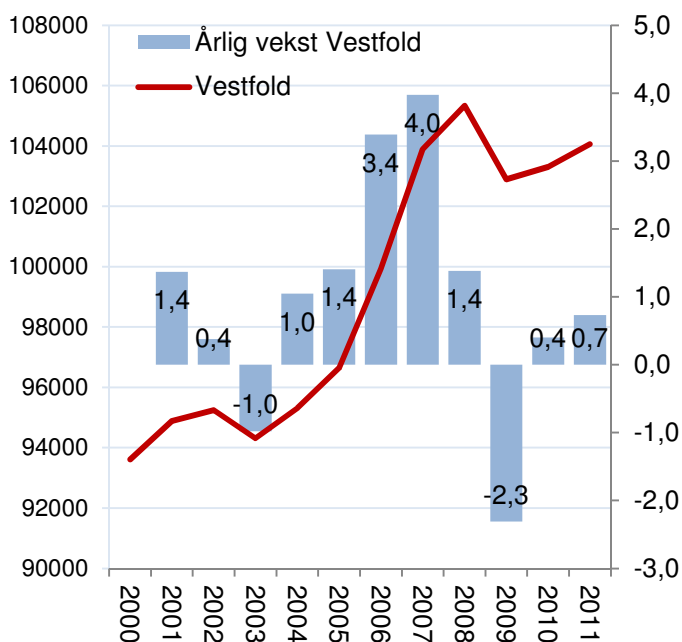
Figur 13: Antall arbeidsplasser og årlig prosentvis vekst i arbeidsplasser Norge i perioden 2000-2011.

2.2 Utviklingen i Vestfold

Vestfold har hatt en svakere utvikling i antall arbeidsplasser enn resten av landet de siste årene.

Fra 2000 til 2008 var utviklingen i antall arbeidsplasser i Vestfold noe sterkere enn utviklingen på landsbasis. I 2009 mistet fylket mange arbeidsplasser, nedgangen var på hele 2,3 prosent. De to siste årene har veksten også vært langt lavere enn på landsbasis.

I hele perioden fra 2000 til 2011 har Vestfold likevel hatt en vekst på 10 454 arbeidsplasser. Det tilsvarer 11,2 prosent. Veksten på landsbasis var 13,3 prosent. Vestfold har dermed hatt to prosentpoeng lavere vekst enn Norge. Med samme vekst om landsgjennomsnittet hadde Vestfold hatt nesten 2000 flere arbeidsplasser i dag.

Figur 14: Antall arbeidsplasser og årlig prosentvis vekst i arbeidsplasser i Vestfold i perioden 2000-2011.

2.3 Vekstmønstre for fylkene

For å kunne sammenlikne utviklingen i fylkene over tid er det praktisk å bruke relativ vekst. Relativ vekst er veksten i antall arbeidsplasser i fylket fratrukket veksten på landsbasis samme år. Dermed får vi utjevnet konjunktursvingningene og kan sammenlikne utviklingen i fylkene over en lengre tidsperiode.

Tabell 7: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i fylkene i 2001-2011, samt 10 års progressivt gjennomsnitt og samlet vekst etter 2000. Fylkene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Fylke	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt	2000- 2011
1	Rogaland	2,1	0,3	0,5	1,0	0,6	2,6	1,9	0,9	0,9	0,8	1,6	1,25	29,1
2	Akershus	1,5	2,3	-0,2	0,6	0,3	0,3	0,5	1,0	0,1	0,6	1,1	0,62	22,8
3	Hordaland	0,4	-0,1	1,6	0,4	0,2	1,1	0,1	0,6	0,9	-0,4	0,2	0,39	19,1
4	Vest-Agder	0,0	2,5	1,4	1,5	0,1	0,1	1,6	0,9	0,1	0,0	-0,6	0,38	22,0
5	Sør-Trøndelag	1,1	0,9	2,4	0,0	0,3	0,5	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,13	18,8
6	Buskerud	0,5	1,1	0,5	0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,7	-0,8	-0,3	-0,1	-0,06	15,0
7	Oslo	-1,5	-2,6	-2,5	-0,6	0,9	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,5	-0,07	6,2
8	Møre og Romsdal	-0,6	-0,1	-0,6	-0,4	0,1	-0,2	0,0	-0,4	0,5	-0,1	-0,5	-0,13	10,8
9	Finnmark	-0,6	-0,7	0,4	-0,1	-0,3	-1,7	-0,5	-1,3	1,1	0,5	0,1	-0,15	9,9
10	Aust-Agder	-0,3	-2,3	0,2	0,7	-0,5	-0,4	1,1	0,2	-0,5	0,4	-1,3	-0,16	10,2
11	Nord-Trøndelag	-0,4	-0,3	2,0	0,5	-1,5	-0,8	0,6	-1,4	0,5	-0,3	-0,2	-0,20	12,0
12	Vestfold	0,8	0,7	-0,7	0,4	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-1,2	-0,4	-1,1	-0,47	11,2
13	Nordland	-0,4	0,0	0,3	-0,8	-1,2	-1,4	-0,4	-1,2	0,2	0,0	-0,5	-0,52	7,3
14	Østfold	0,8	0,8	-0,7	-0,8	-0,5	0,0	-0,5	-0,3	-1,4	-0,1	-0,9	-0,56	9,3
15	Troms	-0,4	0,4	1,3	-0,8	-1,4	-1,2	-1,6	-1,1	0,3	-0,4	-0,4	-0,59	7,8
16	Hedmark	0,2	-0,1	-0,1	1,1	-2,4	-0,9	-1,1	-0,2	-1,0	-0,2	-1,7	-0,85	6,3
17	Oppland	-0,6	0,4	1,3	-1,0	-0,8	-1,2	-1,4	-1,3	-0,6	0,0	-1,5	-0,85	6,0
18	Sogn og Fjordane	-1,0	-0,4	-0,4	-1,6	-1,0	-2,4	-1,4	-1,6	0,7	-0,1	-1,2	-0,88	2,3
19	Telemark	-1,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,4	-0,7	-1,4	0,0	-0,9	-1,2	-1,6	-0,92	3,7

Rogaland hadde den klart sterkeste veksten i antall arbeidsplasser i 2011. Rogaland har også hatt sterkest vekst etter 2000. Fylkene er rangert etter progressivt gjennomsnitt, som både tar hensyn til vekst i de siste ti årene og trenden i veksten. Her vil de siste årenes vekst teller mer enn vekst tidlig i perioden. Akershus, Hordaland, Vest-Agder og Sør-Trøndelag er andre fylker med god vekst etter 2000. Oslo hadde svært dårlig utvikling de tre første årene, men har hatt bedre utvikling de siste årene.

Vestfold hadde sterkere utvikling i antall arbeidsplasser enn de fleste andre fylker de første årene i perioden. De siste årene har det derimot vært en svak arbeidsplassutvikling. Spesielt var 2009 og 2011 år med en mye svakere utvikling enn resten av landet. Siden det progressive gjennomsnittet vektlegger de siste årenes utvikling mest, blir Vestfold rangert under middels, som nummer 12 av de 19 fylkene. For samlet vekst i perioden 2000-2011 er Vestfold nummer ni av fylkene.

2.4 Vekst i ulike sektorer

Vi kan dele opp arbeidsplassene i privat og offentlig sektor, for å se hvordan utviklingen har vært. Privat sektor har ca. 70 prosent av arbeidsplassene i Norge, mens offentlig sektor står for 30 prosent.

Det var lik utvikling i private arbeidsplasser i Vestfold som i resten av landet fram til 2008, veksten i Vestfold lå i litt høyere enn landsgjennomsnittet. Fra 2008 til 2009 var det stor nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet i Vestfold. I de to påfølgende årene har det vært videre nedgang i Vestfold, mens det har vært vekst i landet ellers. Resultatet er at antall arbeidsplasser i privat sektor i Vestfold har økt med 8,7 prosent siden 2000, mot 12,5 prosent på landsbasis

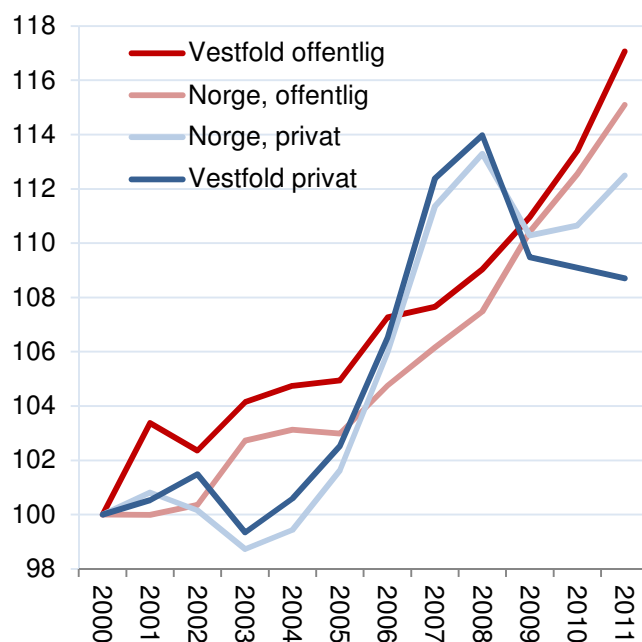
I offentlig sektor har utviklingen i antall arbeidsplasser i Vestfold vært sterkere enn utviklingen på landsbasis. Veksten var spesielt sterk de første årene i perioden. Samlet sett har veksten i Vestfold vært to prosentpoeng høyere enn i veksten Norge etter 2000.

Det er dermed reduksjonen i privat sektor som er årsaken til at Vestfold har hatt lavere vekst enn i landet ellers de siste årene.

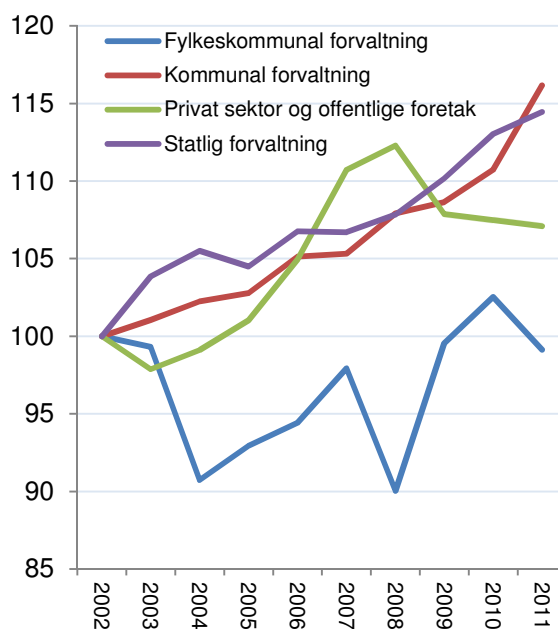
Offentlig sektor består av kommunal, fylkeskommunal og statlig sektor. Kommunal sektor er klart størst av de offentlige sektorene i Norge, med over 450 000 arbeidsplasser. Kommunal sektor er også størst i Vestfold, med 20 646 arbeidsplasser. Statlig sektor har 9 487 arbeidsplasser, mens fylkeskommunal sektor har 2 149 arbeidsplasser. Sum arbeidsplasser i alle sektorer var 104 062 på slutten av 2011.

I figur 16 ser vi hvordan utviklingen har vært i de ulike sektorene i Vestfold. Vi ser da på utviklingen fra 2002 og utover, ettersom sykehusene ble overført fra fylkeskommunal til statlig sektor fra og med 2002.

Kommunal sektor har hatt vekst på litt over 16 prosent, mens statlig sektor hatt en vekst på 14,5 prosent. Antall arbeidsplasser i fylkeskommunal sektor har variert, og det er litt færre arbeidsplasser i 2011 enn i 2002. Som nevnt er fylkeskommunal sektor mye mindre enn de andre, så nedgangen i denne sektoren betyr mindre for utviklingen i fylket. Nedgangen i fylkeskommunal sektor var på 132 arbeidsplasser, mens økningen i kommunal sektor var på 2875 arbeidsplasser.

Figur 15: Utvikling i antall arbeidsplasser i privat og offentlig sektor i Norge og Vestfold i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 16: Utvikling i antall arbeidsplasser i offentlige sektorer i Vestfold i perioden 2002-2011, indeksert slik at nivået i 2002=100.

2.5 Bransjer

Handel er den største bransjen i privat sektor i Vestfold, med 17 219 arbeidsplasser i 2011. Handelen har imidlertid hatt en nedgang på nærmere 1000 arbeidsplasser siden 2008.

Industrien var nest største bransje i 2011, med 13 659 arbeidsplasser. I denne bransjen er det forsvunnet hele 1440 arbeidsplasser siden 2008. Dette er en bransje som flertallet av fylkene opplever nedgang i.

Det har videre vært nedgang i antall arbeidsplasser i bransjer som forretningsmessig tjenesteyting og transport og lagring.

Det har vært god vekst i personlig tjenesteyting, samt innenfor faglig, vitenskapelig og informasjon og kommunikasjon.

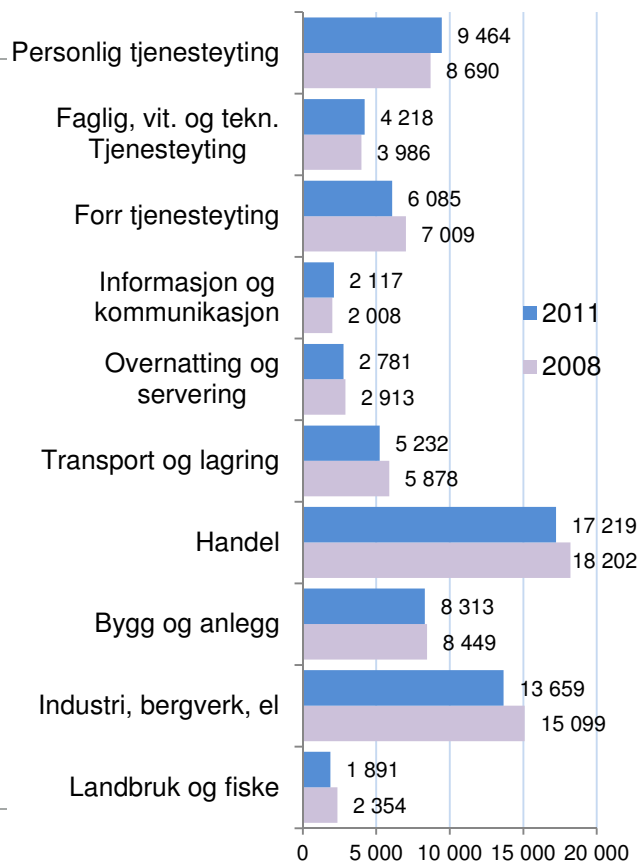
2.6 Bransjer og lokaliseringkvotienter

Lokaliseringkvotienten (LQ) er bransjens andel av samlet sysselsetting i fylket delt på bransjens andel av sysselsettingen i Norge. Der verdien er over 1, har fylket en høyere andel enn landsgjennomsnittet. I figur 18 er bransjene i privat sektor fordelt etter lokaliseringkvotient og vekst i antall arbeidsplasser de tre siste år.

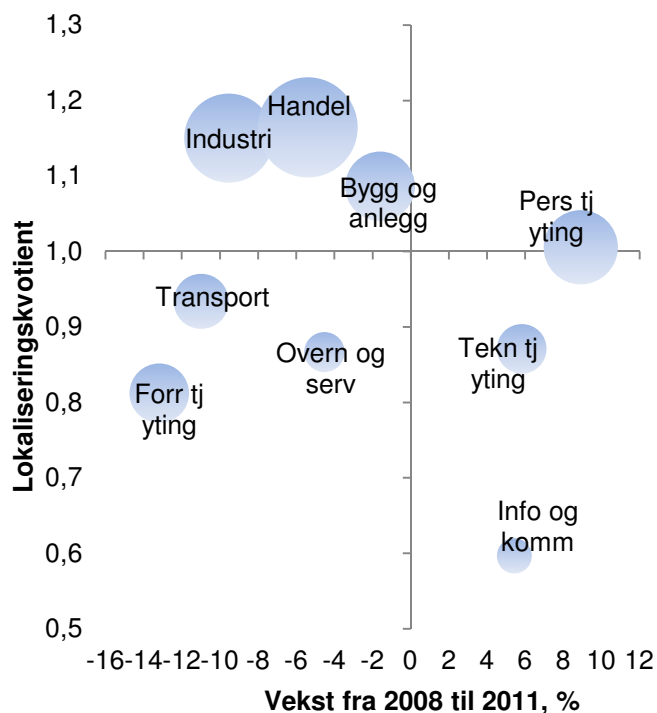
Vi ser at det er tre bransjer som ligger til høyre i diagrammet, som betyr at de har hatt vekst. Personlig tjenesteyting hatt vekst på 9,8 prosent, og har samtidig en lokaliseringkvotient på 1, som betyr at det er en lik andel av næringslivet i disse bransjene i Vestfold enn i resten av landet. Teknologisk tjenesteyting har hatt vekst på 5,8 prosent, mens informasjon og kommunikasjon har hatt en vekst på 5,4 prosent.

Industri er og handel er to store bransjer med en lokaliseringkvotient over 1, som betyr at det er en høyere andel av næringslivet i disse bransjene i Vestfold enn i resten av landet. Begge disse bransjene har hatt nedgang.

Høyest nedgang har det vært i forretningsmessig tjenesteyting, der 13,2 prosent av arbeidsplassene er forsvunnet siden 2008. I transport har 11 prosent av arbeidsplassene forsvunnet.

Figur 17: Antall arbeidsplasser i hovedbransjer i privat sektor i Vestfold i 2008 og 2011.

Figur 18: Hovedbransjer i privat sektor i Vestfold etter lokaliseringkvotient og prosentvis vekst i antall arbeidsplasser fra 2008 til 2011.

2.7 Vekst i regionene

I figur 19 ser vi hvordan utviklingen i antall arbeidsplasser har vært i regionene i Vestfold og sammenlignbare regioner fra 2000 til 2011.

Sandefjord/Larvik hadde sterk vekst fram til 2008. Antall arbeidsplasser økte med 14,7 prosent i perioden 2000-2008, noe som var mye sterkere enn landsgjennomsnittet. Regionen fikk imidlertid en sterk nedgang i 2009, og har deretter ikke hatt vekst. Tønsbergregionen hadde i samme periode like sterk vekst som landsgjennomsnittet, men har ikke klart og å holde følge med veksten i landet de siste tre årene. Veksten har likevel vært sterkere enn i Sandefjord/Larvik de siste årene. Resultatet er at de to regionene har hatt like sterk vekst i antall arbeidsplasser i perioden fra 2000 til 2011. Tønsbergregionen har vokst med 11,5 prosent, mens Sandefjord/Larvik har vokst med 11,4 prosent.

Kongsberg/Numedal har hatt en vekst på 23,1 prosent fra 2000 til 2011. Kun et fåtall regioner i landet har hatt høyere vekst enn dette. Drammensregionen har også hatt god vekst i antall arbeidsplasser, og har hatt en økning på 16,5 prosent i perioden. Grenland har derimot bare hatt en vekst på 4,7 prosent.

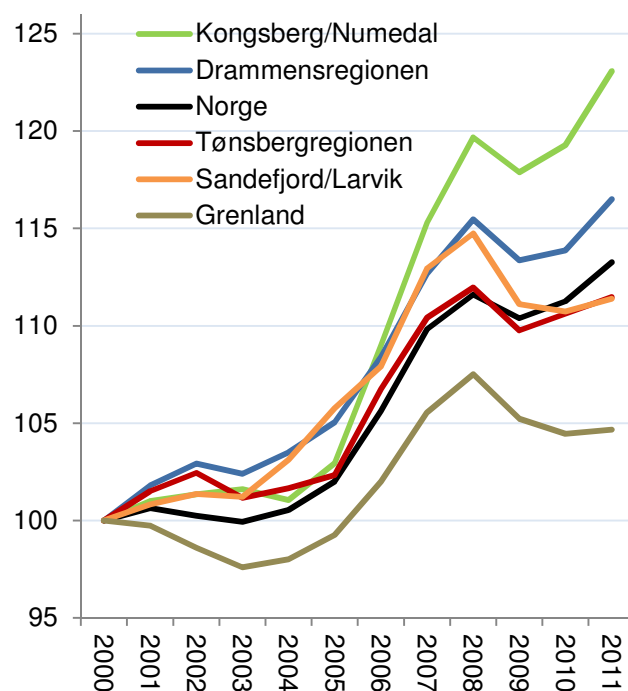
Det kan også være interessant å se på utviklingen i antall arbeidsplasser i privat sektor isolert, etter som dette er en god indikator for næringsutviklingen. Denne utviklingen er vist i figur 20. Vi kan se at regionene fordeler seg ganske slikt som i figur 19, men forskjellene er mer markante.

Antall arbeidsplasser i privat sektor i Sandefjord/Larvik har gått ned de fire siste årene. Veksten har blitt redusert fra 16,4 prosent i perioden 2000-2008, til 9,8 prosent i perioden 2000-2011.

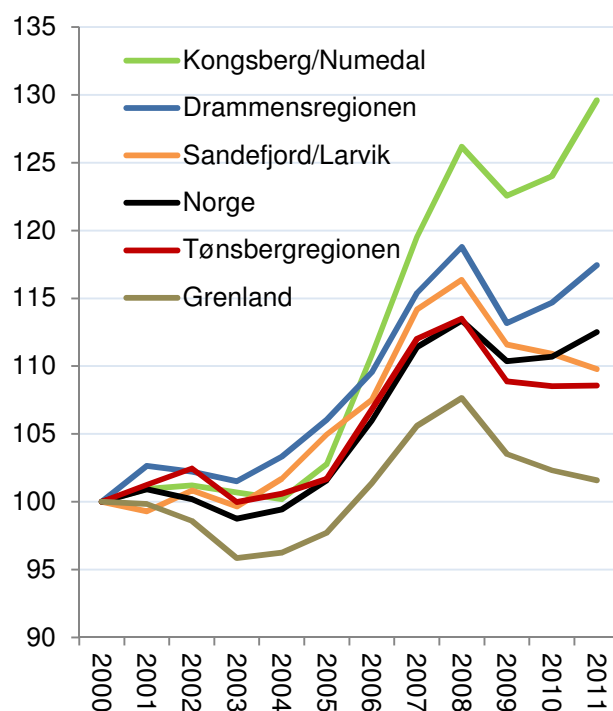
Tønsbergregionen hadde høy nedgang i private arbeidsplasser i 2009, og har ikke hatt vekst de tre siste åren. Veksten har vært på 7,6 prosent siden 2000.

Landsgjennomsnittet er på 12,5 prosent.

Kongsberg/Numedal har hatt formidabel vekst, og har økt antall private arbeidsplasser med nærmere 30 prosent, noe som er tredje høyest i landet. Drammensregionen har også hatt god vekst, med en økning på 17,4 prosent. Grenland har hatt en vekst på beskjedne 1,6 prosent.

Figur 19: Vekst i antall arbeidsplasser i regionene i Vestfold og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 20: Vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i Vestfold og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

2.8 Relativ vekst i regionene

For å vurdere regioners vekst over tid, er det hensiktsmessig å se på relativ vekst, dvs. vekst utover landsgjennomsnittet. På den måten tar vi bort konjunktorene og kan sammenlikne årsveksten over en lengre periode. Progressivt gjennomsnitt er en praktisk måte å sammenlikne vekst over tid, ettersom vi både får med veksten over en lengre tidsperiode og trenden i veksten.

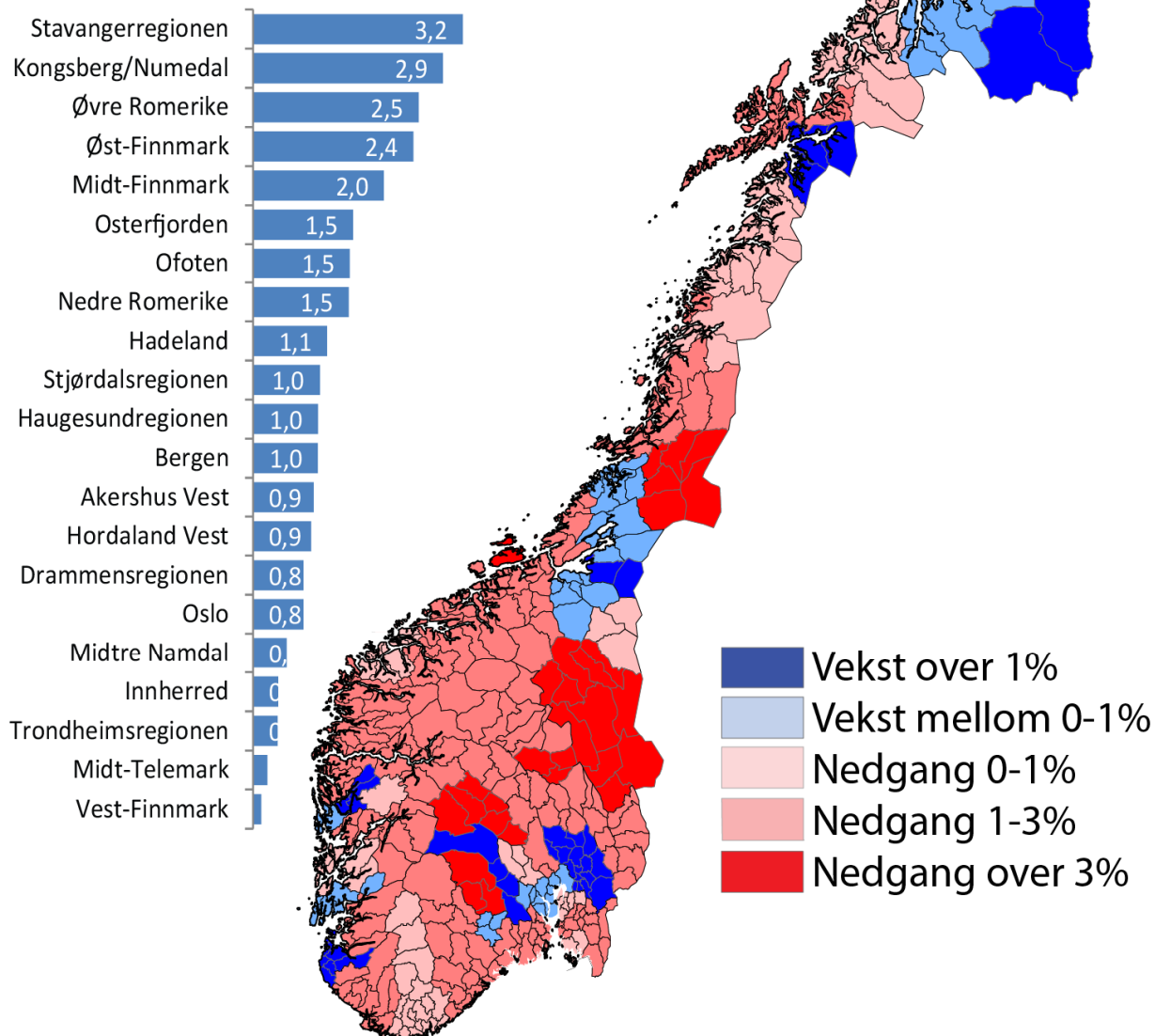
Tabell 8: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene på Østlandet i perioden 2001-2011, samt progressivt snitt. Rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Region	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt
3	Kongsberg/Numedal	0,0	1,0	0,9	-1,2	0,4	3,5	2,7	3,8	-0,2	0,9	2,9	1,8
6	Nedre Romerike	-3,0	3,6	-0,4	0,7	1,5	-0,9	0,5	-0,5	0,1	3,5	1,5	1,0
9	Akershus Vest	3,3	7,0	-1,4	1,6	-1,1	0,9	-0,1	1,8	0,0	1,5	0,9	0,8
10	Øvre Romerike	5,7	-1,9	0,3	0,6	1,6	-2,1	-0,4	3,7	0,6	-1,4	2,5	0,7
16	Follo	-0,9	1,5	3,8	0,7	1,3	-0,4	0,4	0,6	0,1	0,3	-0,4	0,4
19	Drammensregionen	1,7	0,3	0,8	1,1	0,5	-1,0	0,2	1,2	-2,1	1,0	0,8	0,2
22	Hadeland	-1,4	0,7	2,1	0,1	1,2	-1,8	-2,6	-0,5	-0,4	1,4	1,1	0,0
27	Oslo	-1,9	-3,8	-2,3	-0,6	0,5	-0,2	-0,8	0,1	0,0	-0,4	0,8	-0,2
41	Midt-Buskerud	-1,9	0,5	1,1	2,3	-0,5	-3,1	-1,0	-0,8	0,7	-0,2	-0,6	-0,4
43	Indre Østfold	0,3	0,3	3,0	2,5	-0,1	-1,5	-1,6	1,0	0,3	-1,6	-1,9	-0,5
44	Ringerike/Hole	-3,9	1,1	1,6	1,7	-3,4	-0,3	-1,1	0,1	-0,2	0,1	-1,6	-0,5
47	Mossregionen	0,8	-1,6	-0,2	-0,6	1,1	1,1	0,3	0,0	-2,5	0,6	-2,6	-0,6
49	Sandefjord/Larvik	-1,6	2,3	0,3	1,4	1,0	-1,9	1,1	0,2	-1,5	-0,9	-2,7	-0,7
50	Tønsbergregionen	0,3	1,9	-1,0	-0,1	-1,1	0,7	-0,2	-0,4	-1,4	-0,6	-1,6	-0,7
53	Lillehammerregionen	-1,4	1,9	1,0	-0,2	0,7	-0,9	-2,5	-0,2	-1,1	1,2	-3,1	-0,8
54	Vest-Telemark	-3,4	1,4	4,3	0,9	-1,7	3,4	-7,3	0,8	-0,9	-0,6	-1,7	-0,8
55	Midt-Telemark	-5,3	2,9	1,3	-0,3	1,1	-1,3	-3,6	-1,9	0,0	-1,8	0,2	-0,9
56	Nedre Glomma	-0,3	3,6	-2,9	-1,4	-1,8	0,4	-0,4	-1,6	-2,0	-0,3	-0,4	-0,9
57	Fjellregionen	-3,3	1,4	0,5	1,5	-2,6	-1,7	0,3	-2,6	-0,8	1,5	-3,3	-1,0
60	Grenland	-1,1	-0,5	-1,3	-0,3	-0,6	-0,6	-1,0	0,2	-1,2	-1,5	-2,3	-1,1
62	Gjøvikregionen	-2,5	1,8	-0,1	-0,7	-1,8	-1,4	3,1	-5,7	-0,4	-0,8	-1,8	-1,2
63	Hamarregionen	-1,2	2,6	0,5	-0,8	-3,3	-0,4	-0,9	-1,2	-2,3	-0,7	-1,3	-1,2
65	Sør Østerdal	-2,1	-0,3	1,3	0,7	-0,7	-4,9	0,2	1,0	0,0	-1,2	-4,4	-1,3
70	Halden	0,3	2,9	0,5	-4,3	-0,2	0,5	0,2	-2,8	-1,5	-3,2	-1,6	-1,5
71	Hallingdal	-0,4	1,3	-0,6	1,5	2,1	-2,6	-2,0	-3,1	-0,9	-1,1	-3,4	-1,5
73	Valdres	0,3	1,2	1,2	-3,4	1,3	-2,5	-1,6	-3,9	0,9	-1,7	-2,8	-1,6
76	Øst-Telemark	-2,5	-0,8	-0,2	-2,0	-0,8	-4,2	-4,2	-1,7	-1,5	2,3	-3,8	-1,8
77	Nord-Gudbrandsdal	-2,0	-0,5	2,6	-0,1	-1,5	-3,1	-4,9	-2,7	0,6	-1,2	-2,8	-1,8
80	Midt-Gudbrandsdal	-1,5	-0,4	4,1	-2,9	-1,7	-3,1	-1,9	0,5	-4,4	-1,1	-2,5	-1,8
83	Glåmdal	-0,9	-1,0	0,8	0,3	-1,2	-1,1	-3,4	0,1	-3,4	-2,9	-2,7	-2,0

På Østlandet har Kongsberg/Numedal i særstilling hatt høyest vekst etter 2000. Kongsberg/Numedal er rangert som nummer tre av de 83 regionene i landet for vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet. De andre regionene på Østlandet som har hatt god vekst de ti siste årene er alle lokalisert nært Oslo. På Østlandet har veksten vært sterkt sentrert rundt Oslo, mens periferien på Østlandet har hatt svakere utvikling.

Sandefjord/Larvik hadde god vekst i private arbeidsplasser i flere av årene fram til 2008, men utviklingen har vært svak de siste tre årene. I 2011 var utviklingen 2,7 prosentpoeng svakere enn ellers i landet. Tønsbergregionen har hatt en mer variabel utvikling fra år til år, men de siste fem årene har utviklingen vært svakere enn i resten av landet. Nedgangen har ikke vært like sterk som i Sandefjord/Larvik, men mer jevn over tid. Resultatet er at de to regionene blir rangert likt for progressivt snitt, litt under middels.

Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i 2011, prosent:

Figur 21: Relativ prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i 2011.

Figur 21 viser den relative veksten i antall arbeidsplasser i regionene i 2011. Det var bare 21 regioner som hadde høyere vekst i 2011 enn veksten på landsbasis. Både Oslo, Bergen, Stavangerregionen og Trondheimsregionen hadde høyere vekst enn landsgjennomsnittet. Disse regionene dro opp landsgjennomsnittet, og dermed fikk flertallet av regionene lavere vekst enn veksten på landsbasis. Mange av de andre regionene med høyere vekst enn landsgjennomsnittet var naboregioner til de fire største byene. Finnmark og Ofoten (Narvikregionen) hadde også påfallende sterk vekst i næringslivet i 2011.

Sandefjord/Larvik og Tønsbergregionen er begge i gruppen med nest høyest nedgang, blant regioner med en nedgang mellom 1 og 3 prosent.

2.9 Relativ vekst i kommunene

Hvilke kommuner i Vestfold har hatt best vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet?

I tabellen under viser vi relativ vekst for kommunene i årene etter 2000, og har rangert kommunene etter progressivt gjennomsnitt.

Tabell 9: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i kommunene i Vestfold i perioden 2001-2011, samt progressivt snitt. Rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
24	Stokke	-5,5	11,5	5,3	1,3	-0,7	10,1	3,0	4,1	3,5	1,9	-1,7	2,7
66	Lardal	-9,1	-1,5	10,6	-6,3	3,0	-0,8	-13,3	1,2	12,7	4,1	-1,0	1,2
80	Andebu	-4,1	4,7	2,9	-1,4	2,1	-3,2	1,6	0,1	1,6	2,5	0,8	0,9
82	Re	3,3	-8,1	4,9	0,1	10,0	-5,2	-3,4	0,3	3,5	1,0	1,6	0,9
109	Sande	4,8	-12,4	-0,7	2,0	-1,3	-0,7	-0,9	-5,1	6,7	1,3	1,5	0,4
124	Nøtterøy	4,4	5,4	-4,1	-2,1	1,4	1,8	-0,9	0,1	2,0	-2,5	1,4	0,2
139	Tjøme	-2,3	-5,7	15,5	0,8	-1,4	5,7	-5,4	1,5	-5,6	1,8	-0,1	0,0
177	Sandefjord	-0,8	3,1	0,1	2,2	2,0	-0,3	1,5	2,1	-2,9	-1,8	-2,1	-0,4
245	Svelvik	0,1	-2,4	-14,2	0,2	-1,8	-1,7	6,1	-5,3	-0,6	2,8	-2,7	-1,0
261	Larvik	-2,2	1,5	0,1	0,8	-0,2	-3,9	1,3	-2,2	-0,2	-0,1	-3,5	-1,1
280	Horten	1,0	0,0	0,4	0,3	-1,1	1,1	-2,0	0,5	-4,1	-2,0	-1,2	-1,2
285	Hof	-4,9	15,8	-14,2	-1,5	-2,5	1,2	1,4	-8,2	3,9	2,0	-4,8	-1,2
301	Holmestrand	-3,6	-0,6	-2,5	0,7	-1,7	-0,1	2,4	-1,5	-5,8	0,4	-2,6	-1,4
317	Tønsberg	1,2	1,6	-2,6	-0,1	-2,8	-0,5	-0,2	-1,6	-2,2	-1,1	-2,7	-1,5

Det er flere kommuner i Vestfold med god utvikling i næringslivet. Stokke har hatt en variabel utvikling fra år til år, men utviklingen over tid har vært sterk. Stokke har i snitt hatt en vekst på 2,7 prosent, og blir dermed rangert som nummer 24 i landet for relativ vekst i antall arbeidsplasser. Lardal, Andebu og Re har også hatt god vekst over tid, og blir rangert blant de 100 kommunene med høyest vekst i landet.

Av de større kommunene Sandefjord, Larvik og Tønsberg er det ingen som har hatt en positiv vekst i snitt de siste ti årene. I Tønsberg har utviklingen vært negativ i alle årene etter 2004, og nedgangen har i snitt vært på 1,5 prosent. Dette rangerer Tønsberg sist i Vestfold, og som nummer 317 av 429 kommuner i landet. At utviklingen har vært såpass svak i de største kommunene, er et stort problem for fylket

3. Næringsmessig sårbarhet

Næringsmessig sårbarhet er definert som risiko for å få en sterk nedgang i sysselsettingen. Hvordan måler vi slik næringsmessig sårbarhet? Og hva kan vi fortelle om utviklingen i regioner og kommuner med sterk grad av sårbarhet?

I kapitlet om næringsmessig sårbarhet for regioner skal vi først introdusere noen begreper og en enkel modell. I tabell 10 til høyre ser vi hvordan vi tenker oss å splitte opp veksten i hver region i tre komponenter.

For det første er det naturlig å tenke seg at regionenes næringsliv tar del i den generelle nasjonale veksten i Norge. I den perioden vi skal analysere, fra 2000 til og med 2011, har antall arbeidsplasser i næringslivet i Norge økt med 12,4 prosent. Hvis vi trekker fra den generelle veksten fra regionens vekst, får vi et tall som vi kaller *relativ vekst*. Dette tallet forteller om en region har vekst eller nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet sammenliknet med landsgjennomsnittet.

Dernest beregner vi *struktureffekten*. Struktureffekten er et teoretisk mål for hvor mye av endringene i en regions næringsliv som skyldes bransjestrukturen. Logikken bak struktureffekten er at det i en bestemt periode er noen bransjer som har vekst, mens andre bransjer har nedgang. En region med en høy andel av arbeidsplassene i vekstbransjer i én periode vil ha en tendens til å få vekst, i forhold til andre regioner med en stor andel av arbeidsplassene i bransjer med nedgang.

Når vi har beregnet struktureffekten, får vi også ut et annet interessant tall, som vi kaller *bransjejustert vekst*. Det er forskjellen mellom den relative veksten som regionen har hatt, og struktureffekten. Den bransjejusterte veksten forteller om regionen har hatt høyere eller lavere vekst enn forventet, gitt den bransjesammensetningen som regionene hadde i utgangspunktet. Denne bransjejusterte veksten vil dermed være et mer interessant mål for hvor godt regionen har prestert i sin næringsutvikling, enn den faktiske veksten.

Tabell 10: En enkel modell for å dekomponere vekst i arbeidsplasser i en region i tre faktorer.

Komponent	Forklaring
Vekst	Den faktiske veksten i antall arbeidsplasser i en region
- Generell vekst	Den generelle veksten i antall arbeidsplasser i Norge
= Relativ vekst	Regionens vekst i forhold til veksten på landsbasis
- Struktur-effekten	Endringen i antall arbeidsplasser i regionen som skyldes bransjestrukturen
= Bransjejustert vekst	Endringen i antall arbeidsplasser i regionen som verken skyldes bransjestruktur eller generell vekst i landet

Den neste indikatoren tar også utgangspunkt i regionenes bransjestruktur, men måler hvor ulik bransjestrukturen i hver enkelt region er fra bransjestrukturen på landsbasis. Vi har kalt dette for *strukturavviket*. Regioner med en spesiell bransjestruktur som avviker sterkt fra landet ellers vil ha høyere risiko for at næringsutviklingen skal bli vesentlig annerledes enn i resten av landet. Denne risikoen kan gi seg utslag i sterk nedgang, dersom bransjene som regionen har sitt tyngdepunkt i får nedgang, men kan også gi grunnlag for sterk vekst dersom regionen har en stor andel av næringslivet sitt i vekstbransjer.

Dernest skal vi se på regionens arbeidsmarkedsintegrasjon. Arbeidsmarkedsintegrasjonen har mye å si for om en region er sårbar eller robust, og er en indikator som også har mye å si for bostedsattraktivitet, som vi skal se senere.

3.1 Bransjenes utvikling

I figur 22 ser vi hvordan veksten i antall arbeidsplasser har vært i ulike bransjer i perioden 2000 til 2011. Det er svært stor forskjell på veksten i de ulike bransjene i denne perioden. Kulturbransjen har mer enn doblet antall arbeidsplasser i denne perioden, mens trykkerier har hatt en reduksjon på over 40 prosent.

Når bransjene har hatt så forskjellig vekst, er det åpenbart at en regions bransjestruktur i 2000 har hatt svært mye å si for hvordan utviklingen i antall arbeidsplasser har forløpt fram til i dag.

3.2 Måling av struktureffekten

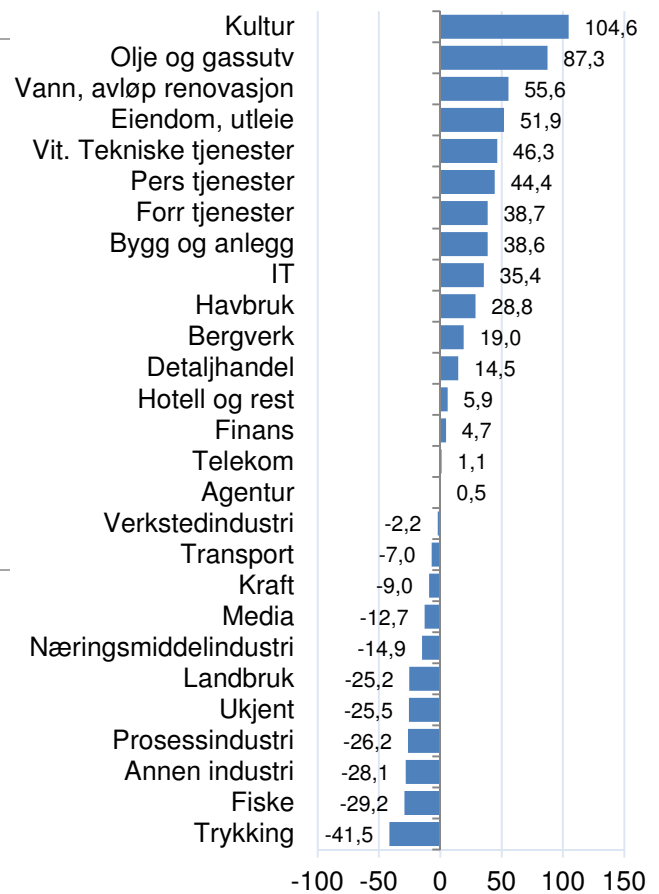
Hvor mye av endringene i antall arbeidsplasser i næringslivet siden 2000 i en region er en konsekvens av næringsstrukturen? Det kan vi måle gjennom først å regne ut hvilken vekst en region ville ha hatt, dersom de hadde gjennomsnittlig vekst i hver enkelt bransje, og deretter måle hvordan denne veksten avviker fra veksten på landsbasis. Veksten i antall arbeidsplasser på landsbasis var 12,4 prosent fra 2000 til 2011.

Hvis en region hadde hatt all sin næringsvirksomhet i prosessindustrien ville den fått en faktisk vekst på -26,2 prosent hvis veksten i prosessindustrien hadde vært som landsgjennomsnittet. Vi kan se av figur 22 at prosessindustrien hadde en nedgang på 26,2 prosent fra 2000 til 2011.

Ettersom veksten på landsbasis har vært 12,4 prosent, ville da veksten i denne regionen ha vært 38,6 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. Struktureffekten ville således blitt 38,6 prosent.

Alle regionene har en miks av ulike bransjer, og da vil sammensetningen av bransjer fordelt på vekst- og nedgangsbransjer definere struktureffekten.

Det er interessant å finne ut hvor mye av veksten som skyldes struktureffekten, fordi vi da også indirekte får et mål for hvor mye av arbeidsplassveksten som ikke skyldes bransjestrukturen. Den ekstra veksten, eller nedgangen, utover struktureffekten kaller vi *bransjejustert vekst*.

Figur 22: Vekst i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2011 for ulike bransjer.

Hvis regionen med all sin næringsvirksomhet i prosessindustrien faktisk hadde en nedgang i antall arbeidsplasser på 10 prosent, ville den bransjejusterte veksten blitt +16,2 prosent. Regionen «skulle egentlig» ha hatt en nedgang på 26,2, men hadde bare en nedgang på 10 prosent. De har da hatt en utvikling som var 16,2 prosent bedre enn forventet ut fra næringsstrukturen. Regionen hadde da framstått som vellykket, fordi de hadde hatt en langt bedre utvikling enn landsgjennomsnittet i den bransjen de hadde all sin næringsvirksomhet i.

Den bransjejusterte veksten er på denne måten en mer interessant metode for å benchmarke regionenes vekst i næringslivet enn bare å se på den faktiske veksten.

3.3 Struktureffekt og bransjejustert vekst

Når vi har målt struktureffekten for hver enkelt region, kan vi sammenholde struktureffekten mot den faktiske arbeidsplassveksten, som vist i figur 23.

Vi kan se at det er en ganske sterk sammenheng mellom struktureffekten og faktisk vekst i regionene. Forskjeller i bransjestruktur i regionene forklarer dermed ganske mye av forskjellene i arbeidsplassvekst. Et annet trekk vi kan se, er at det bare er ti regioner som har hatt en positiv struktureffekt. Det er blant annet de aller største regionene, som Oslo, Bergen, Trondheim- og Stavangerregionen.

Både Tønsbergregionen og Sandefjord/Larvik ligger til venstre i diagrammet, som viser at bransjestrukturen i 2000 tilsier en nedgang i antall arbeidsplasser fram til 2011. De fleste regionene ligger imidlertid enda lengre til venstre. Bransjestrukturen var dermed bedre enn de fleste regioner, men ingen av regionene i Vestfold var blant de ti regionene med mest gunstig bransjestruktur.

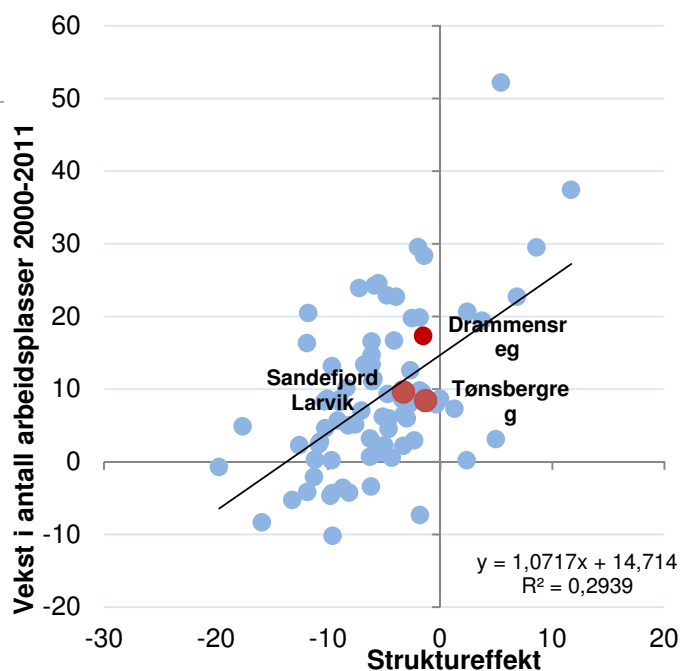
Både Sandefjord/Larvik og Tønsbergregionen ligger under forventningslinjen. Det betyr at arbeidsplassveksten i disse regionene er litt svakere enn hva bransjestrukturen isolert sett skulle tilsi.

I figur 24 kan vi se arbeidsplassveksten i næringslivet i regionene fra 2000 til 2011 dekomponert i tre ulike faktorer: Den nasjonale veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet, som er på 12,4 prosent, struktureffekten, og bransjejustert vekst.

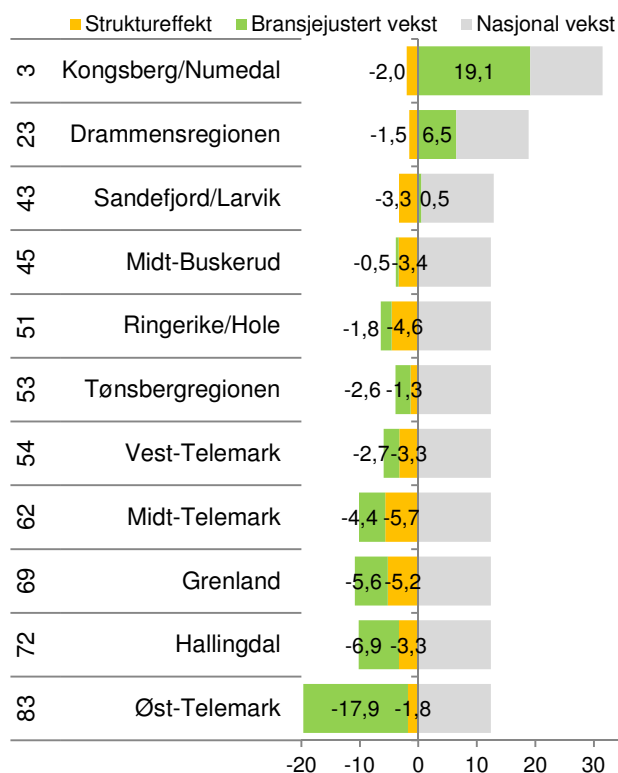
Av regionene i BTV er det ingen blant de ti regionene som har hatt en positiv struktureffekt i perioden 2000 til 2011.

Sandefjord/Larvik hadde en negativ struktureffekt på 3,3 prosent, og hadde her en positiv bransjejustert vekst på 0,5 prosent.

Tønsbergregionen hadde en negativ struktureffekt på 1,3 prosent, og en bransjejustert vekst på -2,6 prosent.

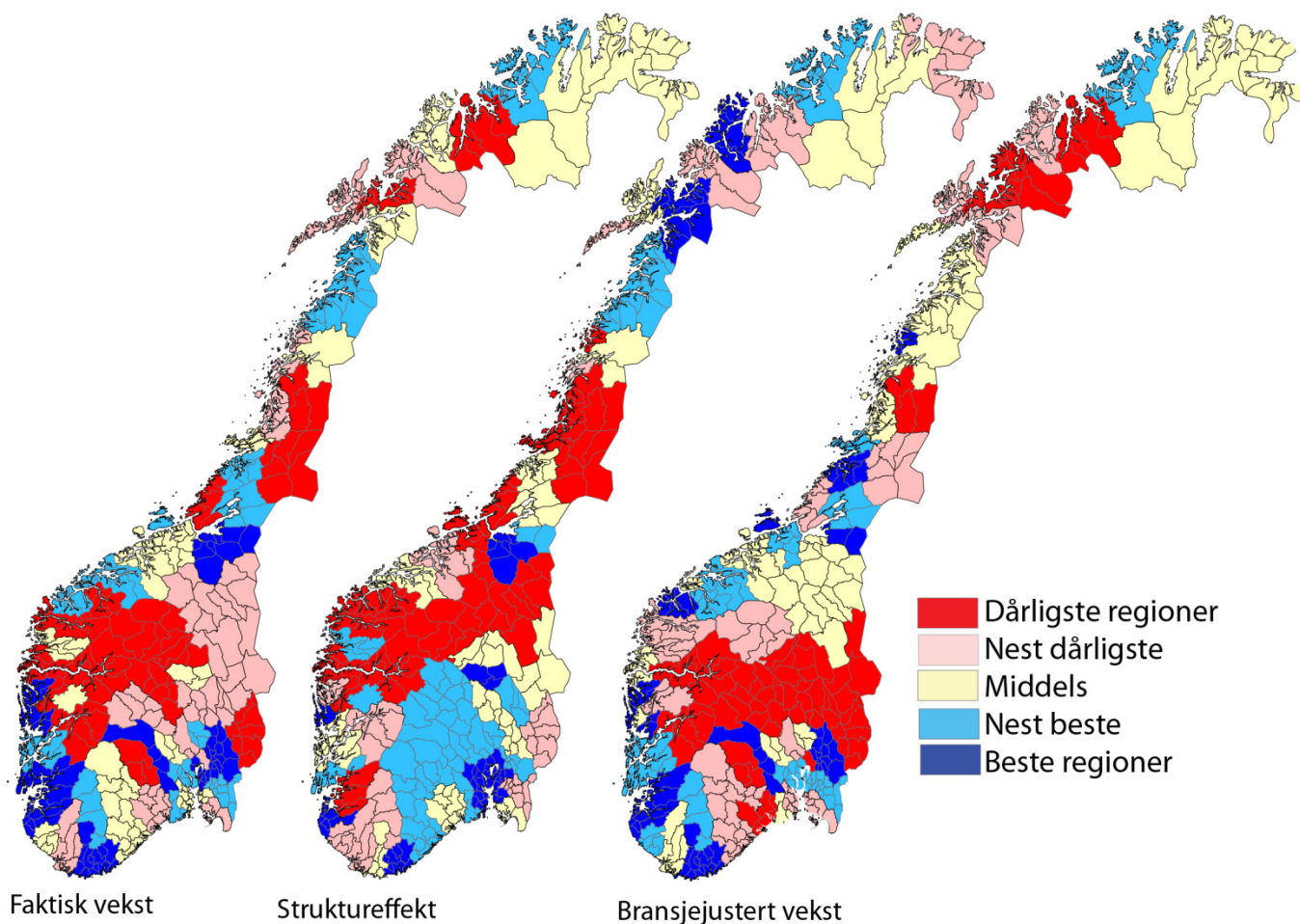

Figur 23: Struktureffekt og faktisk arbeidsplassvekst i næringslivet i regionene i perioden 2000-2011. Regionene i Vestfold, samt Drammensregionen, er markert i rødt.

Figur 24: Endringer i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i BTV, dekomponert i nasjonal vekst, struktureffekt og bransjejustert vekst. Regionenes rangering med hensyn til bransjejustert vekst til venstre.

3.4 Kart med struktureffekt og bransjejustert vekst

Figur 25: Faktisk arbeidsplassvekst i næringslivet, struktureffekten og bransjejustert vekst for regionene fra 2000 til 2011.

I kartet til venstre ser vi hvilke regioner som har hatt sterkest vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet fra 2000 til 2011.

Kartet i midten viser struktureffekten i regionene i samme periode.

Kartet til høyre viser den bransjejusterte veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene fra 2000 til 2011. Som nevnt tidligere, er den bransjejusterte veksten den faktiske veksten fratrukket struktureffekten. Vi så også i figur 23 at struktureffekten forklarer en del av variasjonene i veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i norske regioner. Kartet med bransjejustert vekst er ikke svært forskjellig fra kartet med faktisk vekst, men det er noen forskjeller. Regioner som Søre Sunnmøre,

Midtre Namdal og Ytre Helgeland er blant regionene med høyeste bransjejustert vekst. Dette er regioner som ikke er i gruppen med høyest faktisk vekst, men som har hatt svært sterk vekst når vi tar i betraktning at disse regionene hadde et vanskelig utgangspunkt med sine bransjestrukturer.

Samtidig er Trondheimsregionen og Bergen ikke med blant regionene med høyest bransjejustert vekst, selv om de er blant regionene med høyest faktisk vekst. De hadde begge høy vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet, men denne høye veksten kunne i stor grad tilskrives at de hadde en gunstig bransjestruktur i utgangspunktet.

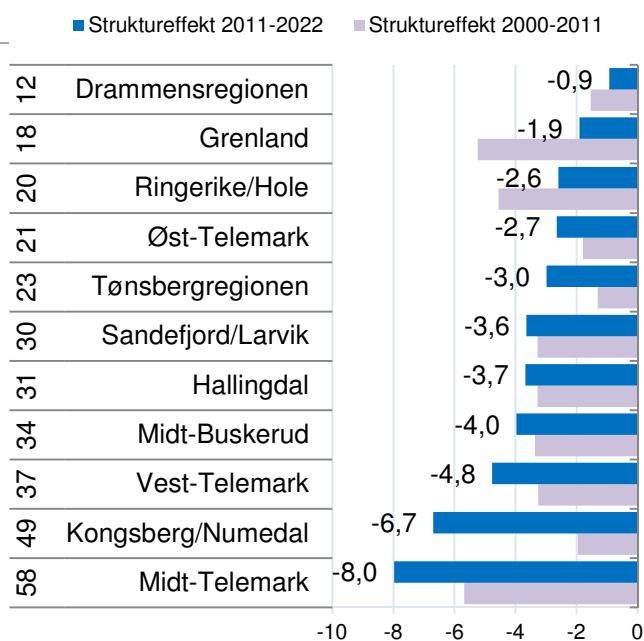
3.5 Endring struktureffekt

Vi har så langt sett på struktureffekten for perioden 2000 til 2011. Denne er basert på den faktiske utviklingen i hver enkelt bransje.

Hva vil næringsstrukturen i de forskjellige regionene bety for framtidig vekst? Dersom vi gjør en antakelse om at framtidig vekst i hver enkelt bransje blir lik den historiske veksten fra 2000 til 2011, kan vi beregne framtidig struktureffekt, som vist i figur 26.

For de fleste regionene vil det ikke være så stor forskjell på historisk og framtidig struktureffekt, fordi næringsstrukturen forandres langsomt.

Både Tønsbergregionen og Sandefjord/Larvik har fått en svakere struktureffekt i 2011 enn i 2000. Det innebærer at dersom bransjene utvikler seg på samme måte i de neste årene som tidligere, vil regionene på svakere vekst.

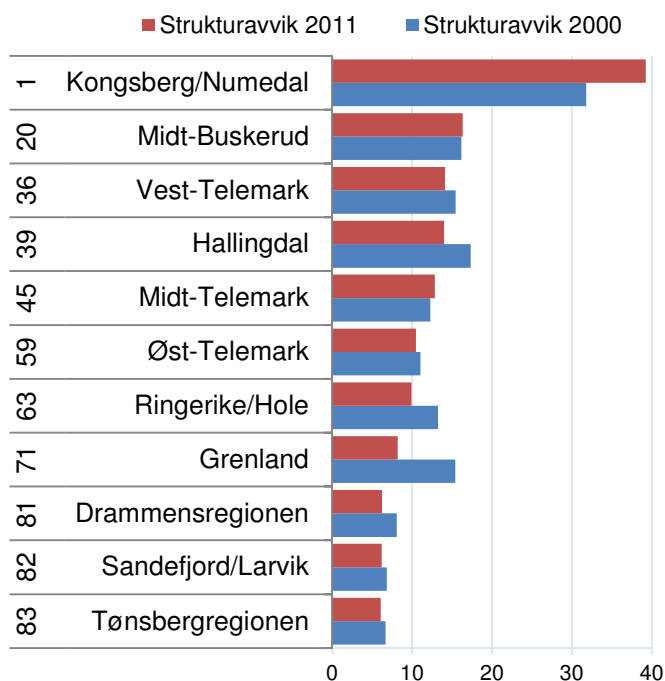

Figur 26: Struktureffekten for perioden 2000-2011, samt struktureffekten for de neste 12 årene med samme bransjevise vekstmønster. Tallene til venstre angir regionens rangering med hensyn til struktureffekten for 2011-2022.

3.6 Strukturavvik

Strukturavviket viser hvor stort avvik det er mellom næringsstrukturen i en region og næringsstrukturen på landsbasis. Regioner med et høyt strukturavvik løper en risiko for å få en avvikende utvikling fra resten av landet. Er regionen heldig, vil de bransjene de har mye av få vekst, men de kan også risikere at de bransjene de har sitt tyngdepunkt i får nedgang. Et høyt strukturavvik kan dermed slå begge veier. De siste årene har de fleste regionene med høyt strukturavvik kommet uheldig ut, men det kan i teorien bli motsatt de neste årene.

Sandefjord/Larvik og Tønsbergregionen er faktisk de regionene i landet som har en bransjestruktur som er mest lik bransjestrukturen på landsbasis. Det gjør disse regionene robuste. Ettersom bransjestrukturen er så lik bransjestrukturen på landsbasis, vil det være sannsynlig at også arbeidsplassveksten blir ganske lik arbeidsplassveksten på landsbasis.

Figur 27: Strukturavvik i regionene i BTV i 2000 og 2011.

3.7 Arbeidsmarkedsintegrasjon

Ekstern arbeidsmarkedsintegrasjonⁱⁱⁱ er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i en region er integrert med arbeidsmarkedet utenfor regionen. Den interne arbeidsmarkedsintegrasjonen^{iv} er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i kommunene i en region er integrert med hverandre. Arbeidsmarkedsintegrasjonen blir målt ved pendlingen, dess mer pendling mellom to kommuner, dess bedre er arbeidsmarkedet integrert. Arbeidsmarkedsintegrasjonen har betydning for den næringsmessige sårbarheten, fordi konsekvensene av bortfall av arbeidsplasser blir mye mindre i områder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon gir robusthet for svingninger i antall arbeidsplasser, og er til fordel for næringslivet, som får et bredere rekrutteringsgrunnlag. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon gir også høyere bostedsattraktivitet, fordi en har flere arbeidsplasser å velge blant når en bor i regionen.

Figur 28 viser utviklingen i arbeidsmarkedsintegrasjonen i regionene, dvs summen av ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon.

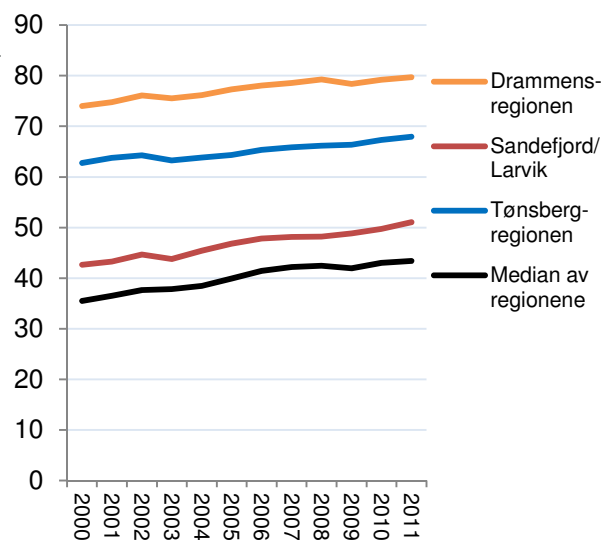
Både Tønsbergregionen og Sandefjord/Larvik har høyere arbeidsmarkedsintegrasjon enn middels av norske regionene. Særlig Tønsbergregionen ligger høyt over middels. Drammensregionen har enda høyere arbeidsmarkedsintegrasjon enn de andre.

I figur 29 kan vi sammenlikne arbeidsmarkedsintegrasjonen i regionene på Østlandet.

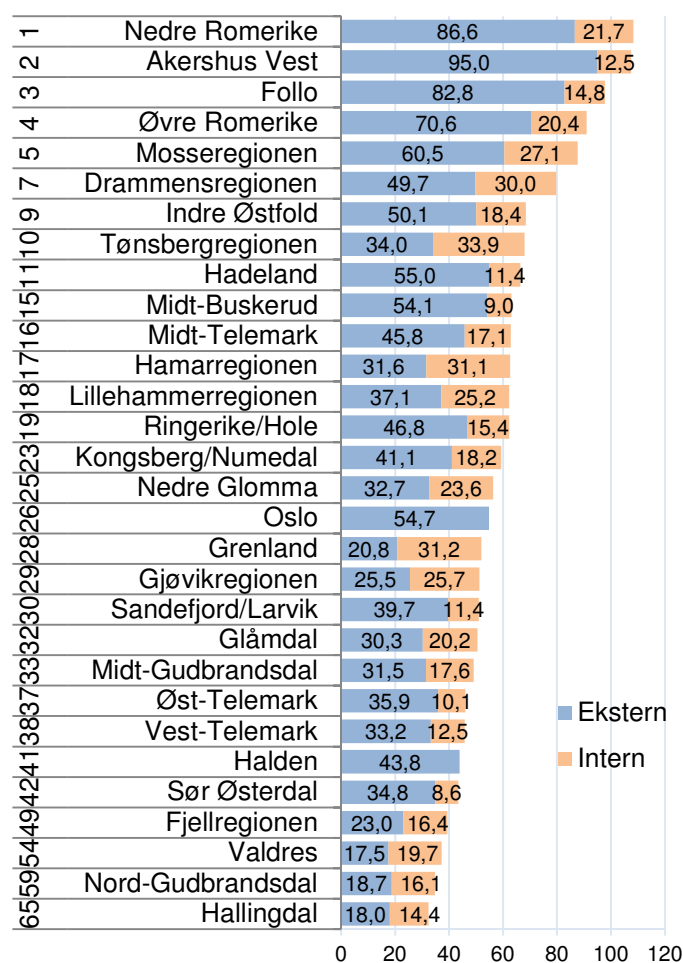
Regionene rundt Oslo har høy ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon. Den høye integrasjonen skapes for en stor del av høy pendling inn til storbyen.

Tønsbergregionen er nummer ti av regionene med hensyn til samlet arbeidsmarkedsintegrasjon. Der er spesielt høy intern arbeidsmarkedsintegrasjon i Tønsbergregionen.

Sandefjord/Larvik er nummer 30 av regionene med hensyn til samlet arbeidsmarkedsintegrasjon. Sandefjord/Larvik har høy ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon, men ikke så høy intern.

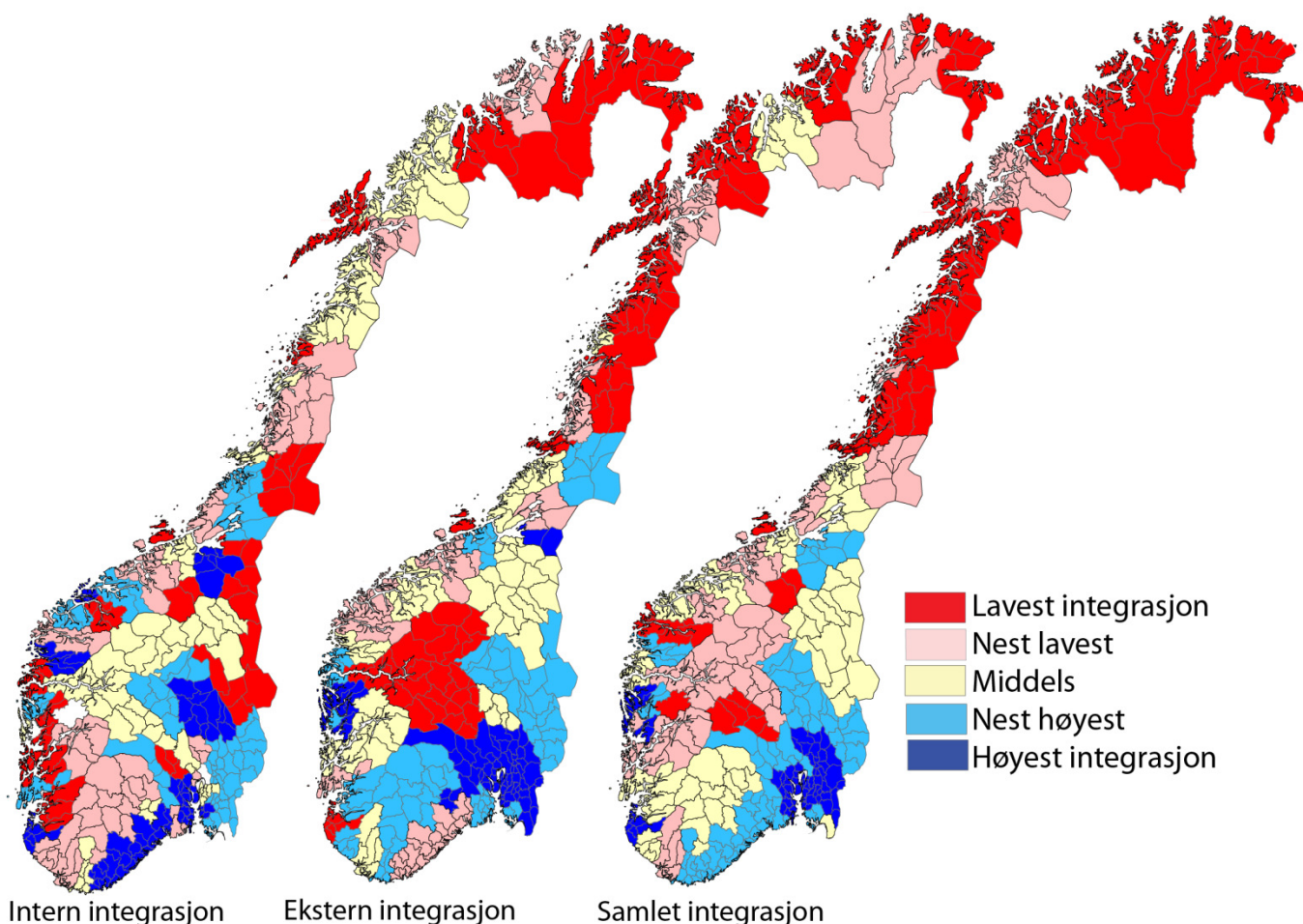

Figur 28: Samlet arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene i Vestfold samt Drammensregionen og median av regionene i Norge i perioden 2000-2011.

Figur 29: Ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene på Østlandet i 2011. Tallene til venstre angir regionens rangering med hensyn til samlet arbeidsmarkedsintegrasjon.

3.8 Mønstre for arbeidsmarkedsintegrasjon

Figur 30: Ekstern, intern og samlet arbeidsmarkedsintegrasjon i norske regioner 2011.

I kartene over ser vi variasjonene mellom regionene i Norge i 2011, for ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon. I det siste kartet, hvor vi summerer den eksterne og interne arbeidsmarkedsintegrasjonen, ser vi et tydelig mønster.

De tettest befolkede områdene har også den tetteste integrasjonen. Det sentrale Østlandet har et tett og sterkt integrert arbeidsmarked. Regionene rundt Bergen, samt Stavangerregionen har også sterk integrasjon, mens Nord-Norge generelt har lite arbeidsmarkedsintegrasjon, hvor arbeidsmarkedene er splittet opp.

Tønsbergregionen er i gruppen av regioner med høyest arbeidsmarkedsintegrasjon. Tønsbergregionen har både høy ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon.

Sandefjord/Larvik har høy ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon, men ikke så høy intern integrasjon. Sandefjord/Larvik hører til blant regionene med nest høyest arbeidsmarkedsintegrasjon, i likhet med naboregionene sørover langs kysten, som Grenland, Arendalregionen og Kristiansandregionen.

3.9 Samlet sårbarhet

Vi kan lage et samlet mål for sårbarhet i regionene, gjennom å kombinere struktureffekten, strukturavviket, eksternt og intern arbeidsmarkedsintegrasjon^v.

Sårbarheten i norske regioner vil variere som vist i kartet til høyre.

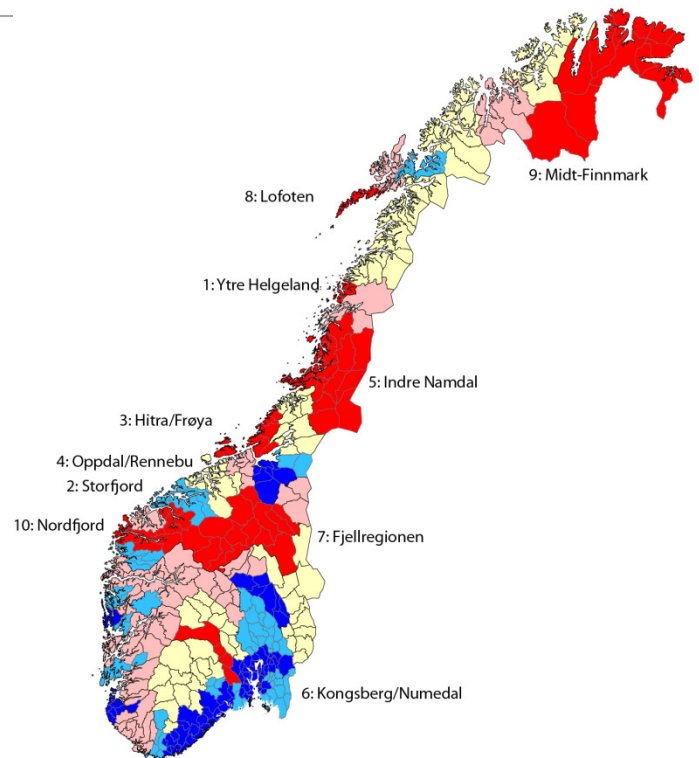
Tønsbergregionen er blant de mest robuste regionene i landet. Sandefjord/Larvik er i gruppen av regioner med nest høyest robusthet.

De regionene som var sårbare i 2000, har hatt systematisk lavere vekst i næringslivet enn regioner som var robuste. Det er dermed ikke et godt tegn for en region å være sårbar i 2011. Det er likevel sårbare regioner som oppnår høy vekst, regionene Kongsberg/Numedal og Hitra/Frøya er to eksempler på det.

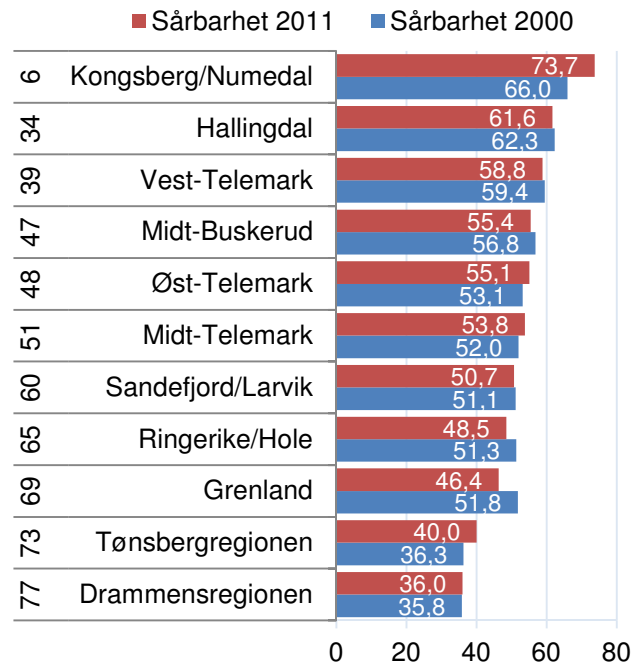
I de fleste regioner eller kommuner som reduserer sårbarheten, skjer det gjennom kraftig nedgang i de bransjene hvor de har sitt tyngdepunkt. Når disse bransjene krymper, blir bransjestrukturen mindre spesialisert, og de får en lavere andel av næringslivet i nedgangsbransjer. Motsatt har regioner med sterk vekst ofte en økt sårbarhet, gjennom at veksten ofte skjer i de bransjene der de er sterke fra før. Sterk vekst betyr dermed som oftest økt sårbarhet, og veien til en mer robust næringsstruktur skjer som oftest gjennom nedgang og krise.

Det er dermed vanskelig, for ikke å si umulig, å kombinere en vekststrategi med økt robusthet. En region som har fått en sterk bransjevis spesialisering har nesten ikke noe valg, de må prioritere de delene av næringslivet der de er sterke for å få vekst.

Regionene i Vestfold har ikke problemer med sårbarhet, og har dermed en fordel når det gjelder å oppnå vekst i årene som kommer.

Figur 31: Sårbarhet for regionene i 2011.

Figur 32: Sårbarhetsindeksen for regionene i BTV i 2000 og 2011. Tallene til venstre angir rangering for sårbarhet i 2011.

3.10 Næringsmessig sårbarhet for kommuner

Næringsmessig sårbarhet for kommuner er målt med litt forskjellige indikatorer enn for regioner. Den næringsmessige sårbarheten til en kommune er bestemt av tre indikatorer:

1. Hjørnesteinsbedriftens relative størrelse
2. Den største bransjens andel av sysselsettingen
3. Arbeidsmarkedsintegrasjonen

Kommuner som har en stor hjørnesteinsbedrift er mer sårbare, ettersom lokalsamfunnet blir sterkt påvirket av endringer i den ene bedriften.

Kommuner med sterk konsentrasjon av sysselsettingen i en bestemt bransje, vil også være sårbare for konjunktursvingninger som rammer denne bransjen.

Arbeidsmarkedsintegrasjonen til kommunene får mye å si for konsekvensene av brå fall i sysselsettingen. Kommuner som har liten pendling ut og inn av kommunen blir mer direkte rammet, mens kommuner med stor ut- og innpendling blir mindre rammet.

3.11 Hjørnesteinsfaktoren

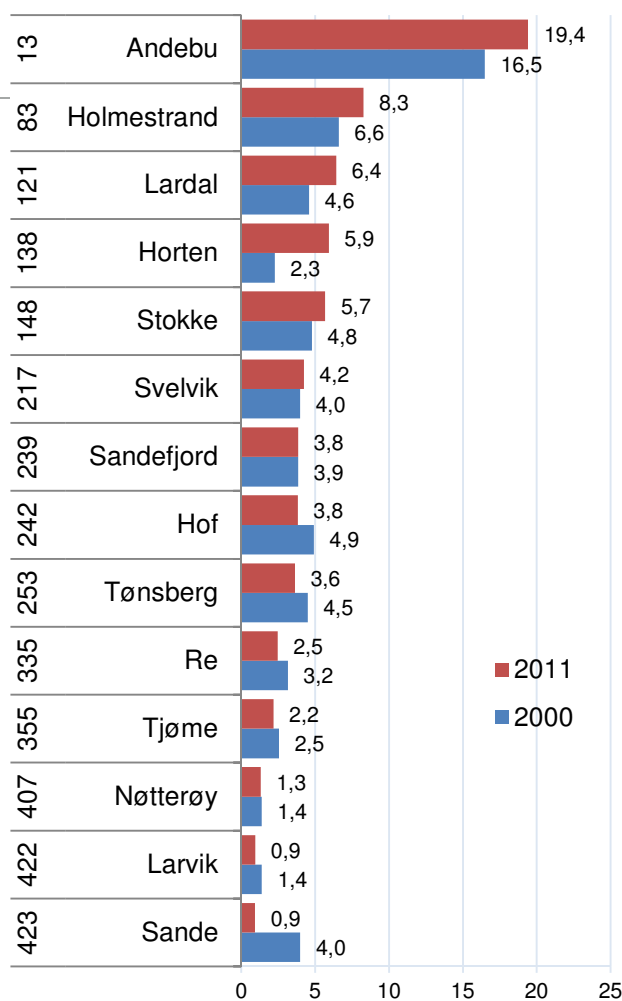
Hjørnesteinsfaktoren er målt som den største bedriftens andel av samlet sysselsetting i kommunen.

I figur 33 kan vi se hjørnesteinsfaktoren i kommunene i Vestfold.

Andebu har en høy hjørnesteinsfaktor, og er faktisk nummer 13 i landet for hjørnesteinsfaktoren. Andebu har også økt hjørnesteinsfaktoren fra 2000 til 2011.

Holmestrand har også økt sin hjørnesteinsfaktor, og er med blant de 100 kommunene i landet med høyest hjørnesteinsfaktor.

De andre kommunene i Vestfold har ikke spesielt høy hjørnesteinsfaktor.

Figur 33: Den største bedriftens andel av samlet sysselsetting i kommunene i Vestfold i 2000 og 2011 i prosent. Tallene til venstre angir kommunenes rangering med hensyn til hjørnesteinsfaktoren.

3.12 Bransjespesialisering

Bransjespesialisering er et uttrykk for om en kommune har en høy andel av sysselsettingen konsentrert til én bransje. Ofte vil kommuner med høy hjørnesteinsfaktor også ha en høy bransjespesialisering, men ikke alltid. Noen kommuner kan ha en høy andel av sysselsettingen i bransjer som landbruk og fiske, selv om hver enkelt bedrift er ganske liten.

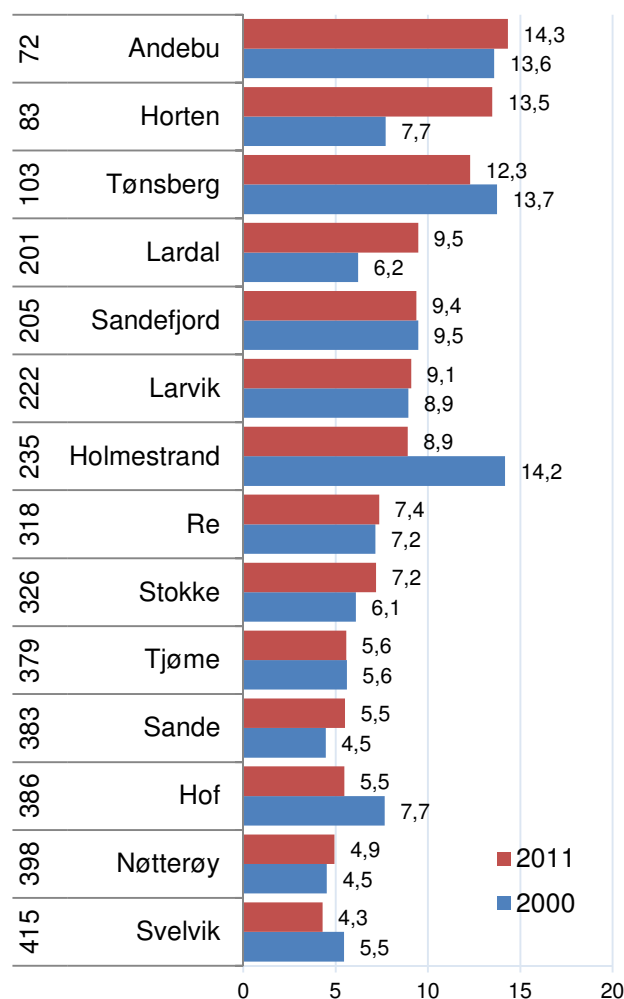
Dersom det er forhold som påvirker bransjen, vil alle bedriftene i bransjen bli påvirket.

Vi måler bransjespesialisering som antall arbeidsplasser i den største bransjen som andel av samlet sysselsetting i kommunen. Bransjene er da fordelt etter såkalt tosiffer NACE-koder, som er den bransjekategoriseringen som brukes i Norge og andre land.

Andebu har høyest bransjespesialisering av kommunene i Vestfold. Andebu hadde, som vi så på forrige side også høyest hjørnesteinsfaktor.

De aller fleste av kommunene har hatt ganske kraftig nedgang i bransjespesialiseringen. Det kommer av at det har vært vekst i sysselsettingen i offentlig sektor og i tjenestesektoren, mens det har vært nedgang i bransjer som industri og primærnæringer. De bransjene som har høy bransjespesialisering er ofte spesialisert i en industribransje, innen landbruk eller fiske. Når disse bransjene øker lite, eller har nedgang, mens offentlig sektor og andre bransjer har vekst, vil bransjespesialiseringen bli lavere.

Holmestrand hadde høyest bransjespesialisering i 2000, men har redusert bransjespesialiseringen ganske mye fra 2000 til 2011. Vi så i forrige kapittel at Holmestrand også var en av kommunene i Vestfold med størst nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet. Det er typisk at kommuner med et sterkt fall i bransjespesialiseringen også har nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet.

Figur 34: Bransjespesialisering, antall arbeidsplasser i den største bransjen som andel av samlet sysselsetting i kommunene i Vestfold i 2000 og 2011. Kommunens rangering med hensyn til bransjespesialisering i 2011 er vist til venstre.

3.13 Arbeidsmarkedsintegrasjon

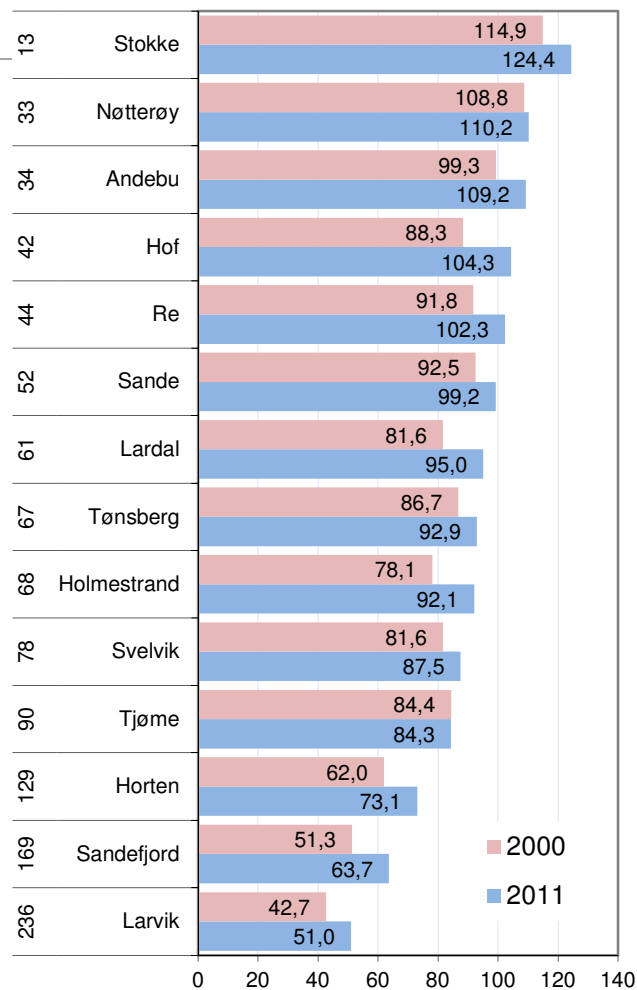
Den siste indikatoren som brukes til å måle næringsmessig sårbarhet er arbeidsmarkedsintegrasjon.

Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor godt integrert kommunens arbeidsmarked er med arbeidsmarkedet utenfor kommunen, og er det samme som intern arbeidsmarkedsintegrasjon i regioner. Den måles gjennom hvor mye ut- og innpendling det er i forhold til antall arbeidsplasser og sysselsatte i kommunen^{vi}.

Årsaken til at vi bruker arbeidsmarkedsintegrasjon som en av indikatorene for å måle næringsmessig sårbarhet, er at konsekvensene av brå fall i antall arbeidsplasser vil ha mye mer dramatiske konsekvenser i kommuner med lav arbeidsmarkedsintegrasjon enn i kommuner med høy.

I en kommune som Stokke, der 61,4 prosent av arbeidsplassene i kommunen har sysselsatte fra andre kommuner og 63 prosent av de som har jobb pendler ut, vil et fall i antall arbeidsplasser for en stor del absorberes av andre kommuner. Et fall på 100 arbeidsplasser vil bare ramme 38 personer med bosted i kommunen, og vil dermed ikke bety så mye for samlet sysselsetting i kommunen. For en kommune som Larvik, vil effekten av en brå nedgang i arbeidsplasser få mer direkte konsekvenser. I Larvik er det innpendling tilsvarende 20,5 prosent av arbeidsplassene. Nesten 80 prosent av nedgangen i antall arbeidsplasser vil ramme sysselsatte som bor i kommunen. Larvik har 30 prosent utpendling, som ikke er spesielt lite, så det vil være muligheter for å kompensere fall i arbeidsplasser med økt utpendling. Ingen av kommunene i Vestfold har spesielt lav arbeidsmarkedsintegrasjon.

Stokke, Nøtterøy, Andebu og Hof har høyest arbeidsmarkedsintegrasjon av kommunene i Vestfold.

Figur 35: Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene i Vestfold i 2000 og 2011. Kommunens rangering med hensyn til arbeidsmarkedsintegrasjon i 2011 er vist til venstre.

Nesten alle kommuner i Vestfold har fått økt arbeidsmarkedsintegrasjon fra 2000 til 2011. Andelen som pendler mellom kommuner har vært økende, og dermed blir også integrasjonen mellom arbeidsmarkedene i kommunene høyere.

Arbeidsmarkedsintegrasjon har betydning på mange områder, ikke minst for bostedsattraktivitet, som vi skal se senere i denne rapporten.

3.14 Sårbarhetsindeksen kommuner

Sårbarhetsindeksen er sammensatt av de tre indikatorene hjørnesteinsfaktor, bransjespesialisering og arbeidsmarkedsintegrasjon. En kommune er sårbar dersom den har høy hjørnesteinsfaktor og høy bransjespesialisering, mens høy arbeidsmarkedsintegrasjon bidrar til å redusere sårbarheten. Når vi setter disse tre indikatorene sammen^{vii}, får vi et mål for næringsmessig sårbarhet.

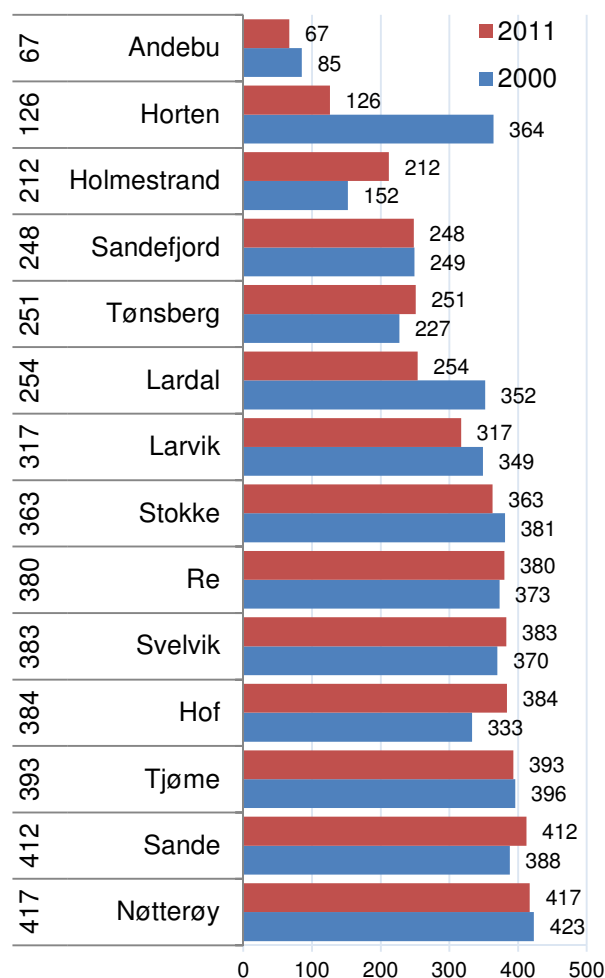
Andebu og Horten er de to kommunene i Vestfold med høyest næringsmessig sårbarhet, og rangeres som nummer 67 og 126 i landet. Det er ikke spesielt høyt. De fleste av kommunene i Vestfold har lav sårbarhet.

Indeksen måler hjørnesteinsfaktoren og bransjespesialiseringen relativt, dvs at kommunene blir målt opp mot hverandre.

Holmestrand, Tønsberg, Hof og Sande har falt på sårbarhetsindeksen. Det har ofte sammenheng med at det har gått dårlig i de bransjene der kommunen var sterkest i utgangspunktet.

Horten har fått økt sårbarheten ganske mye fra 2000 til 2011.

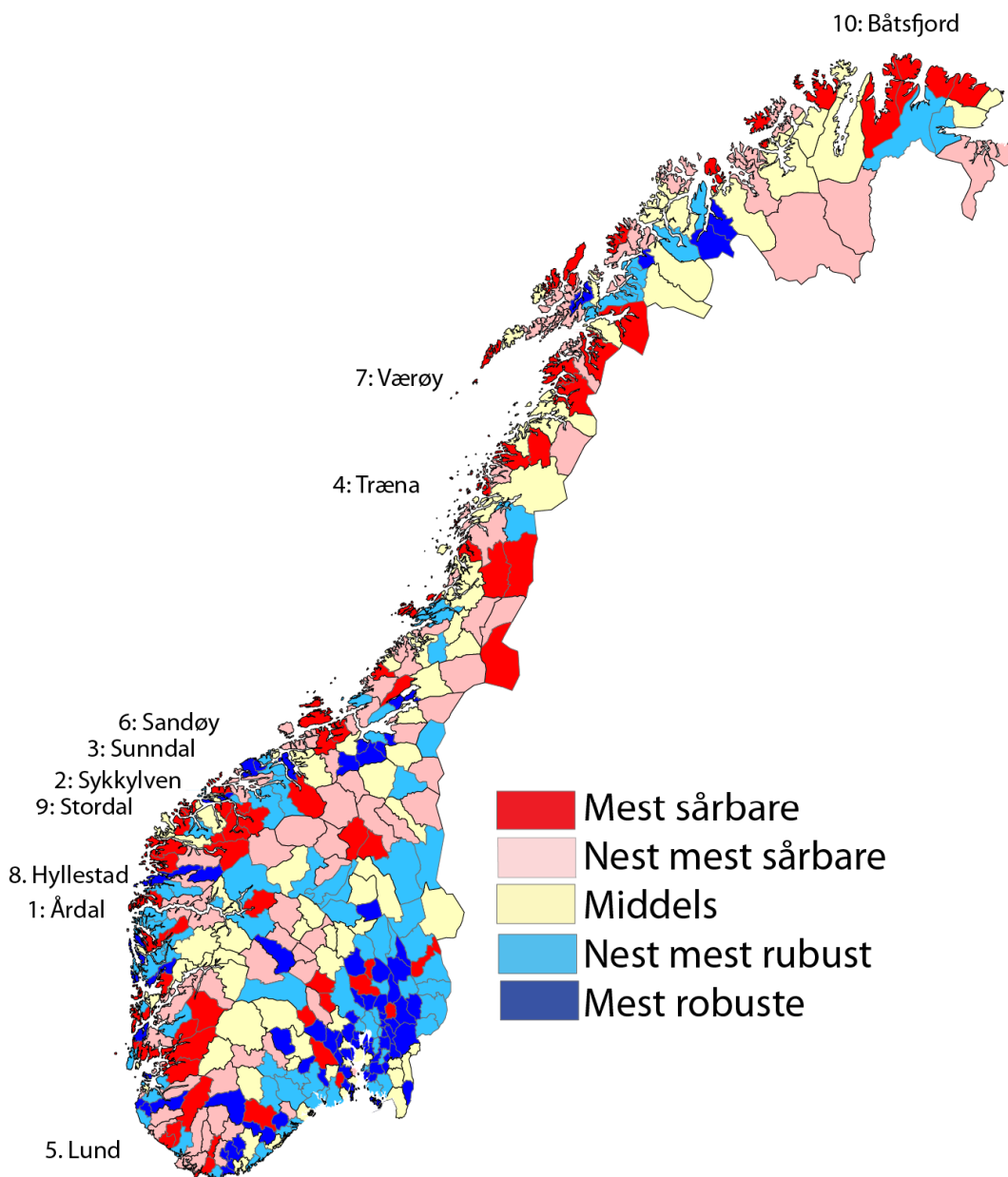
Vi skal senere se at kommuner med høy sårbarhetsindeks har mye større risiko for fall i sysselsettingen, og samtidig lavere vekst enn kommuner med lav sårbarhet. Derfor vil en reduksjon i sårbarhet være positivt for framtidig utvikling. Kommuner med fall i sårbarheten har imidlertid i de fleste tilfeller fått lavere sårbarhet fordi hjørnesteinsbedriften eller den dominerende bransjen har gått kraftig tilbake. De har dermed oppnådd lavere sårbarhet, i betydningen risiko for å få brå fall i sysselsettingen i framtiden, på grunn av at fallet allerede har skjedd. For kommuner som har kommet i en situasjon hvor sårbarheten er høy, er det dermed vanskelig å redusere sårbarheten uten at det skjer gjennom en krise.

Figur 36: Sårbarhetsindeksen i kommunene i Vestfold i 2000 og 2011. Kommunens rangering på sårbarhetsindeksen i 2011 er vist til venstre.

3.15 Variasjoner i sårbarhet i Norge

Kartet nedenfor viser variasjoner i næringsmessig sårbarhet i Norge.

Figur 37: Sårbarhet i norske kommuner i 2011.

Det er klare mønstre i næringsmessig sårbarhet i Norge. Kommunene på det sentrale Østlandet er mer robuste, mens kommunene i vest og nord oftere har høy sårbarhet. Arbeidsmarkedsintegrasjonen er generelt mye høyere på Østlandet, noe som reduserer sårbarheten i kommunene i dette området. Samtidig er det mest vanlig med store hjørnesteinsbedrifter og bransjemessig spesialisering i kommunene langs kysten i vest og nord.

3.16 Høy sårbarhet og vekst

Hva betyr det for en kommune å ha høy næringsmessig sårbarhet? Det kan vi finne ut gjennom å se på sårbarheten i norske kommuner i 2000, og se hvilken utvikling kommunene har hatt fram til i dag.

Tabell 11: Andeler av kommunene med vekst og nedgang i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2011 i fem forskjellige grupper av kommuner etter grad av sårbarhet i 2000.

	Gjennomsnittlig vekst	Andel med nedgang	Andel mer enn 12% nedgang	Andel mer enn 12% vekst
Mest sårbar	-1,6	54,7	17,4	8,1
Nest mest	3,2	41,9	4,7	15,1
Middels	3,5	30,2	0,0	11,6
Nest mest	6,1	19,8	0,0	19,8
Mest robust	7,4	16,5	0,0	23,5

I tabellen over har vi delt kommunene i Norge i fem grupper etter deres sårbarhet.

Gjennomsnittlig vekst er arbeidsplassveksten i næringslivet i kommunene fra 2000 til 2011 i prosent av samlet sysselsetting i 2000. De mest sårbare kommunene hadde en arbeidsplassnedgang som i snitt tilsvarte 1,6 prosent av samlet sysselsetting. Veksten øker med økende robusthet, og den femtedelen av kommunene som var mest robuste i 2000 hadde i gjennomsnitt en arbeidsplassvekst som tilsvarte 7,4 prosent av samlet sysselsetting.

Når vi ser på andelen av kommunene med nedgang i andre kolonne, ser vi at 54,7 prosent av de mest sårbare kommunene hadde nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet, mens bare 16,5 prosent av de mest robuste kommunene hadde nedgang. *Det er dermed et ganske klart mønster at robuste kommuner har bedre næringslivsvekst enn sårbare.* Det er ikke nødvendigvis sårbarheten i seg selv som er årsaken til lav vekst. Mange sårbare kommuner er små og isolerte kommuner i distriktene, mens de fleste av de mest robuste kommunene er kommuner i sentrale strøk som ligger tett opp til storbyer. Mange av de mest robuste kommunene tilhører en kommunetype som har vært attraktiv som bosted, og som dermed har hatt sterk befolkningsvekst de siste ti årene. De sårbare kommunene er på sin side dominert av kommunetyper med lav bostedsattraktivitet. Befolkningsvekst gir en kraftig stimulans til næringslivsvekst, ettersom mange bedrifter opererer i et lokalt marked.

Når vi ser på andelen av kommuner med sterk nedgang i arbeidsplasser i næringslivet, blir bildet enda mer tydelig. Av de mest sårbare kommunene hadde 17,4 prosent en sterk nedgang, dvs at nedgangen i antall arbeidsplasser i næringslivet tilsvarte mer enn 12 prosent av samlet sysselsetting i kommunen i 2000. Av de nest mest sårbare hadde 4,7 prosent sterk nedgang, mens ingen av de andre kommunegruppene hadde sterk nedgang. Sårbarhetsindeksen er dermed svært effektiv til å plukke ut kommuner med ”risiko for å få en sterk nedgang i sysselsettingen”, som vi har brukt som vår definisjonen på sårbarhet. I absolutte tall var det 19 kommuner som hadde sterk nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet, og 15 av dem var i den mest sårbare gruppen.

Dermed vil sårbarhetsindeksen være ganske treffsikker for å identifisere den gruppen av kommuner som vil bli framtidige omstillingskommuner.

4. NæringsNM

NHOs NæringsNM er utviklet for å måle hvordan næringslivet presterer i ulike områder i Norge. For å måle næringsutviklingen i en kommune, ser vi på fire mål: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse^{viii}.

NæringsNM	Nyetableringer	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året 2. Bransjejustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen 3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	<ol style="list-style-type: none"> 4. Andel foretak med positivt resultat før skatt 5. Bransjejustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen 6. Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	<ol style="list-style-type: none"> 7. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI) 8. Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen 9. Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	<ol style="list-style-type: none"> 10. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, måler antall nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende antall foretak i begynnelsen av året. Bransjejustert etableringsfrekvens er etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak. Dette vil være etableringsfrekvensen fratrukket frekvensen av nedlagte foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir målt med tre indikatorer. Den første er andel foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andel lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn prisstigningen. Også

her har vi en andre indikator som justerer for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren ”næringslivets størrelse” er antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene nyetablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinner av årets NæringsNM.

4.1 Nyetableringer

Etableringsfrekvensen er antall nyetablerte foretak som prosent av antall eksisterende foretak i begynnelsen av året.

Etableringsfrekvensen i Norge har vært ganske høy i hele perioden fra 2001 til 2006, før den begynte å synke. I denne perioden økte også antall foretak raskere enn veksten i økonomien. Det kan være flere årsaker til det. Kanskje ble det flere foretak som ble registrert, som tidligere var uregistrert. Kanskje ble det vanligere å splitte opp virksomheter i drifts- og eierselskap. En tredje årsak kan være at det kreves et registrert foretak å opprette et domene på internett. Det kan synes som om etableringsfrekvensen og veksten i antall foretak nå er på et mer normalt nivå, og at økningen de siste to årene reflekterer at veksten i næringslivet er på vei opp.

Etableringsfrekvensen i Vestfold har ligget litt under landsgjennomsnittet de fleste årene i perioden, men har fulgt utviklingen i landet. I 2011 var etableringsfrekvensen i Vestfold 6,9 prosent, mot 7,0 prosent på landsbasis.

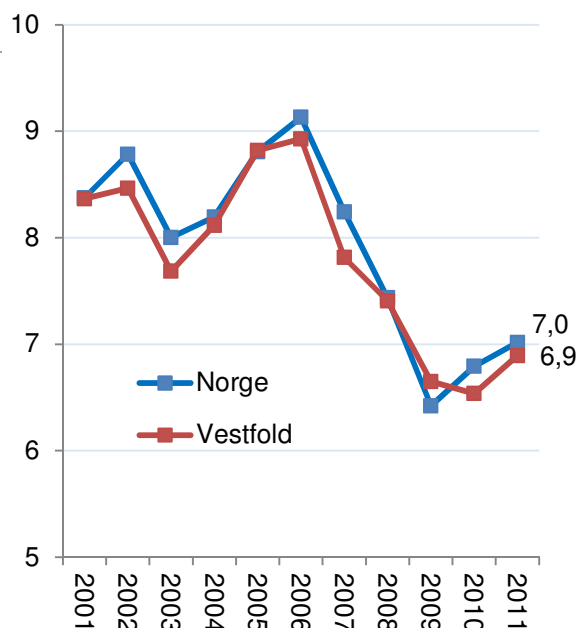
Etableringsfrekvens i fylkene

I figur 39 ser vi etableringsindeksen i alle fylkene, for 2011, og som gjennomsnitt for de ti siste årene.

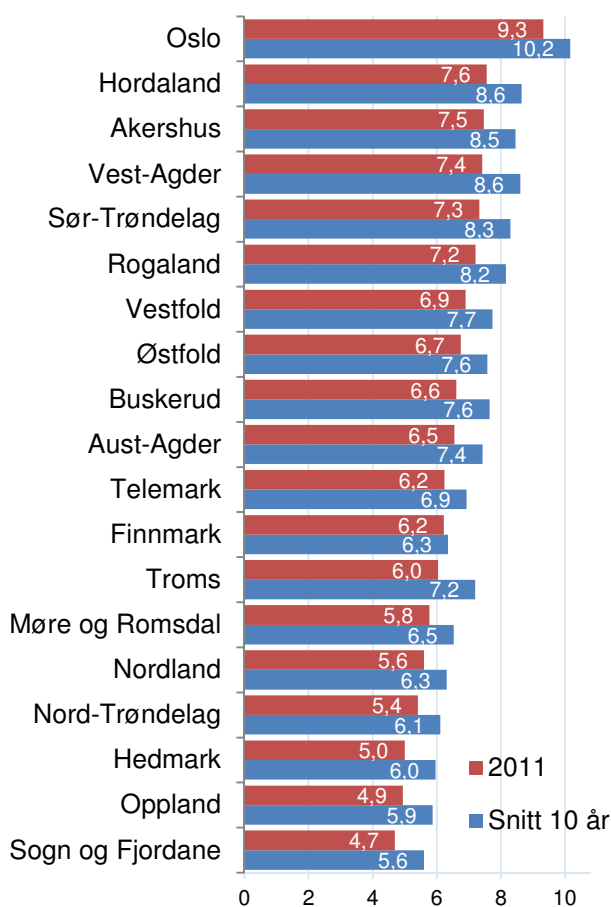
Oslo har hatt høyest etableringsfrekvens, mens Sogn og Fjordane har lavest etableringsfrekvens både i 2011 og i snitt siste ti år.

Til tross for at etableringsfrekvensen i Vestfold var litt lavere enn landsgjennomsnittet, var den over middels blant fylkene. Det er spesielt den høye etableringsfrekvensen i Oslo som trekker gjennomsnittet opp. Vestfold er rangert som nummer sju blant fylkene både for 2011 og for siste ti år. I snitt har etableringsfrekvensen vært 7,7 prosent de siste ti år.

Et spørsmål er om høy etableringsfrekvens er noe som skaper vekst, eller om årsaksforholdet er motsatt, at steder med høy vekst også får en høyere etableringsfrekvens. Det kan se ut til at det er høy vekst, og spesielt høy vekst i befolkningen, som forårsaker høy etableringsfrekvens.

Figur 38: Etableringsfrekvensen i Norge og Vestfold i perioden 2001-2011.

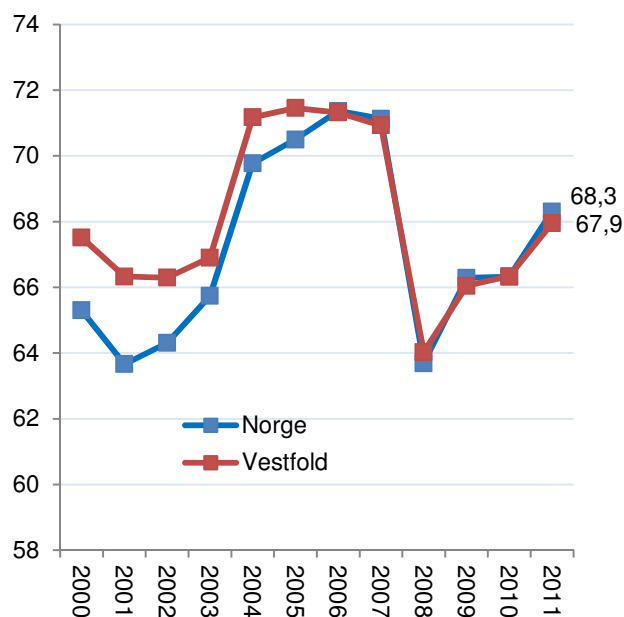
Figur 39: Etableringsfrekvensen i fylkene i 2011, og gjennomsnitt av etableringsfrekvensen for siste ti år.

4.2 Lønnsomhet

Lønnsomheten i næringslivet i fylkene måles som andel av foretakene med positivt resultat før skatt. Med denne metoden teller små og store foretak likt.

Lønnsomheten i norsk næringsliv var på topp i årene fra 2004 til 2007. I 2008 sank lønnsomheten brått, men har vært stigende i de tre siste årene. I 2011 hadde 68,3 prosent av alle regnskapspliktige foretak et positivt resultat før skatt.

Vestfold hadde høyere andel lønnsomme foretak enn landsgjennomsnittet i perioden 2000-2005, men har deretter hatt en nokså lik andel lønnsomme foretak som landsgjennomsnittet. I 2011 hadde 67,9 prosent av foretakene i Vestfold positivt resultat før skatt.

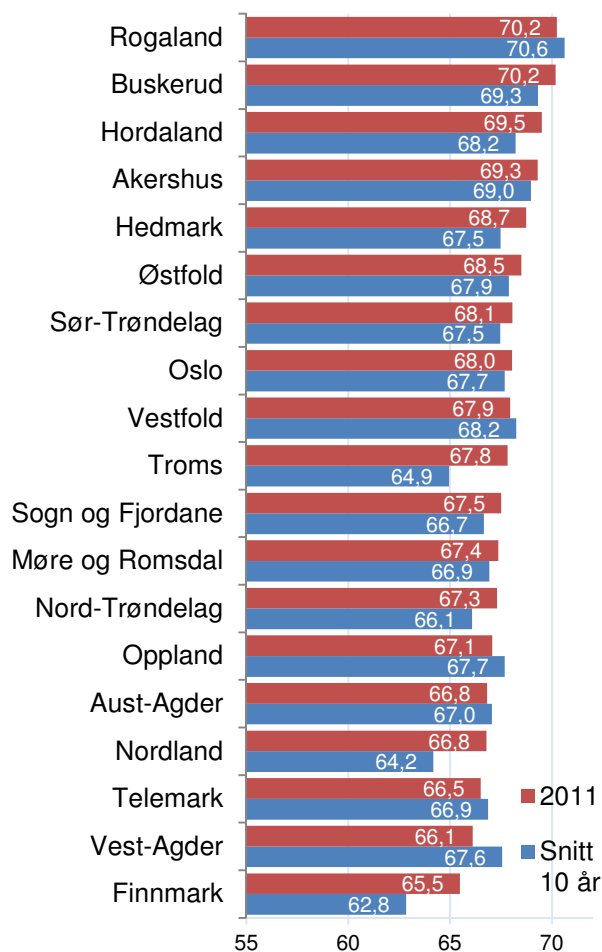
Figur 40: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i Norge og Vestfold i perioden 2000-2011.

Andel lønnsomme foretak i fylkene

I figur 41 ser vi hvordan andelen lønnsomme foretak varierer mellom fylkene i Norge.

Rogaland har den beste lønnsomheten, fulgt av Buskerud og Hordaland. De tre nordligste fylkene har vesentlig bedre lønnsomhet i 2011 i forhold til gjennomsnittet de siste ti årene, mens Vest-Agder har vesentlig lavere andel lønnsomme foretak i 2011 enn gjennomsnittet de siste ti årene.

Vestfold er nummer ni av 19 fylker for andel lønnsomme foretak i 2011, men er rangert som nummer fire for andel lønnsomme foretak i snitt de ti siste årene. Lønnsomheten i Vestfold har dermed gått fra å være bedre enn middels til å være midt.

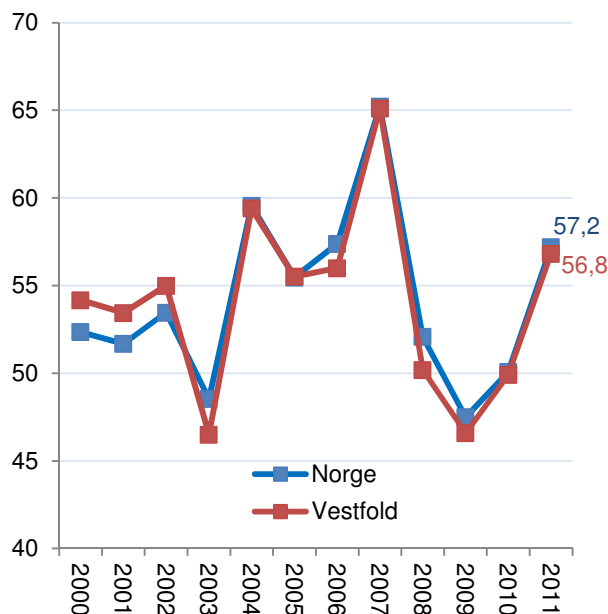

Figur 41: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i fylkene i 2011 og i snitt siste ti år.

4.3 Vekst

Andel vekstforetak i Norge var rekordhøyt i 2007, da 65,2 prosent av foretakene hadde omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Andel vekstforetak sank deretter dramatisk de to neste årene, og var på 47,5 prosent i 2009. Etter dette har andel vekstforetak tatt seg opp, og det var en sterk økning i andel vekstforetak fra 2010 til 2011. I 2011 var det 57,2 prosent av foretakene i Norge som hadde vekst høyere enn prisstigningen.

Vestfold har hatt en noe lavere andel vekstforetak enn landsgjennomsnittet de siste årene. I Vestfold hadde 56,8 prosent av foretakene omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i 2011.

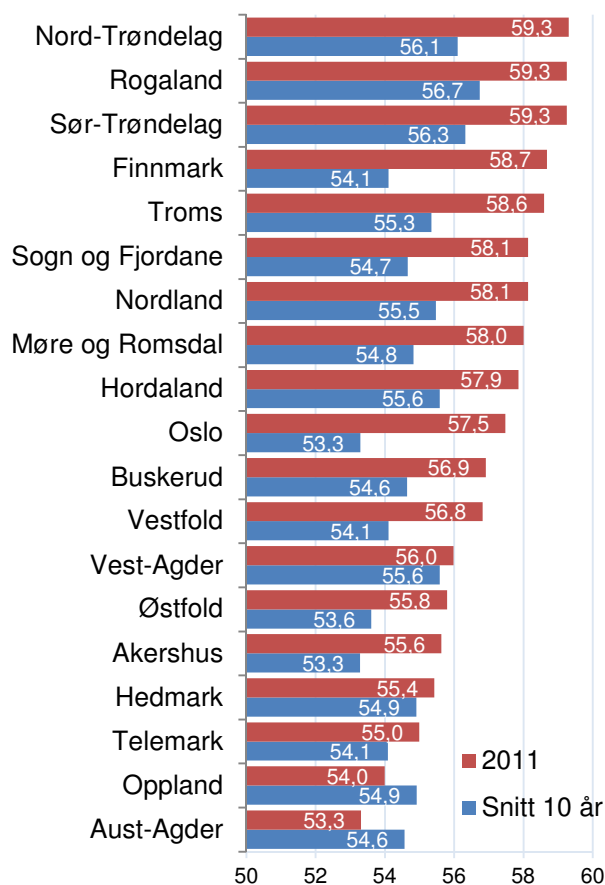

Figur 42: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i Vestfold og Norge i perioden 2000-2011.

Andel vekstforetak i fylkene

Nord-Trøndelag, Rogaland og Sør-Trøndelag hadde en andel vekstforetak på over 59 prosent i 2011. I den siste tiårsperioden er det også de samme tre fylkene som har hatt høyest andel vekstforetak, med et snitt på over 56 prosent. Rekkefølgen er imidlertid Rogaland, med høyest andel vekstforetak i snitt for siste ti år, deretter Sør-Trøndelag og så Nord-Trøndelag.

Vestfold er rangert som nummer tolv blant fylkene for andel vekstforetak i 2011. For siste ti år er Vestfold rangert enda lavere, som nummer 15. 54,1 prosent av foretakene har hatt omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i snitt de siste ti årene. Det er altså kun fire fylker som har hatt lavere andel vekstforetak de siste ti år.

Figur 43: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i fylkene i 2011 og i snitt for siste ti år.

4.4 NæringsNM for fylkene

NæringsNM er en rangering av kommuner, regioner og fylker basert på et sett med ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Formålet er å komme fram til et mål som forteller hvordan næringslivet samlet sett gjør det i en region. Telemarksforskning har utarbeidet NæringsNM for NHO de siste ni årene.

Figur 44 viser plasseringen til Vestfold i årene 2000-2011. De siste årene har Vestfold blitt rangert som nummer åtte og ni. I 2011 ble Vestfold rangert som nummer åtte. Den beste plasseringen til Vestfold er en 2. plass fra 2001, mens den svakeste plasseringen er en 13. plass i 2003.

Figur 44: Vestfolds rangering i NæringsNM i perioden 2000-2011.

Fylkenes plassering

For å rangere fylkene bruker vi en enklere indeks basert på etableringsfrekvens, andel lønnsomme foretak og andel vekstforetak. Disse indikatorene er transformert til et tall mellom 0 og 10, der 0 er dårligste fylke og 10 er beste fylke.

Rogaland kom best ut av fylkene i 2011, foran Oslo og Hordaland. Med Sør-Trøndelag på fjerdeplass, er det fylkene med de største byene som gjorde det best. Rangeringen for siste ti år er nokså lik; med Rogaland på førsteplass, etterfulgt av Hordaland, Oslo og Sør-Trøndelag.

Vestfold kom på 8. plass i NæringsNM for 2011, og har samme plassering for den siste tiårsperioden. Vestfold gjorde det litt bedre enn middels for lønnsomhet og vekst i 2011, men litt under middels for nyetableringer.

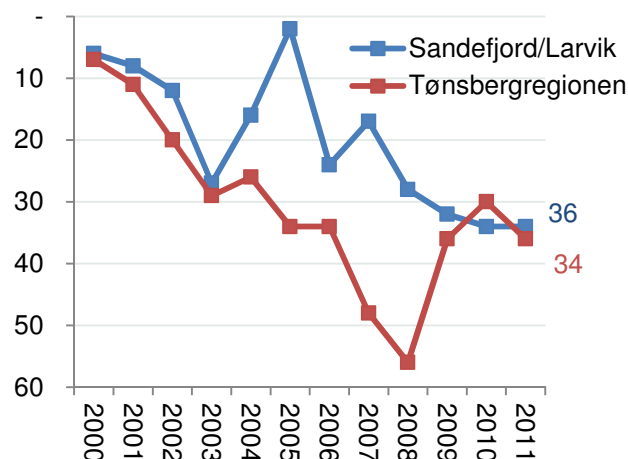
		■ Lønnsomhet	■ Vekst	■ Nyetableringer
1	Rogaland (1)	10,0	9,9	5,4
2	Oslo (3)	5,4	7,0	10,0
3	Hordaland (2)	8,4	7,6	6,2
4	Sør-Trøndelag (4)	5,4	9,9	5,7
5	Buskerud (6)	9,9	6,0	4,1
6	Akershus (7)	8,0	3,9	6,0
7	Troms (12)	4,9	8,8	2,9
8	Vestfold (8)	5,2	5,8	4,8
9	Nord-Trøndelag (13)	3,8	10,0	1,5
10	Østfold (10)	6,3	4,1	4,4
11	Møre og Romsdal (11)	4,0	7,8	2,3
12	Nordland (18)	2,7	8,0	2,0
13	Sogn og Fjordane (17)	4,3	8,0	0,0
14	Finnmark (19)	0	9,0	3,3
15	Vest-Agder (5)	4,4	5,9	
16	Hedmark (16)	6,8	3,5	7
17	Telemark (15)	2,2	8,3	3
18	Aust-Agder (9)	2,0	0,0	
19	Oppland (14)	3,3	0,5	

Figur 45: NæringsNM for fylkene basert på tall fra 2011. Tallene i parentes angir rangering for perioden 2002-2011.

4.5 NæringsNM for regioner

Sandefjord/Larvik ble rangert som nummer seks i 2000 og som nummer to i 2005, men har deretter falt mange plasser i NæringsNM. For 2011 er plasseringen nummer 36.

Tønsbergregionen ble nummer sju i 2000, og falt deretter dramatisk ned til plass nummer 56 i 2008. Etter dette året har Tønsbergregionen tatt seg noe opp igjen, og ble rangert som nummer 34 i 2011.

Figur 46: Rangeringen til regionene i Vestfold i NæringsNM i perioden 2000-2011.

Regionene på Østlandet

Regionenes plassering i NæringsNM er basert på et sett med ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse.

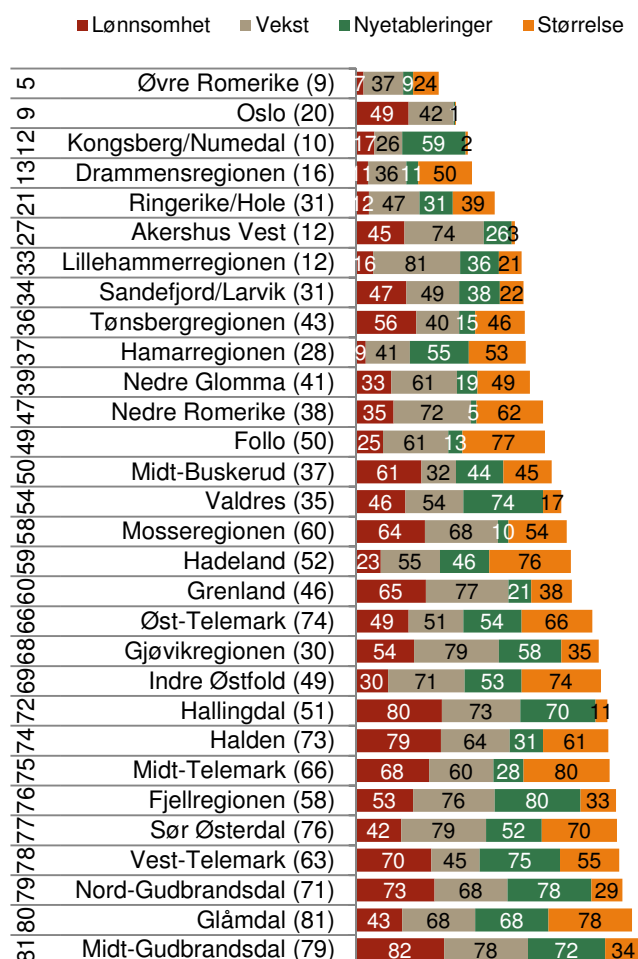
Øvre Romerike er regionen som gjør det best i NæringsNM for 2011 på Østlandet, og kommer på femteplass i landet. Det er regionene på Vestlandet som gjør det sterkest i NæringsNM, og Stavangerregionen er på topp for både 2011 og siste ti år.

Begge regionene i Vestfold gjør det godt over midtels blant regnene på Østlandet.

Sandefjord/Larvik kom ut litt over middels for nyetableringer, men litt under middels lønnsomhet og nyetableringer. Sandefjord/Larvik har samtidig et stort næringsliv som trekker opp.

Tønsbergregionen ble rangert som nummer 15 i landet for nyetableringer, men under middels lønnsomhet. Tønsbergregionen har samtidig et næringsliv som er litt under middels i størrelse.

For siste ti år blir Sandefjord/Larvik rangert som nummer 31, mens Tønsbergregionen blir rangert som nummer 43.

Figur 47: NæringsNM for regionene på Østlandet. Rangering blant landets 83 regioner i 2011 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de fire indeksene vises i figuren.

4.6 NæringsNM for kommuner

Stokke er kommunen som gjorde det best i Vestfold, og ble rangert på plass nummer 13 i landet i NæringsNM for 2011. Stokke gjorde det over middels på alle indeksene, men skåret relativt best lønnsomhet og har en høy næringstetthet som trekker opp. Stokke har også tidligere gjort det bra i NæringsNM, og blir rangert som nummer 15 for siste ti år.

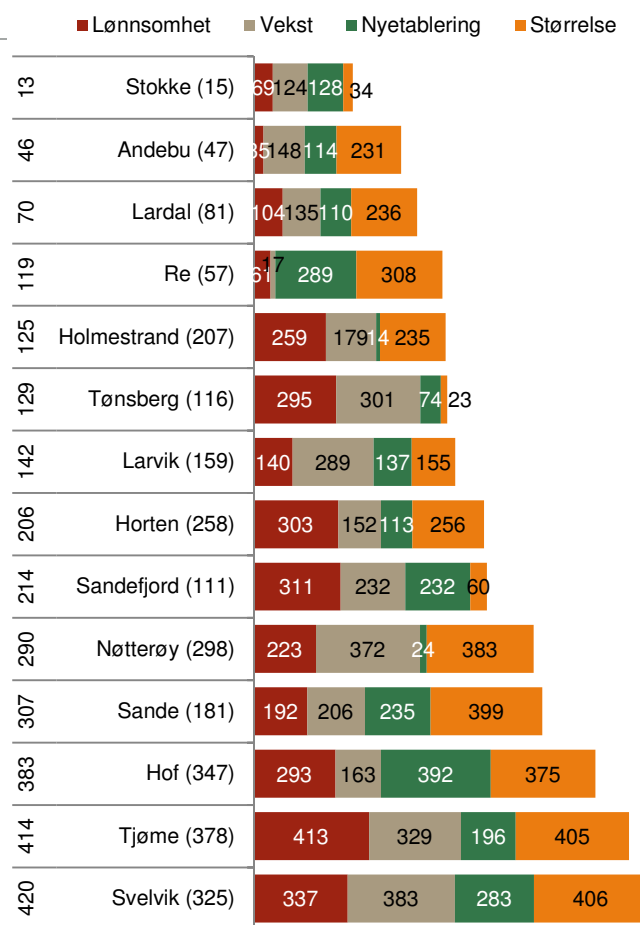
Andebu kommer deretter på 46. plass i NæringsNM, etter blant annet å ha hatt god lønnsomhet i 2011. Andebu er omtrent like høyt rangert for siste ti år.

Lardal blir rangert som nummer 70 for 2011 og som nummer 81 for siste ti år.

Re er rangert som nummer 57 for siste ti år, og kom på 119. plass for 2011.

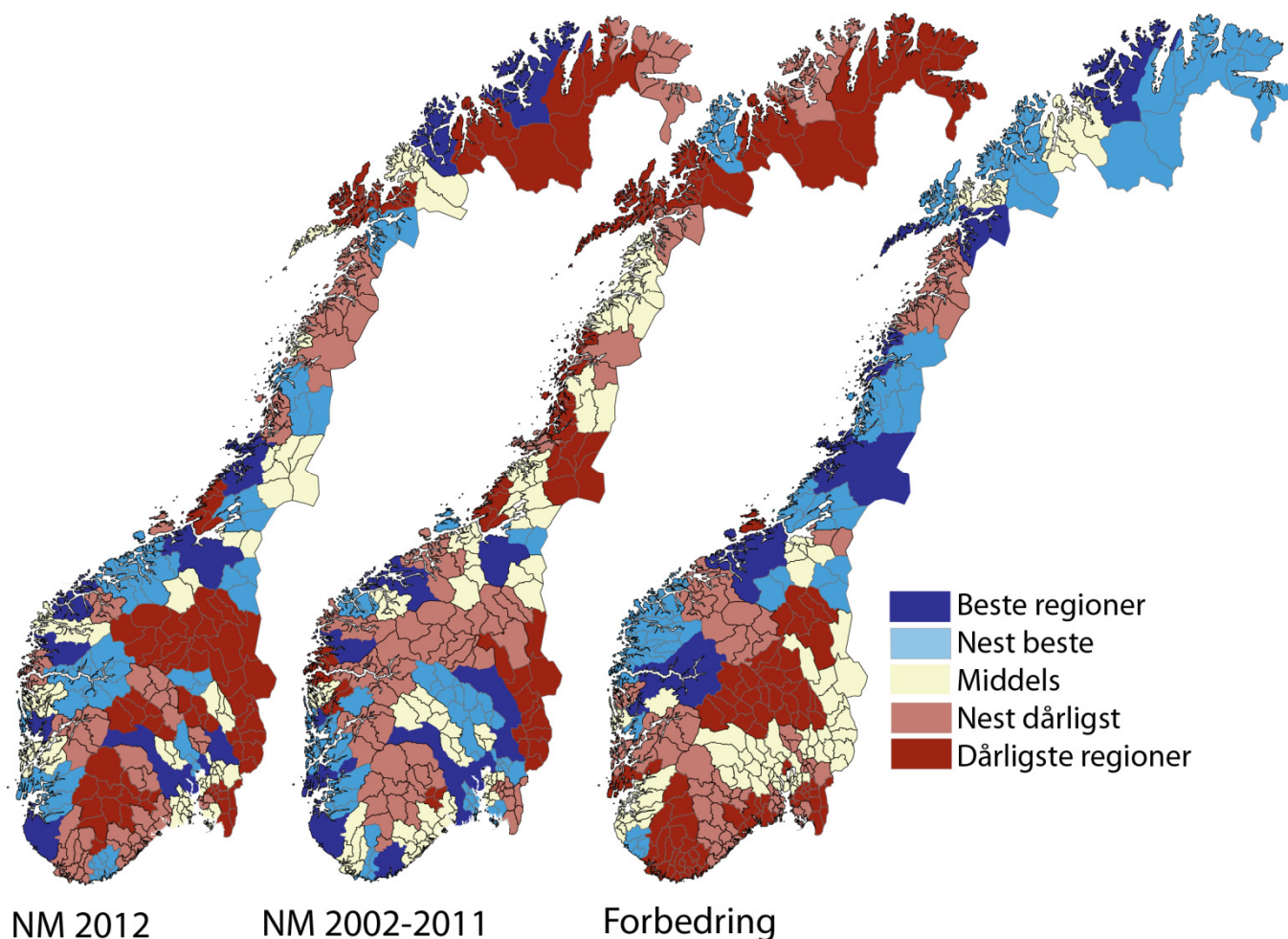
For fylkets utvikling, er det spesielt viktig hvordan det går med kommunene med det største næringslivet. Tønsberg hadde mange nyetableringer og gjorde det over middels, mens Sandefjord hadde lav lønnsomhet og kom ut rundt middels samlet sett.

På bunn finner vi Svelvik og Tjøme, som er blant de 20 svakeste kommune i landet i NæringsNM for 2011. Begge kommunene gjør det svakt for lønnsomhet og vekst, og har et lite næringsliv.

Figur 48: Kommunene i Vestfolds resultat i NæringsNM. Alle tall er rangeringer blant landets 429 kommuner, til venstre rangering for NæringsNM siste år, i parentes siste ti år. I figuren vises rangeringer for hver av de fire indeksene.

Kart med endringer i NæringsNM

Figur 49: Resultater i NæringsNM for regioner, først for det siste året, dernest for den foregående tiårsperioden og til slutt endringene fra tiårsperioden 2002-2011 til NæringsNM 2012. NæringsNM 2012 er basert på regnskapstall fra 2011.

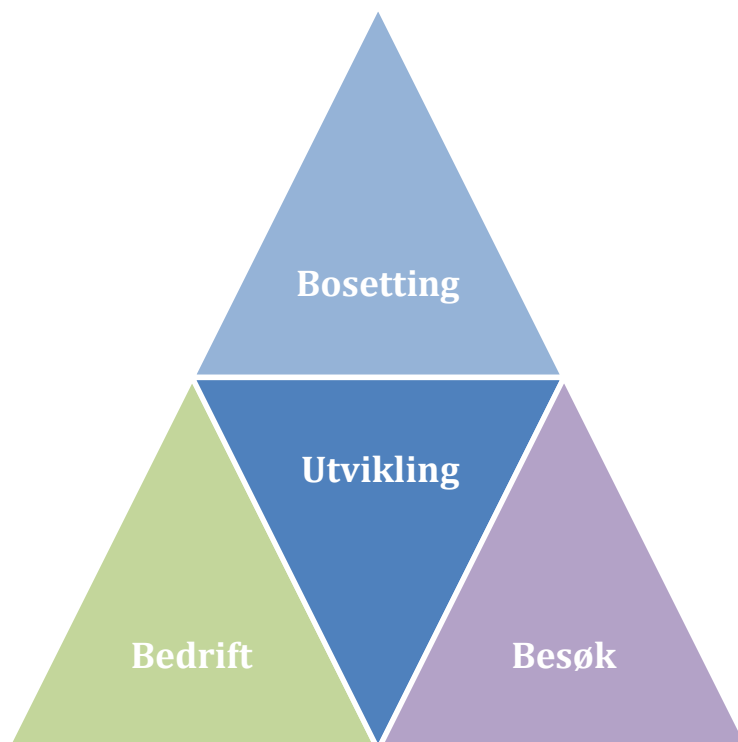
Kartet til venstre viser resultatene for NHOs NæringsNM for det siste året. Som vi ser er mange av de beste regionene lokalisert langs kysten, fra Rogaland og nordover.

I kartet i midten vises resultatene i NæringsNM for de ti årene forut for det siste året. I denne perioden er ikke dominansen fra Vestlandet like tydelig, da det var mange regioner på Østlandet som også var blant de beste. I denne tiårsperioden var resultatene fra Nord-Norge gjennomgående svake, med mange regioner fra Nord-Norge blant de som gjorde det svakest i NæringsNM.

I kartet til høyre vises endringen i regionenes resultater i NæringsNM fra perioden 2002-2011 til NæringsNM 2012. Da trer det fram et ganske klart mønster. Ingen av regionene på Østlandet har bedre resultater i siste NæringsNM enn i foregående tiårsperiode. De regionene som har forbedret seg mest i 2012 er alle fra Sogn og Fjordane eller de fem nordligste fylkene.

5. Attraktivitetspyramiden

Attraktivitet har blitt et velbrukt begrep innenfor regional utvikling. Telemarksforskning introduserte Attraktivitetspyramiden i 2010 for å systematisere attraktivitetsbegrepet i en modell for å forklare steders vekst, og da spesielt befolkningsveksten. I Attraktivitetspyramiden skiller vi mellom tre typer attraktivitet: Attraktivitet for bedrifter, for besøk og for bosetting.

Noen steder er gunstige for produksjon av varer og tjenester som kan selges i et større marked. Dette kan være produksjon basert på naturlige forutsetninger, som landbruk, fiske eller gruvedrift. Industriproduksjon har tradisjonelt også blitt lokalisert til steder med bestemte naturlige forutsetninger, som for eksempel fossefall, gode havneforhold eller nærhet til råvarer. I dag er en del tjenester også omsatt i et større marked, det gjelder spesielt teknologiske tjenester. Attraktivitet for denne typen produksjon, som vi kaller attraktivitet for bedrifter, vil dermed være den historiske forklaringen til mange steders vekst.

Attraktivitet for besøk er den andre typen attraktivitet. På steder som tiltrekker seg mange besøkende vil det oppstå mange arbeidsplasser i næringer som kjennetegnes av at kundene må være personlig til

stede. Dette er bransjer som overnatting, servering og butikkhandel. I de siste årene har besøksnæringer som kultur, aktiviteter og underholdning vokst raskt.

Attraktivitet for bosetting er en type attraktivitet som har blitt viktig etter hvert som stadig flere pendler. Når en kan bo ett sted og arbeide et annet sted, oppstår muligheten til at noen steder kan trekke til seg innbyggere uten å ha vekst i arbeidsplasser. Attraktivitet som bosted blir også viktig for næringsutviklingen fordi næringslivet på slike steder vil ha lettere for å rekruttere kompetent arbeidskraft.

Det er kombinasjonen av de tre attraktivitetsdimensjonene som gir vekst på et sted. Steder som er attraktive langs alle de tre aksene, vil få høy vekst.

5.1 Bedriftsattraktivitet

Bedriftsattraktivitet er knyttet til basisnæringene, som kjennetegnes av at de produserer varer og tjenester til et større marked. I hovedsak selges slike varer og tjenester ut av regionen hvor produksjonen foregår.

Basisnæringene består av naturbaserte næringer, som fiske, landbruk, havbruk og bergverk, samt industri og teknologiske tjenester som IT, telekom, og engineering.

Naturbaserte næringer og industri har hatt synkende antall arbeidsplasser i Norge de siste ti årene. Det gjelder også i resten av Europa. Årsaken er at produksjonen blir stadig mer rasjonell slik at samme produksjon drives med stadig færre ansatte.

Teknologiske tjenester er en næring i stadig vekst når det gjelder antall ansatte, men er ikke størst i antall arbeidsplasser. I Norge er industrien fremdeles størst i antall arbeidsplasser. Det var 265 575 arbeidsplasser i industrien på slutten av 2011. De teknologiske tjenestene hadde på samme tidspunkt 141 384 arbeidsplasser. Naturbaserte næringer hadde 61 319 arbeidsplasser.

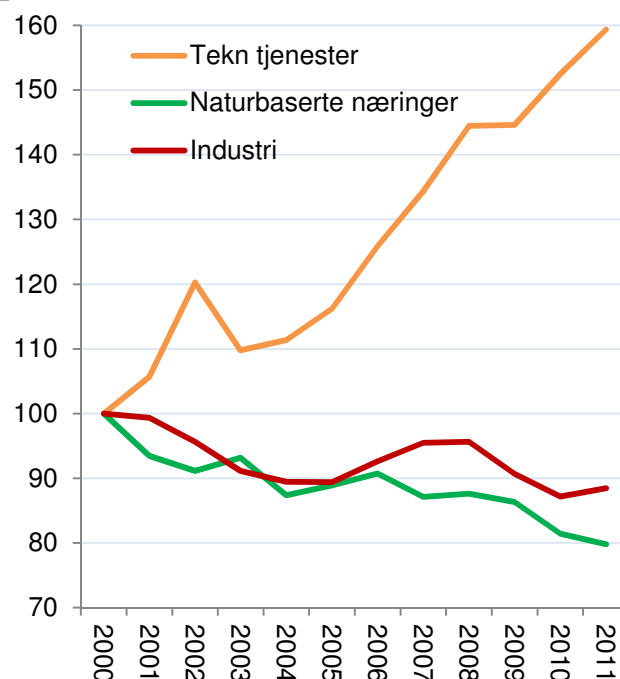
Den sterke veksten i teknologiske tjenester har gjort at basisnæringene totalt sett har opprettholdt antall arbeidsplasser i Norge siden 2000. I 2011 var det også en liten økning.

5.2 Basisarbeidsplasser i Vestfold

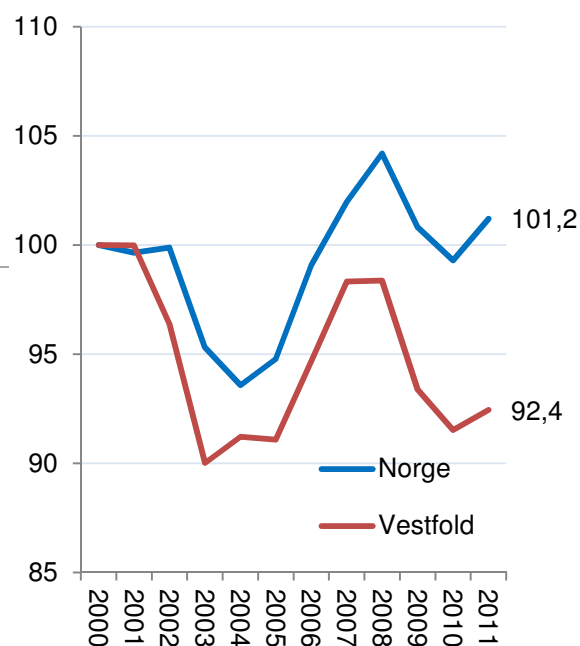
Vestfold har hatt en mye svakere utvikling i antall arbeidsplasser i basisnæringene enn landet generelt. Vestfold har mistet 7,6 prosent av arbeidsplassene i basisnæringene siden 2000.

I Norge som helhet har antall arbeidsplasser i basisnæringene gått litt opp fra 2000 til 2011, etter at det var vekst det siste året.

Dersom Vestfold hadde hatt samme utvikling som landet som helhet i sine basisnæringer, ville det vært 1 637 flere arbeidsplasser i Vestfold i dag.

Figur 50: Utvikling i de tre kategoriene av basisnæringer i Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at utviklingen i 2000=100.

Figur 51: Utviklingen i antall arbeidsplasser i basisnæringene i Vestfold og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

5.3 Vekstimpulser fra basisnæringene

Når vi måler veksten i antall arbeidsplasser i prosent, vil fylker med få arbeidsplasser og høy utpendling kunne få sterk prosentvis vekst uten at dette gir sterke vekstimpulser. For å få et mål på de reelle vekstimpulsene kan vi i stedet måle veksten i antall arbeidsplasser som prosent av antall sysselsatte i fylket. Da får vi et bedre mål for hvilken vekstimpuls som arbeidsplassveksten representerer.

Tabell 12 viser utviklingen i basisnæringene fylkesvis, og viser antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i fylkene.

Tabell 12: Vekstimpulser fra basisnæringene i fylkene i perioden 2001-2011, samt progressivt gjennomsnitt. Vekstimpuls er målt som endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i fylket.

Fylke	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
Rogaland	2,2	-0,2	-1,0	-0,2	0,4	2,6	1,5	0,8	-0,4	0,2	1,5	0,7
Finnmark	-0,4	-0,5	-1,6	-0,9	0,7	0,3	0,3	0,7	1,0	-0,4	0,7	0,3
Oslo	-0,5	0,3	-2,4	0,1	0,5	1,0	0,6	0,7	-0,6	0,0	0,7	0,3
Hordaland	0,3	0,0	-0,5	-0,2	0,3	1,3	0,6	0,4	-0,1	-0,4	0,4	0,2
Sør-Trøndelag	-0,3	0,1	-0,6	-0,6	0,5	0,7	1,1	0,5	-0,4	-0,2	0,3	0,2
Buskerud	-0,7	0,0	-0,7	0,0	0,2	0,8	0,6	0,5	-0,7	-0,3	0,7	0,2
Akershus	0,7	1,2	-0,1	-0,4	0,5	0,4	0,6	0,7	-0,5	0,0	0,1	0,2
Vest-Agder	-0,8	0,8	-1,2	0,4	0,1	1,1	1,0	1,1	-0,6	-0,5	-0,1	0,2
Møre og Romsdal	-0,7	-0,6	-1,8	-0,5	0,4	0,8	0,7	0,3	-0,8	-0,3	0,4	0,0
Troms	-0,4	-0,2	-0,2	-0,4	-0,2	0,1	0,0	0,2	-0,2	-0,4	0,3	-0,1
Vestfold	0,0	-0,7	-1,2	0,2	0,0	0,7	0,7	0,0	-0,9	-0,3	0,2	-0,1
Nordland	-0,4	-0,1	-0,3	-0,3	-0,1	0,6	0,0	0,4	-0,5	-0,5	-0,1	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,4	1,0	0,0	-0,6	0,1	0,8	0,4	-0,5	-1,3	-0,3	0,0	-0,2
Aust-Agder	-0,4	-1,3	-0,8	-0,5	0,8	0,7	0,3	0,1	-1,1	-0,7	-0,3	-0,2
Østfold	-0,6	-0,2	-0,7	-0,7	-0,4	0,3	0,4	-0,4	-1,3	-0,4	0,1	-0,3
Oppland	-0,6	0,1	-0,6	-0,8	-0,2	0,5	0,1	-0,4	-0,9	-0,6	-0,2	-0,3
Telemark	-0,9	-0,4	-1,6	-0,5	0,3	0,1	-0,6	0,6	-1,0	-0,9	-0,1	-0,4
Hedmark	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,1	0,4	-0,4	-0,1	-0,9	-0,8	-0,2	-0,4
Sogn og Fjordane	-0,7	-0,7	-1,1	-2,0	0,5	0,0	0,3	0,1	-0,9	-0,8	-0,4	-0,4

Rogaland har klart fått de sterkeste vekstimpulsene fra basisnæringene de siste årene. Det er lite overraskende. Mer overraskende er det kanskje at Finnmark er nummer to. Oslo kommer på en tredjeplass over fylker med sterkeste vekstimpulser fra basisnæringene. Telemark, Hedmark og Sogn og Fjordane fikk sterkeste nedgangsimpulser av fylkene.

Vestfold hadde en god utvikling i basisnæringene i perioden 2004-2007, samt i 2011. I andre år, som i 2003 og 2009, har det vært høy nedgang. For progressivt snitt blir Vestfold rangert som nummer elleve av fylkene.

5.4 Vekstimpulser fra basisnæringene regioner

Vi kan også se på utviklingen i basisnæringene regionvis. I tabellen under ser vi endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i regionene på Østlandet som andel av samlet sysselsetting i regionen.

Tabell 13: Vekstimpulser fra basisnæringene i regionene på Østlandet i perioden 2001-2011, samt progressivt gjennomsnitt. Vekstimpuls er målt som endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i regionen. Regionene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Region	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
1	Kongsberg/Numedal	-0,1	0,5	-2,0	-1,3	1,0	4,2	2,9	3,9	-0,4	0,1	3,8	1,8
3	Akershus Vest	3,3	3,9	0,1	-0,5	0,7	1,0	1,8	1,9	-0,5	0,9	0,6	0,8
10	Oslo	-0,5	0,3	-2,4	0,1	0,5	1,0	0,6	0,7	-0,6	0,0	0,7	0,3
24	Drammensregionen	-0,6	-0,1	-0,5	0,2	-0,3	0,0	0,5	0,1	-0,6	-0,2	0,5	0,0
25	Tønsbergregionen	0,0	-0,7	-1,3	0,1	-0,2	0,8	1,0	0,2	-0,8	-0,4	0,3	0,0
28	Vest-Telemark	-1,3	0,3	0,8	-0,3	0,6	1,6	-0,5	0,5	-0,9	-0,9	0,2	0,0
29	Midt-Telemark	-1,6	0,0	-0,3	0,1	1,0	1,1	-0,4	0,7	-1,7	-1,0	0,8	0,0
31	Follo	-0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,2	0,1	0,2	0,1	-0,1	-0,4	0,0	0,0
38	Sandefjord/Larvik	0,0	-0,4	-0,8	0,6	0,3	0,7	0,1	-0,3	-1,0	-0,3	0,1	-0,1
40	Nedre Romerike	-0,8	0,1	-0,4	-0,5	0,1	0,1	0,1	0,3	-0,6	-0,2	-0,1	-0,1
42	Halden	-0,6	1,1	-1,3	-1,8	-0,2	1,2	1,0	-0,6	-0,8	-0,8	0,4	-0,2
43	Øvre Romerike	-0,4	-0,1	0,2	-0,2	2,2	0,1	-0,3	-0,1	-0,6	-0,8	-0,3	-0,2
44	Hadeland	-0,9	-0,8	-0,1	-0,3	0,1	0,3	0,6	-0,2	-1,2	-0,1	-0,1	-0,2
45	Ringerike/Hole	-1,3	-0,5	-1,1	-0,3	1,1	1,3	0,2	-0,2	-1,2	-0,7	0,0	-0,2
47	Indre Østfold	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	-1,1	-0,5	0,0	-0,2
49	Lillehammerregionen	-0,1	0,6	-0,3	-0,6	0,6	-0,3	0,1	-0,1	-0,6	-0,2	-0,3	-0,2
51	Midt-Gudbrandsdal	0,6	-0,5	1,4	-0,9	-0,2	0,7	-0,2	0,6	-1,1	-0,5	-0,4	-0,2
53	Midt-Buskerud	-1,0	-0,6	-0,9	0,2	0,7	0,2	0,6	-0,2	-1,1	-0,7	-0,3	-0,3
57	Hamarregionen	-0,2	-0,1	-0,3	-0,6	-0,2	0,5	-0,2	-0,5	-0,7	-0,5	-0,1	-0,3
60	Gjøvikregionen	-1,1	0,0	-1,7	-1,1	-0,6	1,1	0,7	-0,8	-1,2	-0,5	0,2	-0,3
63	Mossregionen	-0,5	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,5	-0,6	-1,9	-0,2	-0,1	-0,4
64	Hallingdal	-0,7	-0,3	-0,6	0,3	0,5	0,3	-0,4	-0,6	-0,8	-0,6	-0,3	-0,4
65	Fjellregionen	-1,0	0,6	-1,3	0,0	0,1	0,6	-0,7	0,0	-0,5	-1,1	-0,5	-0,4
66	Nedre Glomma	-0,8	-0,4	-1,1	-0,9	-0,9	0,2	0,3	-0,5	-1,2	-0,4	0,2	-0,4
68	Valdres	0,2	0,8	-0,3	-1,0	-0,3	0,7	-0,6	-0,5	-0,5	-1,1	-0,1	-0,4
69	Grenland	-0,7	-0,7	-2,2	-0,4	0,0	-0,3	-0,5	0,7	-1,0	-0,8	-0,1	-0,4
71	Sør Østerdal	-0,4	-1,1	-0,5	-0,4	-0,6	0,4	-0,5	0,3	-0,7	-0,7	-0,8	-0,4
76	Glåmdal	-1,0	-1,2	-0,6	-0,9	0,2	0,1	-0,3	0,2	-1,4	-1,3	0,0	-0,5
80	Øst-Telemark	-1,3	0,3	-1,1	-1,4	0,9	0,5	-1,0	-0,3	-0,7	-1,4	-0,9	-0,6
81	Nord-Gudbrandsdal	-1,0	0,6	-0,1	-0,8	-0,6	0,4	-1,0	-0,2	-0,5	-1,4	-1,0	-0,7

Kongsberg/Numedal, Akershus Vest og Oslo er de regionene på Østlandet som har hatt den klart beste utviklingen i basisnæringene. Kongsberg/Numedal er den regionen i landet som har hatt kraftigs vekstimpuls fra basisnæringene de siste årene.

Tønsbergregionen kommer nokså godt ut, og blir rangert som nummer 25 for progressivt snitt. Det har vært høy vekst i basisnæringene i Tønsbergregionen i enkelte år, som i 2006 og 2008, men det har også vært år med sterk nedgang. Flertallet av regioner i landet har fått negative vekstimpulser fra basisnæringene, derfor er Tønsbergregionen rangert såpass høyt, til tross for at det progressive snittet er null.

Sandefjord/Larvik er rangert litt over middels for progressivt snitt, som nummer 38. Sandefjord/Larvik har hatt noe av den samme utviklingen som Tønsbergregionen, men i snitt har basisnæringene gitt en negativ vekstimpuls.

5.5 Vekstimpulser fra basisnæringene kommuner

I tabellen under ser vi endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i kommunene i Vestfold som andel av samlet sysselsetting.

Tabell 14: Endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i kommunene i Vestfold i perioden 2001-2011, målt som andel av samlet sysselsetting, samt progressivt gjennomsnitt. Kommunene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
20	Stokke	-0,9	-	0,3	0,7	0,2	2,1	2,5	1,4	0,8	-1,3	0,6	0,7
79	Nøtterøy	0,9	0,2	-1,6	0,3	-0,1	0,6	0,9	0,3	-0,4	0,4	0,2	0,2
113	Sandefjord	0,4	-0,3	-0,6	1,3	0,1	1,3	0,2	-0,2	-0,8	-0,7	0,6	0,1
115	Lardal	-0,9	-0,3	0,9	-1,1	1,3	1,6	-0,6	0,2	0,7	-0,4	-0,8	0,0
151	Tønsberg	-0,1	-1,3	-2,9	0,3	-1,0	-0,3	1,4	0,2	-0,1	-0,3	0,3	0,0
159	Svelvik	0,4	-0,1	-4,6	-0,5	-0,8	-0,2	3,8	-0,2	-1,2	-0,0	0,1	-0,1
165	Re	0,0	-1,9	0,6	-1,6	-0,0	1,5	-0,1	-0,6	-0,2	-0,5	0,6	-0,1
168	Andebu	0,8	-0,6	0,5	-0,8	1,0	-1,0	1,3	-1,1	-0,6	0,6	-0,2	-0,1
192	Tjøme	-0,5	0,7	-0,3	0,3	-0,1	0,5	-0,7	0,4	-0,5	-0,9	0,3	-0,1
203	Horten	0,4	-0,9	0,1	0,1	0,5	1,9	0,9	0,5	-2,2	-1,2	0,1	-0,1
263	Sande	-0,3	-3,4	-1,1	-0,2	0,3	-0,1	-0,7	-0,4	-0,5	0,2	-0,1	-0,3
278	Larvik	-0,4	-0,5	-1,1	-0,1	0,4	0,0	-0,0	-0,3	-1,3	-0,0	-0,4	-0,3
294	Holmestrand	-1,0	-1,2	-2,6	-	-0,3	1,3	0,5	-0,5	-3,3	0,6	0,1	-0,4
312	Hof	-1,8	1,8	-2,6	-0,4	-1,0	1,0	-0,3	-	-0,9	-0,3	-0,8	-0,4

Stokke har fått sterke vekstimpulser fra basisnæringene, og er rangert som nummer 20 i landet for progressivt snitt. Stokke har fått positive vekstimpulser fra basisnæringer de fleste årene, med unntak av tre. Det progressive snittet tilsvarer en vekst i samlet sysselsetting på hele 0,7 prosent av folketallet i Stokke.

Nøtterøy har også hatt en god utvikling i mange av årene, og blir rangert som nummer 79 i landet for progressivt snitt. Sandefjord har også fått positive impulser fra basisnæringer i snitt, mens Lardal og Tønsberg har et progressivt snitt på null.

Kommuner som Svelvik, Re, Andebu, Tjøme og Horten blir rangert over middels for progressivt snitt, til tross for at vekstimpulsene har vært negative. Dette er fordi flertallet av kommuner har hatt nedgang i basisnæringene.

Hof, Holmestrand, Larvik og Sande er blant halvdelene av kommuner med høyest negative vekstimpulser fra basisnæringer. Disse kommunene har hatt nedgang i basisnæringene i flertallet av siste årene.

5.6 Besøksattraktivitet

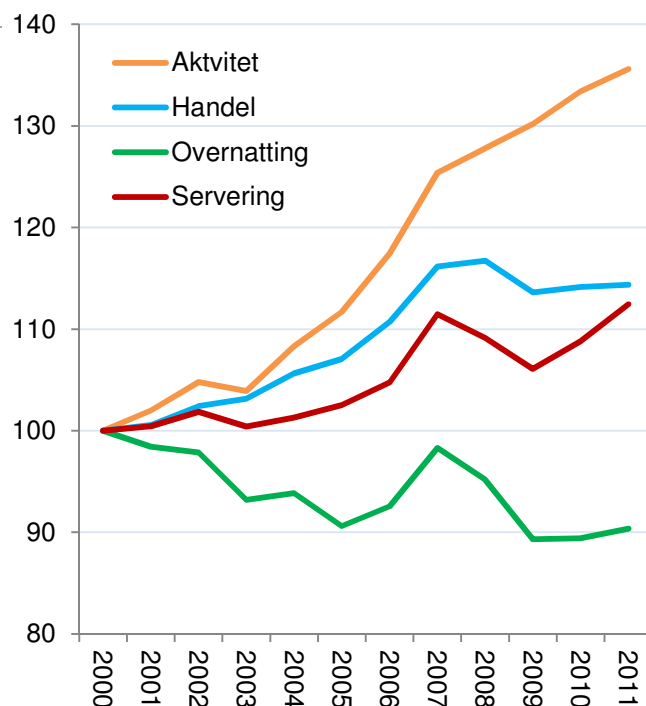
Besøksattraktivitet er knyttet til besøksnæringene, som kjennetegnes av at kundene må være fysisk tilstede. Kundene er derfor enten egne innbyggere, eller besøkende fra andre steder.

Besøksnæringene består av overnatting, servering, butikkhandel og ulike aktiviteter som kultur, underholdning, sport og andre aktiviteter. Her inngår også tjenester som frisører og drosjetransport.

Overnattingsnæringen har hatt en ganske sterk nedgang i antall arbeidsplasser i Norge siden 2000, til tross for at antall overnattingsdøgn har økt. Det viser at denne bransjen har hatt en produktivitetsvekst, på samme måte som industrien.

Antall arbeidsplasser i servering og butikkhandel har hatt sine konjunktursvingninger, men har økt litt mer enn resten av økonomien.

Antall arbeidsplasser innen aktiviteter har hatt klart sterkest vekst, og har nesten ikke blitt påvirket av økonomiske konjunkturer. Antall arbeidsplasser innenfor aktivitetsnæringene har økt med 35 prosent siden 2000.

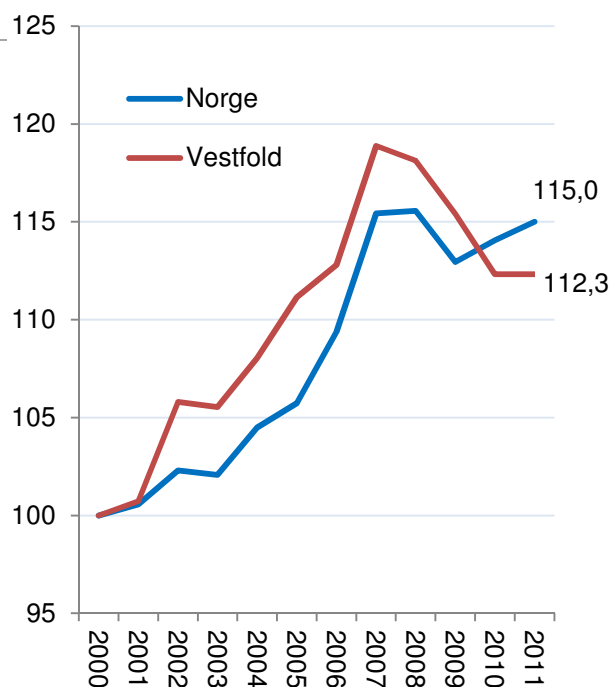
Figur 52: Utvikling i antall arbeidsplasser i de fire besøksnæringene i Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

5.7 Utviklingen i Vestfold

Vestfold hadde en sterk vekst i sine besøksnæringer fra 2000 til 2007, i denne perioden økte antall arbeidsplasser i besøksnæringene med over 18,9 prosent. Veksten i Norge lå under dette nivået i denne perioden.

Det har forsvunnet mange arbeidsplasser i besøksnæringene i Vestfold i perioden etter 2007. Nedgangen var på nærmere 1000 arbeidsplasser i disse årene. De to siste årene har det vært vekst i besøksnæringene i Norge, men ikke i Vestfold. Dette fører til at Vestfold har hatt svakere vekst enn Norge i perioden etter 2000. Norge har vokst med 15 prosent fra 2000 til 2011, mens veksten i Vestfold har vært 12,3 prosent.

Befolkningsvekst er noe som stimulerer vekst i besøksnæringene. Det at Vestfold de siste årene har hatt lavere befolkningsvekst enn tidligere kan være noe av forklaringen til den svekkede utviklingen i besøksnæringene.

Figur 53: Utviklingen i antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Vestfold og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

5.8 Besøksarbeidsplasser i Vestfold

Handel er den klart største av besøksnæringene både på landsbasis og i Vestfold. Det var 11 375 arbeidsplasser i handel i Vestfold i 2011, en økning fra 10 450 arbeidsplasser i 2000. Antall arbeidsplasser i handel har imidlertid gått litt ned fra 2007, da 12 265 arbeidet i handel i Vestfold. Dermed har det forsvunnet 890 arbeidsplasser i butikkhandel fra Vestfold de siste fire årene.

Det har vært vekst i antall arbeidsplasser innen de tre andre typene besøksnæringene; aktiviteter, servering og overnatting. Flest nye arbeidsplasser har kommet innen aktiviteter, her har det vært en økning på 595 arbeidsplasser siden 2000.

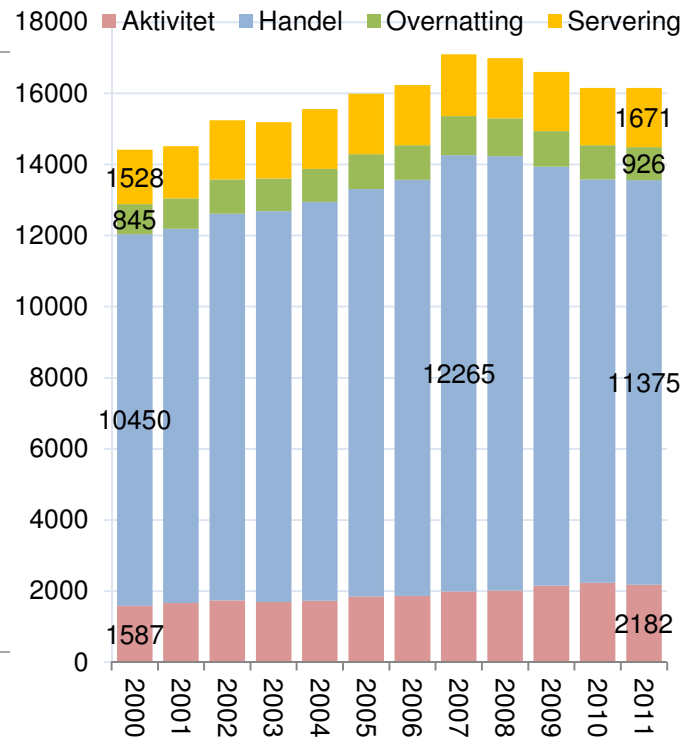
5.9 Overskudd i besøksnæringene

Mye av omsetningen til besøksnæringene er til egne innbyggere. Befolkningen handler i de lokale butikkene og benytter seg av serverings- og aktivitets-tilbudene på stedet.

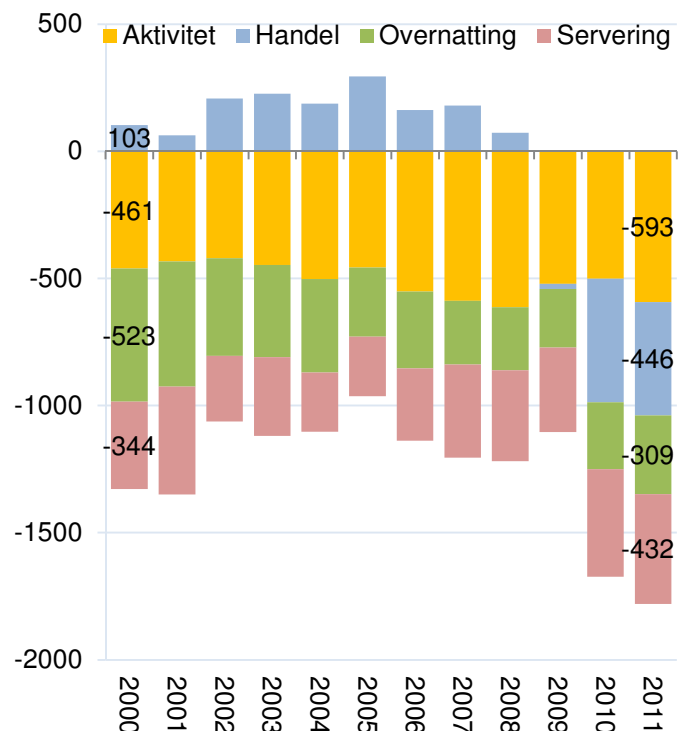
Det er derfor interessant å se på hvor store besøksnæringene er, relativt til antall innbyggere. Det kan vi gjøre gjennom å ta antall arbeidsplasser og trekke fra det antallet som skyldes egne innbyggere. Da bruker vi de nasjonale tallene til å beregne gjennomsnittlig antall arbeidsplasser i forhold til innbyggertallet. Vi får da et mål på om besøksnæringene er uvanlig høye eller lave sammenliknet med innbyggertallet. Steder som har overskudd av besøksnæring må tiltrekke seg kunder som bor andre steder. Steder som har underskudd i besøksnæring opplever lekkasje av innbyggere som handler og benytter seg av tilbud andre steder.

Overskuddet i besøksnæringene i Vestfold er vist i figur 55. Dette viser en dramatisk utvikling i handel. Vestfold hadde et overskudd i handel fram til 2008, men har de to siste årene fått et høyt underskudd. Underskuddet tilsvarte 446 arbeidsplasser i 2011.

Vestfold har i hele perioden hatt underskudd i de tre andre besøksnæringene. Underskuddet er redusert i overnatting, men økt i aktiviteter og servering. Det har altså blitt større underskudd i aktiviteter og servering, selv om antall arbeidsplasser har økt. Dette er fordi veksten har vært sterkere ellers i landet.

Figur 54: Antall arbeidsplasser i de fire typene besøksnæringene i Vestfold i perioden 2000-2011.

Figur 55: Overskudd i de fire typene besøksnæringene i Vestfold i perioden 2000-2011.

5.10 Besøksoverskudd i fylkene

Hvor stor andel av samlet sysselsetting utgjør besøksoverskuddet i fylkene?

Tabell 15: Besøksoverskudd som andel av samlet sysselsetting i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	4,7	4,9	4,7	4,6	4,2	4,2	4,1	3,8	3,1	2,8	3,0	3,0
Vest-Agder	0,4	0,3	0,3	0,5	0,6	0,4	0,7	0,7	0,7	1,2	1,1	0,9
Oppland	1,2	1,0	0,9	0,8	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	0,9	0,8	0,8
Troms	0,8	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7
Sør-Trøndelag	0,5	0,6	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
Finnmark	-0,3	-0,4	-0,5	-0,3	0,1	-0,3	-0,5	0,0	0,2	0,2	0,3	0,6
Buskerud	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,3	0,2	0,5	0,5	0,5	0,2
Rogaland	0,2	0,0	-0,3	-0,4	-0,4	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1
Telemark	-0,3	-0,3	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
Hordaland	-0,6	-0,4	-0,5	-0,5	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3	-0,3
Aust-Agder	-1,1	-1,3	-1,3	-1,2	-0,9	-1,2	-0,8	-0,4	-0,2	-0,3	-0,1	-0,4
Nordland	-0,9	-1,1	-1,2	-1,0	-1,1	-1,3	-1,4	-1,3	-1,1	-0,8	-0,6	-0,4
Nord-Trøndelag	-2,0	-1,9	-1,7	-1,7	-1,6	-1,7	-1,6	-1,5	-1,5	-1,0	-1,0	-0,9
Sogn og Fjordane	-1,1	-1,2	-1,2	-1,2	-0,9	-1,2	-1,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,2	-0,9
Møre og Romsdal	-1,5	-1,8	-1,8	-1,7	-1,6	-1,6	-1,4	-1,3	-1,1	-0,8	-0,8	-1,0
Akershus	-1,5	-1,4	-1,2	-1,4	-1,4	-1,3	-1,3	-1,1	-1,2	-1,2	-1,2	-1,0
Vestfold	-1,2	-1,2	-0,8	-0,9	-0,9	-0,6	-0,9	-0,9	-1,0	-1,0	-1,5	-1,5
Hedmark	-1,6	-1,8	-1,7	-1,4	-1,6	-1,6	-1,5	-1,6	-1,5	-1,7	-1,7	-1,8
Østfold	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-1,9	-1,8	-1,8	-1,7	-1,8	-2,1	-2,3

Steder med stort besøksoverskudd er oftest enten byer, som er handelssentra og som har mye aktivitetsnæringer, eller typiske reiselivssteder. Av fylkene er det Oslo som har overlegent størst andel av sysselsettingen knyttet til besøksoverskuddet. Besøksoverskuddet i Oslo har imidlertid sunket ganske mye. Det skyldes spesielt at antall arbeidsplasser i handelen i Oslo ikke øker som i resten av landet. Andre fylker med besøksoverskudd er Vest-Agder, Oppland, Troms, Sør-Trøndelag, Finnmark og Buskerud.

Vestfold har hatt et besøksunderskudd i hele perioden. Besøksunderskuddet har i perioden etter 2000 aldri vært større enn i 2010 og 2011, da underskuddet tilsvarte 1,5 prosent av samlet sysselsetting i fylket. Kun Hedmark og Østfold hadde høyere besøksunderskudd i disse to årene.

5.11 Besøksoverskuddet i regionene

Vi kan også se på besøksoverskuddet i regionene.

Tabell 16: Besøksoverskudd i regionene på Østlandet i perioden 2000-2011, samt endring fra 2000 til 2011. Regionene er rangert etter besøksoverskudd i 2011.

Rang	Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Endring 2000-2011
1	Hallingdal	11,2	11,1	11,5	10,3	10,4	10,8	10,4	11,0	10,6	10,0	10,0	8,9	-2,3
2	Lillehammerregionen	6,9	6,2	6,2	5,6	6,1	5,6	6,3	6,2	6,5	5,9	6,0	5,8	-1,1
6	Valdres	4,4	4,6	4,8	4,1	4,7	5,2	4,9	5,1	4,5	4,7	4,0	3,8	-0,6
8	Oslo	4,6	4,9	4,7	4,6	4,2	4,2	4,1	3,8	3,1	2,8	3,0	3,0	-1,6
10	Nord-Gudbrandsdal	3,4	2,7	2,5	2,8	3,3	3,5	4,1	3,6	2,9	2,5	2,2	2,6	-0,7
11	Vest-Telemark	1,4	1,2	1,2	1,2	1,8	1,9	2,1	1,7	2,2	1,9	2,4	2,6	1,2
13	Midt-Gudbrandsdal	3,4	3,0	3,0	3,1	2,3	2,6	2,6	2,1	3,4	2,2	1,7	2,0	-1,4
16	Sør Østerdal	2,0	2,0	1,2	1,5	1,0	1,6	1,7	1,8	2,0	2,1	1,4	1,4	-0,6
22	Øst-Telemark	0,8	1,1	0,3	0,0	0,9	0,7	0,2	0,0	0,2	0,4	0,4	0,8	0,0
24	Ringerike/Hole	1,2	0,6	1,1	1,1	1,0	1,0	0,8	0,7	0,8	0,8	1,0	0,5	-0,7
27	Kongsberg/Numedal	-0,3	0,2	0,8	1,1	0,8	0,4	0,9	0,8	0,9	0,7	0,7	0,1	0,4
29	Øvre Romerike	0,0	0,0	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1	0,1	0,2	-0,4	0,0	0,0
32	Akershus Vest	-1,4	-1,0	-0,6	-0,9	-0,5	-0,7	-0,3	-0,1	-0,2	-0,6	-0,5	-0,2	1,1
37	Grenland	-0,6	-0,6	-0,9	-0,7	-0,7	-0,8	-0,5	-0,2	0,0	-0,2	-0,2	-0,4	0,2
40	Sandefjord/Larvik	-0,1	-0,5	0,3	0,2	0,0	0,2	0,0	0,1	0,2	0,5	-0,1	-0,6	-0,5
41	Mosseregionen	-1,1	-1,2	-1,0	-1,0	-0,9	-0,6	-0,1	0,1	0,1	0,3	-0,3	-0,8	0,3
47	Nedre Romerike	-0,8	-0,8	-0,8	-1,1	-1,2	-1,1	-1,4	-1,3	-1,7	-1,4	-1,3	-1,1	-0,3
49	Fjellregionen	-1,6	-2,0	-1,6	-1,6	-1,0	-0,8	-0,6	-0,3	-0,7	-0,5	-0,4	-1,2	0,4
50	Drammensregionen	-1,9	-1,7	-1,8	-1,5	-1,5	-1,3	-1,6	-1,7	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	0,6
51	Tønsbergregionen	-1,1	-0,9	-0,7	-0,7	-0,7	-0,3	-0,7	-0,7	-0,9	-1,1	-1,6	-1,3	-0,2
52	Nedre Glomma	-1,2	-1,0	-1,1	-1,3	-1,2	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1	-1,2	-1,4	-1,5	-0,3
53	Hamarregionen	-1,3	-1,9	-1,5	-1,3	-1,4	-1,6	-1,4	-1,3	-1,3	-1,9	-1,7	-1,7	-0,5
57	Gjøvikregionen	-2,1	-2,0	-2,3	-2,1	-2,3	-2,5	-2,6	-2,3	-2,1	-1,9	-2,2	-2,2	-0,1
61	Follo	-3,4	-3,4	-3,3	-3,2	-3,3	-3,1	-2,9	-2,9	-2,8	-2,8	-2,6	-2,6	0,8
63	Midt-Buskerud	-3,0	-3,5	-3,0	-2,9	-2,2	-3,1	-3,3	-3,9	-2,9	-2,7	-3,1	-2,7	0,3
66	Hadeland	-3,6	-3,1	-3,1	-3,1	-2,7	-3,1	-3,5	-3,8	-4,1	-3,1	-2,8	-2,9	0,6
70	Halden	-2,7	-2,9	-2,8	-2,9	-2,8	-3,2	-3,2	-2,9	-2,8	-3,6	-3,6	-3,6	-0,9
71	Midt-Telemark	-0,8	-1,8	-1,1	-1,5	-2,5	-2,4	-2,5	-2,9	-3,3	-2,5	-3,2	-3,6	-2,8
75	Glåmdal	-4,3	-4,0	-3,9	-3,5	-3,7	-3,9	-4,1	-4,7	-4,5	-4,2	-4,4	-4,4	-0,1
77	Indre Østfold	-4,4	-4,6	-4,5	-4,2	-4,3	-4,2	-4,2	-4,3	-4,0	-4,1	-4,6	-4,9	-0,5

Hallingdal er den regionen som har høyest besøksoverskudd av regionene i Norge, fulgt av Lillehammer.

Sandefjord/Larvik hadde besøksoverskudd i årene fra 2002 til 2009, men har fått besøksunderskudd de to siste årene. Besøksunderskuddet tilsvarte 0,6 prosent av sysselsettingen i 2011. Dette rangerer regionen som nummer 40 i landet.

Tønsbergregionen har hatt et besøksunderskudd i alle årene i perioden. I 2011 tilsvarte besøksunderskuddet 1,3 prosent av sysselsettingen, noe som var en liten forbedring fra året før. Mange regioner på Østlandet og i landet ellers har imidlertid mye høyere besøksunderskudd. Tønsbergregionen var rangert som nummer 51 av 83 regioner i 2011.

5.12 Besøksoverskudd i kommunene

Besøksoverskuddet i kommunene i Vestfold er vist i tabellen under.

Tabell 17: Besøksoverskudd i kommunene i Vestfold i perioden 2000-2011, samt endring fra 2000 til 2011. Kommunene er rangert etter besøksoverskudd i 2011.

Rang	Kommune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Endring 2000-2011
21	Tønsberg	10,0	10,0	10,2	9,8	9,7	9,7	9,3	9,1	7,7	7,4	6,5	6,7	-3,2
109	Larvik	-0,7	-0,9	0,0	0,1	-0,1	0,0	-0,7	-0,8	-0,5	0,1	0,0	-0,4	0,3
112	Sandefjord	0,8	0,2	1,0	0,6	0,4	0,8	1,2	1,5	1,3	1,3	0,3	-0,4	-1,2
142	Tjøme	-6,9	-5,9	-4,4	-2,3	-1,6	-1,3	-1,2	-0,9	-0,7	-1,9	-1,3	-1,8	5,1
147	Holmestrand	-0,7	-0,4	-0,5	-0,9	-0,6	-0,9	-1,4	0,0	0,4	-0,9	-1,6	-1,9	-1,2
168	Horten	-2,8	-2,2	-2,0	-2,1	-2,2	-2,4	-2,9	-3,4	-3,0	-3,0	-3,1	-3,2	-0,4
185	Stokke	-7,9	-8,0	-7,5	-7,8	-7,4	-5,1	-6,2	-5,6	-5,2	-4,2	-5,7	-3,9	4,0
238	Re	-7,3	-6,7	-8,2	-7,2	-7,3	-5,9	-5,4	-6,3	-5,9	-5,2	-5,1	-5,4	1,9
317	Lardal	-4,0	-6,5	-7,6	-5,6	-7,3	-6,7	-5,8	-8,4	-7,2	-7,4	-7,5	-7,5	-3,4
329	Sande	-8,4	-8,2	-8,3	-7,9	-6,6	-7,4	-7,9	-7,3	-7,7	-7,6	-7,7	-7,8	0,5
352	Andebu	-8,4	-8,5	-8,1	-8,0	-8,6	-8,8	-8,6	-8,6	-8,0	-8,4	-8,3	-8,4	0,0
357	Nøtterøy	-9,5	-9,3	-8,5	-8,3	-8,3	-8,0	-7,9	-8,2	-8,1	-8,3	-8,7	-8,5	1,0
370	Hof	-8,0	-7,5	-8,4	-8,7	-8,2	-7,8	-8,2	-8,0	-9,2	-8,1	-8,7	-8,8	-0,8
386	Svelvik	-7,6	-8,1	-8,5	-8,4	-8,6	-8,7	-9,0	-10,1	-9,8	-9,9	-9,7	-9,5	-1,9

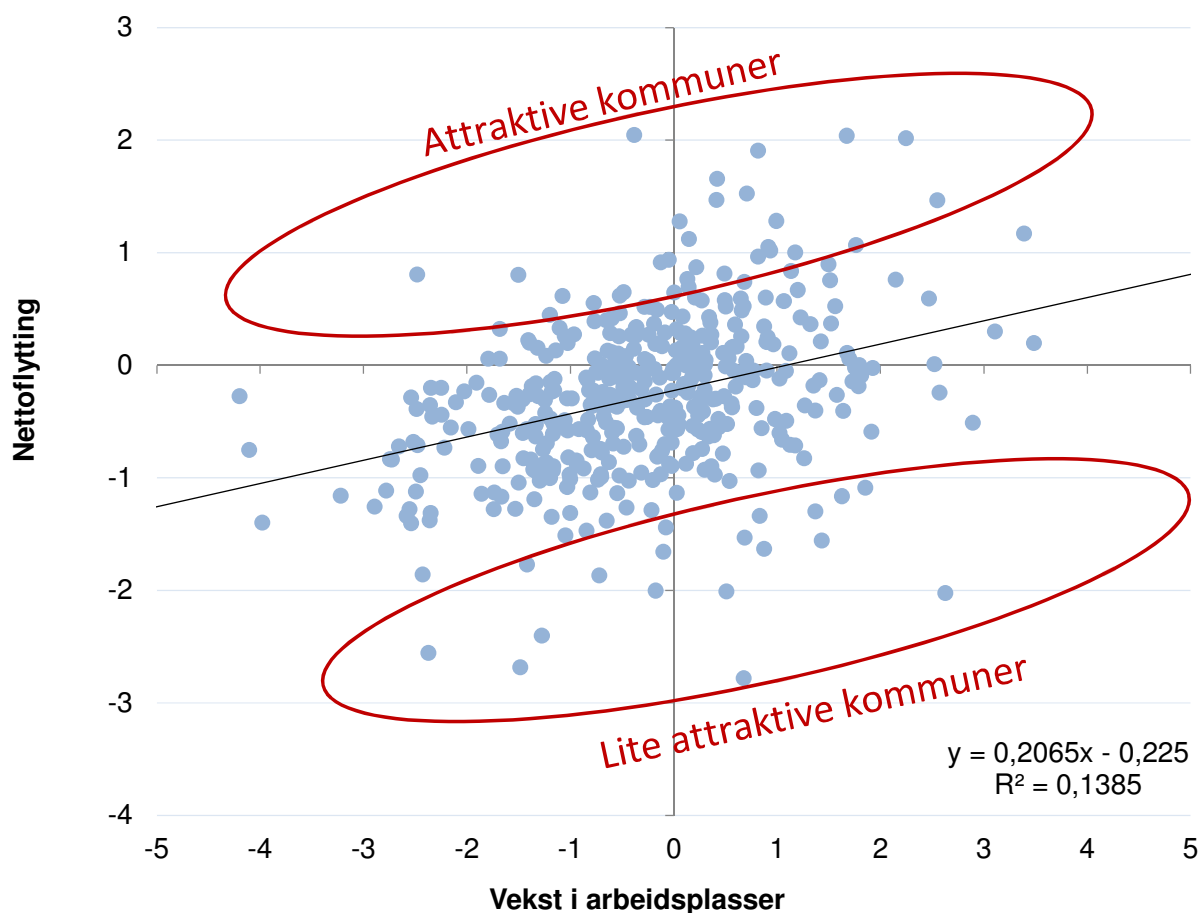
Tønsberg er besøkskommune nummer én i Vestfold. Tønsberg har hatt et høyt besøksoverskudd i hele perioden, men overskuddet er blitt redusert. I 2000 tilsvarte besøksoverskuddet 10,0 prosent av samlet sysselsetting i kommunen, mens besøksoverskuddet var redusert til 6,7 prosent i 2011. Tønsberg var likevel fortsatt rangert som nummer 21 av alle kommunene i landet med hensyn til konsentrasjon av besøksnæringer.

Larvik og Sandefjord er også kommuner med relativt mye besøksnæringer. Larvik har faktisk hatt små besøksunderskudd enkelte år, og Sandefjord har gått fra å ha et besøksoverskudd på 1,5 prosent i 2007 til et besøksunderskudd i 2011. I 2011 tilsvarte besøksunderskuddet 0,4 prosent av sysselsettingen i de to kommunene. Til tross for dette ble de rangert på 109. og 112. plass for konsentrasjon av besøksnæringer. Det var bare 104 kommuner i landet med besøksoverskudd dette året, mens 325 kommuner hadde besøksunderskudd. Besøksnæringene er dermed ganske konsentrerte. Det er typisk at byene har mye besøksnæringer, og at spredtbygde kommuner har besøksunderskudd.

Svelvik, Hof, Nøtterøy og Andebu har høyest besøksunderskudd av kommunene i Vestfold, og er blant de 100 kommunene i landet med høyest besøksunderskudd.

5.13 Bostedsattraktivitet - Attraktivitetsbarometeret

Attraktivitetsbarometeret er en modell som Telemarksforskning har utviklet for å analysere om flyttebalansen til et sted skyldes arbeidsplassvekst eller om flyttingen er forårsaket av stedets bostedsattraktivitet. Dette spørsmålet er interessant, fordi det peker på to ulike strategier for vekst: Næringsutvikling eller attraktivitetsutvikling, som er grunnleggende forskjellige.

Figur 56: Illustrasjon av Attraktivitetsbarometeret. Figuren viser kommunenes årlige nettoflytting og kommunens årlige vekst i arbeidsplasser i treårsperioden 2009-2011.

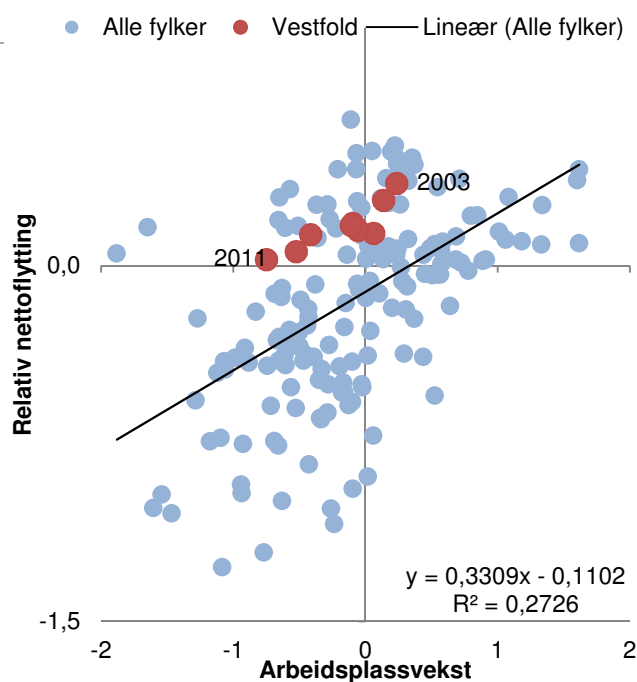
Attraktivitetsbarometeret tar utgangspunkt i sammenhengen mellom steders nettoflytting og arbeidsplassvekst. Denne sammenhengen er vist med den svarte streken i diagrammet. Det er en positiv sammenheng, slik at om en kommune har vekst i antall arbeidsplasser i en periode, vil det være en høyere sannsynlighet for at kommunen får netto innflytting. Mange kommuner har imidlertid en mye høyere innflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Det betyr at det er andre forhold enn arbeidsplassvekst som har ført til denne nettoflyttingen. Dette tilskriver vi kommunes bostedsattraktivitet. Tilsvarende er det kommuner som har mye høyere fraflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Dette vil da bety at kommunen har manglende attraktivitet som bosted. Attraktivitetsbarometeret måler kommunenes attraktivitet som differansen mellom den faktiske nettoflyttingen og den statistisk forventede nettoflyttingen gitt arbeidsplassveksten, den svarte streken i figuren.

5.14 Bostedsattraktivitet i Vestfold

I figur 57 har vi vist hvordan den relative nettoflyttingen og arbeidsplassveksten i de 19 fylkene har variert i de ni siste treårsperiodene. Vestfolds plassering for hver av de ni treårsperiodene er vist i rødt.

Vestfold har vært plassert både til venstre og til høyre i diagrammet, noe som viser at fylket har hatt perioder arbeidsplassutvikling både over og under middels.

Nettoflyttingen til Vestfold har ligget høyt over forventningslinjen i alle periodene. Vestfold har dermed hatt en vedvarende høy bostedsattraktivitet. Det er ut vil å være en sammenheng mellom arbeidsplassvekst og nettoinnflytting; nettoinnflyttingen har vært høyest i periodene med god arbeidsplassvekst, men nettoinnflyttingen har samtidig vært mye høyere enn arbeidsplassveksten alene kan forklare. I siste perioden har både arbeidsplassutviklingen og nettoflyttingen vært svakest av alle periodene, men Vestfold framstår fortsatt som attraktiv som bosted.

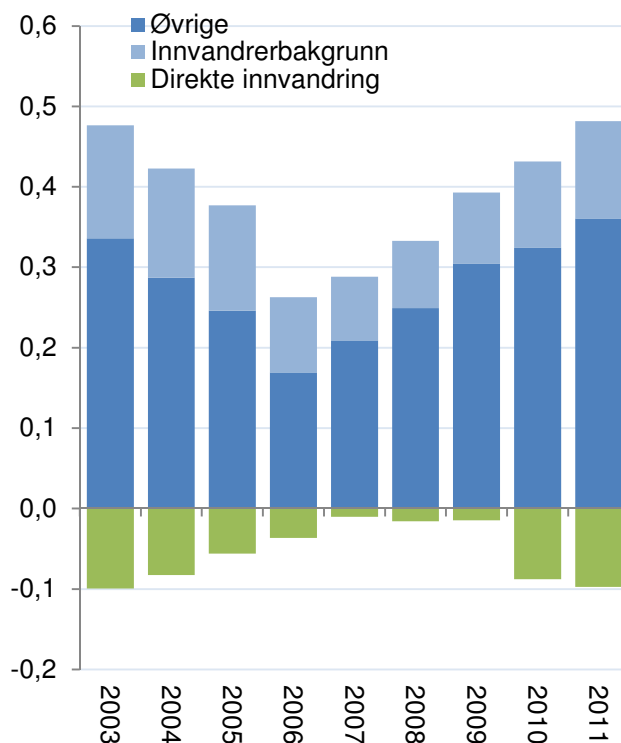
Figur 57: Sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst for fylkene i de ni siste treårsperiodene. Vestfold er markert i rødt.

5.15 Bostedsattraktivitet til forskjellige grupper

Når vi splitter opp bostedsattraktiviteten til Vestfold i ulike grupper, ser vi at Vestfold har ulik tiltrekningskraft på forskjellige grupper.

Vestfold har hatt noe lavere innvandring enn arbeidsplassutviklingen skulle tilsi alle periodene. Fram til 2007 var dette et tegn på at det var tatt i mot få flyktninger i Vestfold, etter 2007 er det et tegn på lavere arbeidsinnvandring.

Vestfold har imidlertid vært svært attraktiv for innflytting fra andre fylker i alle periodene. Mange av disse innflytterne fra andre fylker har innvandrerbakgrunn. Vestfold er dermed attraktiv for innvandrere også, men da for innvandrere som har ankommet via et annet fylke. Vestfold har imidlertid først og fremst vært attraktiv for den øvrige befolkningen. Attraktiviteten for denne gruppen ble svakere fram til perioden 2004-2006, men har deretter økt.

Figur 58: Bostedsattraktiviteten i Vestfold de ni siste treårsperiodene for tre forskjellige grupper.

5.16 Utvikling i bostedsattraktivitet i fylkene

I tabell 18 kan vi sammenlikne attraktivitetsindeksen til fylkene i de ni treårsperiodene. Attraktivitetsindeksen er målt som årlig ekstra nettoinnflytting utover hva som er forventet ut fra arbeidsplassutviklingen.

Tabell 18: Attraktivitetsindeksen til fylkene de ni siste overlappende treårsperiodene.

Fylke	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011
Oslo	0,8	0,8	0,6	0,6	0,5	0,8	0,6	0,5	0,4
Østfold	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4	0,5
Akershus	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Vestfold	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4
Buskerud	0,0	0,0	0,1	0,2	0,4	0,3	0,4	0,3	0,5
Aust-Agder	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Hedmark	0,1	0,0	0,2	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2
Sør-Trøndelag	-0,2	-0,1	0,0	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,0
Telemark	0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,1
Oppland	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Hordaland	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,1
Rogaland	-0,2	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,1	-0,1
Vest-Agder	-0,2	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	0,0	0,0
Nord-Trøndelag	-0,2	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3
Møre og Romsdal	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,2	0,0	0,0
Troms	-0,4	-0,4	-0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4
Sogn og Fjordane	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Nordland	-0,4	-0,3	-0,2	-0,3	-0,5	-0,5	-0,6	-0,4	-0,4
Finnmark	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7	-0,8	-0,8	-0,9	-0,6	-0,6

Det som virker slående ved figuren over er hvor stabil attraktivitetsindeksen er for fylkene. I denne perioden har vi sett ganske store endringer i innvandringsmønsteret som har skapt ny regional dynamikk. Dette ser vi resultater av når vi analyserer vekst og attraktivitet for kommuner og regioner. For fylkene har bostedsattraktiviteten vært svært stabil i lengre tid.

Oslo, Østfold, Akershus og Vestfold har vært jevnt attraktive i alle årene som er målt. Disse fylkene har dermed hatt stabil vekst gjennom sin tiltrekningskraft på innflyttere uten å ha hatt spesielt sterk arbeidsplassvekst. Vestfold har fått en ekstra innflytting tilsvarende mellom 0,2 og 0,4 prosent av folketallet årlig.

På den nedre delen av tabellen finner vi de tre nordligste fylkene og Sogn og Fjordane, som har hatt stabilt svak bostedsattraktivitet.

Buskerud er eneste fylke som har hatt en klar trend i utviklingen, fra middels til høy attraktivitet. For andre fylker, som Sør-Trøndelag og Troms, har det vært en del endringer, men ingen klar trend.

Det kan se ut til at mønstrene i bostedsattraktiviteten for fylker er veldig stabile. Det kan bety at det er vanskelig å påvirke bostedsattraktiviteten på fylkesnivå.

5.17 Utvikling av bostedsattraktivitet i regionene

Attraktivitetsindeksen til regionene på Østlandet er vist i tabellen under.

Tabell 19: Attraktivitetsindeksen til regionene på Østlandet de ni siste overlappende treårsperiodene. Regionene er rangert etter Attraktivitetsindeksen i perioden 2009-2011.

Rang	Region	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011
1	Øvre Romerike	1,88	1,69	1,13	0,99	1,12	1,07	1,02	1,08	1,15
3	Halden	0,31	0,72	0,82	0,74	0,25	0,45	0,63	0,71	0,65
4	Drammensregionen	0,26	0,28	0,38	0,43	0,68	0,58	0,66	0,57	0,62
6	Nedre Glomma	0,79	0,86	1,00	0,64	0,47	0,41	0,68	0,65	0,53
7	Mosseregionen	0,42	0,48	0,41	0,45	0,44	0,56	0,78	0,51	0,52
8	Follo	0,26	0,27	0,26	0,34	0,35	0,37	0,39	0,38	0,47
12	Oslo	0,93	0,86	0,75	0,58	0,53	0,82	0,72	0,63	0,43
13	Ringerike/Hole	0,22	0,17	0,25	0,57	0,76	0,54	0,43	0,25	0,39
14	Hallingdal	-0,69	-0,26	-0,24	-0,21	-0,23	0,13	0,19	0,38	0,39
15	Sandefjord/Larvik	0,48	0,37	0,13	0,04	0,08	0,19	0,37	0,41	0,38
17	Akershus Vest	-0,28	0,07	0,51	0,19	0,12	-0,15	0,20	0,22	0,36
18	Indre Østfold	0,51	0,55	0,42	0,31	0,61	0,25	0,33	0,12	0,36
19	Tønsbergregionen	0,55	0,55	0,67	0,38	0,53	0,48	0,66	0,42	0,35
20	Nedre Romerike	0,53	0,35	0,49	0,62	0,88	0,84	0,66	0,43	0,35
23	Kongsberg/Numedal	0,42	0,28	0,07	-0,42	-0,63	-0,73	-0,11	0,12	0,25
24	Glåmdal	0,39	0,26	0,31	0,25	0,76	0,32	0,45	0,20	0,24
26	Hamarregionen	0,22	0,26	0,45	0,43	0,54	0,18	0,23	0,19	0,22
28	Lillehammerregionen	-0,08	-0,02	0,06	0,25	0,49	0,29	0,58	0,15	0,19
31	Midt-Gudbrandsdal	-0,25	-0,13	-0,13	0,03	-0,03	-0,17	0,15	0,18	0,13
32	Grenland	0,47	0,34	0,21	0,04	0,05	-0,01	0,07	0,14	0,12
34	Sør Østerdal	0,48	0,04	0,11	0,28	0,51	0,08	-0,19	-0,19	0,09
36	Gjøvikregionen	0,24	0,13	0,19	0,24	0,28	0,39	0,25	0,15	0,08
37	Hadeland	0,35	0,02	-0,03	-0,06	0,23	0,07	0,20	-0,15	0,07
47	Midt-Buskerud	0,20	-0,06	-0,26	-0,22	0,17	0,34	0,17	-0,05	-0,05
48	Midt-Telemark	0,19	-0,11	0,08	0,18	0,42	0,26	0,18	-0,06	-0,07
50	Øst-Telemark	0,10	0,25	0,16	0,10	-0,02	0,08	0,24	-0,15	-0,09
56	Fjellregionen	-0,16	-0,28	-0,29	-0,41	-0,19	-0,23	-0,11	-0,28	-0,17
59	Valdres	-0,24	-0,04	-0,15	0,00	-0,16	0,20	-0,01	-0,12	-0,20
65	Nord-Gudbrandsdal	-0,11	-0,11	-0,11	-0,10	0,15	0,24	0,04	-0,24	-0,34
79	Vest-Telemark	0,03	-0,29	-0,11	-0,58	-0,04	-0,20	-0,06	-0,70	-0,63

Øvre Romerike har vært den mest attraktive regionen i landet i alle periodene vi har målt.

Både Sandefjord/Larvik og Tønsbergregionen har vært attraktive i alle periodene. I Sandefjord/Larvik førte attraktiviteten til en ekstra årlig innflytting tilsvarende 0,38 prosent av folketallet i den siste perioden, og ble dermed rangert som den 15. mest attraktive regionen i landet. Tønsbergregionen ble med en attraktivitetsindeks på 0,35 rangert rett bak, på en 19. plass.

5.18 Attraktivitetsindeksen for kommuner

Attraktivitetsindeksen for kommunene i Vestfold er vist i tabellen under.

Tabell 20: Attraktivitetsindeksen til kommunene i Vestfold de ni siste overlappende treårsperiodene, samt snitt for alle periodene. Kommunene er rangert etter snittet for alle periodene.

Rang	Kommune	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011	Snitt
9	Tønsberg	0,9	1,3	1,5	1,3	1,4	1,3	1,2	0,6	0,8	1,1
25	Sande	0,5	0,7	0,4	0,5	0,8	1,5	1,0	1,1	0,6	0,8
27	Holmestrand	0,8	0,8	0,8	0,8	1,0	0,7	0,9	0,5	0,6	0,8
51	Andebu	1,6	1,4	1,3	0,4	0,1	-0,1	0,1	0,2	0,2	0,6
63	Sandefjord	0,9	0,8	0,6	0,3	0,2	0,0	0,4	0,6	0,7	0,5
71	Tjøme	0,2	0,4	0,5	0,0	-0,1	0,4	1,2	0,9	0,7	0,5
72	Horten	0,7	0,6	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,6	0,4	0,5
93	Stokke	0,6	-0,1	0,0	0,1	0,8	0,9	1,0	0,4	-0,3	0,4
106	Larvik	0,3	0,2	0,1	0,3	0,5	0,7	0,5	0,2	0,0	0,3
124	Nøtterøy	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,2	0,2	0,0	0,3
174	Re	0,3	-0,4	-0,4	-0,3	0,1	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1
196	Svelvik	0,5	0,5	0,4	0,1	-0,5	-0,5	-0,5	-0,1	0,1	0,0
219	Lardal	-0,3	0,8	0,5	0,7	-0,3	-0,9	-0,7	-0,2	-0,2	-0,1
289	Hof	0,7	0,1	0,4	0,3	-0,5	-0,7	-0,9	-0,4	-0,8	-0,2

Flertallet av kommunene i Vestfold har fått positive vekstimpulser fra bostedsattraktiviteten. Tønsberg har hatt en høy attraktivitet i alle periodene, og er rangert som nummer ni i landet for alle periodene samlet. Tønsberg har i snitt hatt en innflytting på 1,1 prosent årlig av folketallet. Videre følger Sande på en 25. plass og Holmestrand på en 27. plass. Også disse har vært attraktive i alle periodene.

Andebu, Sandefjord, Tjøme, Horten og Stokke har i snitt vært blant de 100 mest attraktive kommunene, selv om flere av kommunene har hatt under middels bostedsattraktivitet i enkelte perioder.

Det er kun Lardal og Hof som har vært under middels attraktive i snitt. Begge kommunene har hatt en negativ utvikling i bostedsattraktiviteten, og vært under middels attraktive i periodene fra og med 2005-2007.

6. Regional vekstkraft

Befolkningsframskrivningene til SSB viser hvordan ulike nasjonale forutsetninger vil påvirke befolkningsutviklingen regionalt, når historiske flyttemønstre framskrives. Hensikten i dette kapitlet er å se hvordan utviklingen i en kommune, region eller fylke vil påvirkes dersom en lykkes i å forsterke arbeidsplassveksten eller å forbedre bostedsattraktiviteten. Vi er dermed ute etter å se på hvilket rom det er for den enkelte kommune, region eller fylke til å påvirke egen utvikling.

Basisalternativet

Vi ønsker å lage ulike scenarier for framtidig utvikling, basert på om den regionen vi studerer lykkes eller mislykkes med sin næringsutvikling, attraktivitetsutvikling eller begge deler. Vi må da ha et basisscenario som de ulike scenariene relateres til. Basisscenariet er bygd opp i tre trinn:

Først tar vi hensyn til at de ulike regionene har forskjellig alders- og kjønnsfordeling, og at fruktbarheten er forskjellig. Dette viser hvilken naturlig befolkningsvekst som de ulike regionene vil få. Data for dette kan vi hente direkte fra SSBs befolkningsframskrivninger der de har et alternativ som heter «ingen flytting».

Dernest må vi gjøre forutsetninger om nivået til nettoinnvandringen til Norge. Dette henter vi også fra SSBs middelalternativ MMMM.

Til slutt må vi gjøre noen antakelser om det relative flyttemønsteret mellom de ulike regionene. Da forutsetter vi at hver enkelt region vil ha samme bostedsattraktivitet i framtiden som gjennomsnittet mellom 2001 og 2011, og at hver enkelt region får en arbeidsplassvekst som gjennomsnittet i Norge.

Gjennom disse tre leddene får vi et basisscenario for alle kommuner, regioner og fylker i Norge. Disse basisscenarioene vil være basert på mange av de samme nasjonale forutsetningene som SSBs middel-framskrivning og bli ganske like for de fleste steder, men avvike noe, spesielt for enkeltkommuner.

I de neste kapitlene gjør vi rede for basisscenariet i mer detalj.

Scenariene

Når vi har basisscenarier som utgangspunkt, kan vi modellere hvilken befolkningsvekst som en region kan få dersom de lykkes med sin næringsutvikling og får en bedre arbeidsplassvekst enn andre deler av landet. Samtidig vil vi vise hvordan utviklingen blir dersom regionen greier å forbedre bostedsattraktiviteten. Disse danner til sammen det beste scenariet der regionen både får høy vekst i arbeidsplasser og samtidig en forbedring i bostedsattraktiviteten.

Et spørsmål som da må avklares, er hvor mye høyere arbeidsplassvekst det er realistisk at en region kan oppnå? Og tilsvarende må vi sette en verdi på hvor stor forbedring i bostedsattraktivitet som det er realistisk å forutsette.

Vi bruker da den historiske utviklingen fra 2000 til 2011 til å bestemme verdier for hva som er realistiske alternativer for vekstscenariene. Disse verdiene vil være ulike for kommuner, regioner og fylker. For kommuner vil variasjonen være mye større enn for fylker, og dermed vil potensialet for forbedring også være større.

Vi lager deretter scenarier for hva som skjer dersom næringsutvikling og bostedsattraktivitet utvikler seg negativt, etter samme metode.

Resultatet blir at vi får synliggjort hvilket utviklingsrom som de ulike kommunene, regionene og fylkene har for framtidig utvikling, og som kan påvirkes gjennom egen næringsutvikling og egen attraktivitetsutvikling.

6.1 Naturlig vekst

SSBs framskrivningsalternativ «ingen flytting» er basert på prognoser over utviklingen av levealder og fruktbarhet. Dette er forhold som har vært ganske stabile historisk, og dermed er usikkerheten framover forholdsvis liten.

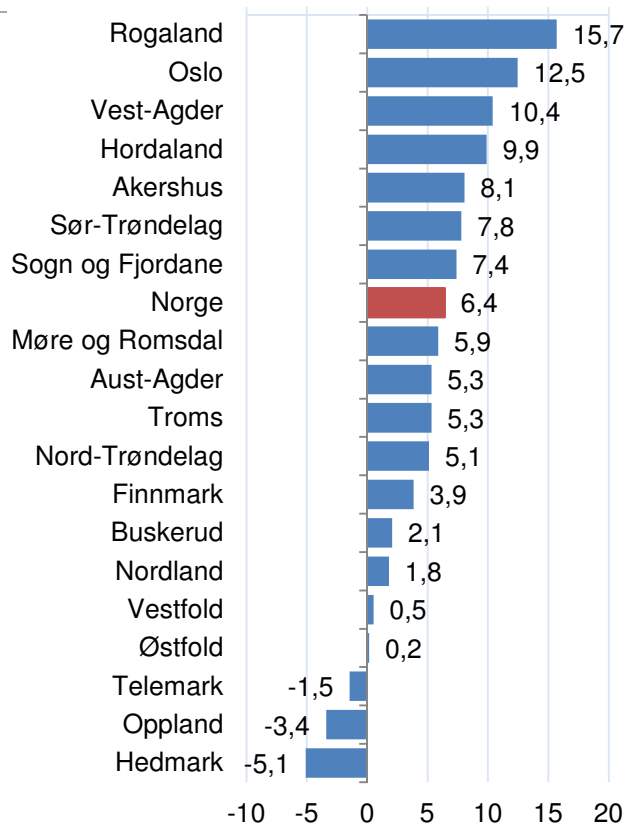
Fylkene har ulikt utgangspunkt med hensyn til befolkningens sammensetning. Noen steder har små andeler eldre og tilsvarende høye andeler av kvinner i fruktbar alder. Slike steder vil få et høyt fødselsoverskudd, mens andre steder har høyere andel eldre og små andeler kvinner i den fruktbare aldersgruppen. I slike steder vil det bli flere døde og færre fødte, og vil få fødselsunderskudd.

Fylkene har også historisk hatt ulik fruktbarhet, og mønstrene i fruktbarhet har vært ganske like i mange tiår. Rogaland og Sogn og Fjordane har tradisjonelt hatt høy fruktbarhet, mens Hedmark, Oppland og Telemark har hatt lav fruktbarhet.

I figur 59 ser vi hvordan befolkningsveksten i fylkene vil bli dersom det ikke skjer flytting til og fra hvert enkelt fylke. Rogaland, som har en ung befolkning og høy fruktbarhet, får en vekst på over 15 prosent, mens Hedmark med sin mer aldrende befolkning og lave fruktbarhet får en nedgang på 5,1 prosent. Dersom det ikke blir inn- eller utvandring til Norge, ville befolkningsveksten fram til 2040 bli på 6,4 prosent.

Vestfold vil bare få en vekst på 0,5 prosent dersom det ikke skjer flytting inn eller ut av fylket. Kun fire fylker har svakere naturlig befolkningsutvikling. Vestfold har dermed ikke en aldersstruktur og fruktbarhet som gir høy naturlig befolkningsvekst.

Når vi skal lage framtidsscenarioer, trekker vi med oss tallene fra denne framskrivningen.

Figur 59: Framskrevet befolkningsvekst i fylkene i SSBs framskrivning "ingen flytting" i perioden 2012 til 2040

6.2 Framtidig flytting

Det som skaper den store usikkerheten i befolkningsframskrivingene, er framtidig flytting. Når vi skal lage regionale scenarier, har vi to forhold knyttet til flytting som skaper usikkerheten.

Det første er hvilken innvandring som Norge vil få i årene framover. I befolkningskapitlet viste vi hvordan SSB har laget tre alternative framskrivninger for nettoinnvandring til Norge. I våre scenarier for framtidig flytting vil vi ta utgangspunkt i det midlere alternativet. Det betyr at vi legger til grunn at Norge vil få en befolkningsvekst samlet sett tilsvarende det midlere alternativet.

Det andre forholdet som skaper stor usikkerhet, er den interne flyttingen mellom ulike steder i Norge. SSB har i sine framskrivninger forutsatt at de regionale flyttemønstrene fra de siste årene skal fortsette. I våre framtidsscenarioer vil vi gjøre andre forutsetninger, der vi bruker Attraktivitetsbarometeret som modell. I Attraktivitetsbarometeret dekomponerer vi nettoflyttingen til en region i en del som skyldes arbeidsplassvekst, og en annen del som skyldes bostedsattraktivitet.

Bostedsattraktiviteten i fylkene er vist i tabell 21. Der ser vi at bostedsattraktiviteten er ganske stabil over tid. De åtte fylkene med høyest bostedsattraktivitet i den siste perioden 2009-2011 hadde også høyest bostedsattraktivitet i den første perioden, 2003-2005.

Variasjonen i arbeidsplassveksten varierer mye mer, som vi kan se i tabell 22. Et fylke med høy arbeidsplassvekst har ofte lav arbeidsplassvekst i neste periode og omvendt.

Vi lager derfor et basisscenario der steders bostedsattraktivitet forutsettes å være ved, mens arbeidsplassveksten antas å være lik landsgjennomsnittet. Dette gir et basisscenario som er ganske likt med SSBs middelframskrivning. Forskjellen er at steder som har hatt arbeidsplassnedgang de siste årene, med dertil svekket flyttebalanse, kommer bedre ut, mens steder som har fått innflytting på grunn av over middels arbeidsplassvekst kommer svakere ut.

Tabell 21: Bostedsattraktivitet i fylkene de tre siste treårsperiodene.

Fylke	2003-2005	2006-2008	2009-2011
Buskerud	0,1	0,3	0,5
Østfold	0,6	0,3	0,5
Vestfold	0,3	0,3	0,4
Akershus	0,4	0,4	0,4
Oslo	0,6	0,8	0,4
Aust-Agder	0,0	0,1	0,3
Hedmark	0,2	0,0	0,2
Hordaland	-0,1	-0,1	0,1
Telemark	0,0	-0,1	0,1
Møre og Romsdal	-0,3	-0,3	0,0
Vest-Agder	-0,2	-0,2	0,0
Sør-Trøndelag	0,0	0,3	0,0
Oppland	-0,1	0,0	0,0
Rogaland	0,0	0,0	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,2	-0,1	-0,3
Sogn og Fjordane	-0,3	-0,4	-0,4
Nordland	-0,2	-0,5	-0,4
Troms	-0,1	-0,2	-0,4
Finnmark	-0,8	-0,8	-0,6

Tabell 22: Årlig arbeidsplassvekst i fylkene de tre siste treårsperiodene.

Fylke	2003-2005	2006-2008	2009-2011
Rogaland	0,7	1,6	1,1
Akershus	0,3	0,6	0,6
Finnmark	0,0	-1,1	0,5
Hordaland	0,7	0,6	0,2
Oslo	-0,8	-0,1	0,1
Sør-Trøndelag	0,9	0,0	0,0
Nord-Trøndelag	0,3	-0,5	0,0
Møre og Romsdal	-0,3	-0,2	0,0
Nordland	-0,6	-0,9	-0,1
Vest-Agder	1,0	0,8	-0,2
Troms	-0,3	-1,2	-0,2
Sogn og Fjordane	-1,0	-1,7	-0,2
Buskerud	0,2	0,2	-0,4
Aust-Agder	0,1	0,3	-0,5
Oppland	-0,2	-1,2	-0,7
Østfold	-0,7	-0,2	-0,8
Vestfold	-0,1	-0,1	-0,9
Hedmark	-0,4	-0,7	-1,0
Telemark	-0,5	-0,6	-1,2

6.3 Basisalternativet

I basisscenariet har vi tatt utgangspunkt i SSBs framskrivninger om innvandringen til Norge, og samtidig brukt tall for befolkningsvekst i de enkelte stedene uten flytting.

Utgangspunktet for scenariene vi skal presentere er at hvert enkelt område får en arbeidsplassvekst som gjennomsnittet i Norge, mens områdets bostedsattraktivitet de siste ti årene videreføres.

Forskjellen mellom vårt basisscenario og SSBs middelframskrivning vil da være at vi har dekomponert de historiske flyttemønstrene i én del som skyldes arbeidsplassvekst og én del som er forårsaket av bostedsattraktivitet. Vi har da ikke regnet med at flytting som skyldes forskjeller i arbeidsplassvekst vil fortsette.

I vårt basisscenario vil Vestfold få en befolkningsvekst fram mot 2040 på 10,2 prosent, som er noe høyere enn SSBs middelframskrivning, som sier 9,9 prosent.

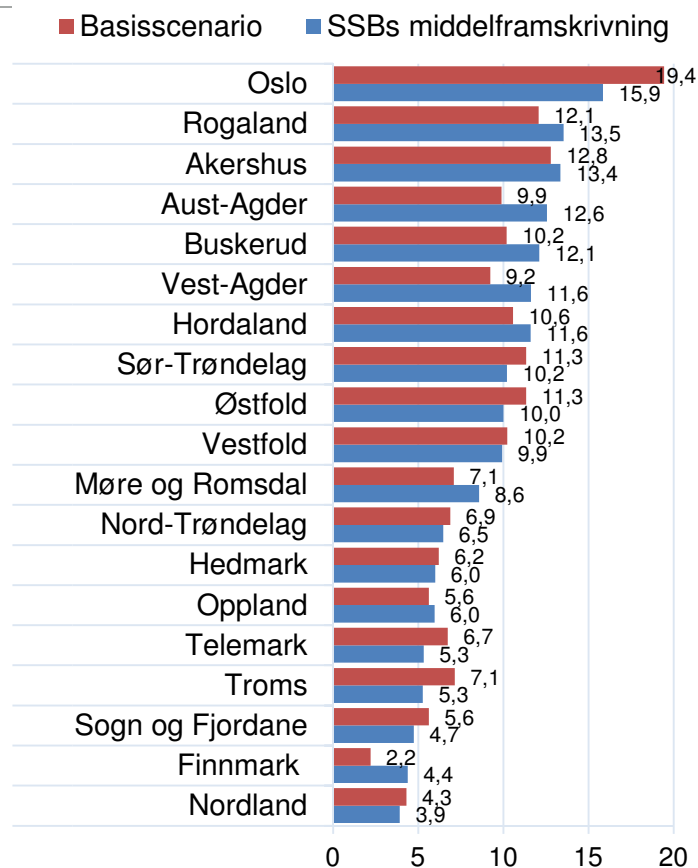
Forskjellen mellom SSBs middelframskrivning og vårt basisalternativ blir større for kommuner enn for fylkene. Figur 61 viser de to alternativene for kommunene i Vestfold.

For enkelte kommuner er det ganske stor forskjell på SSBs middelframskrivning og vårt basisscenario.

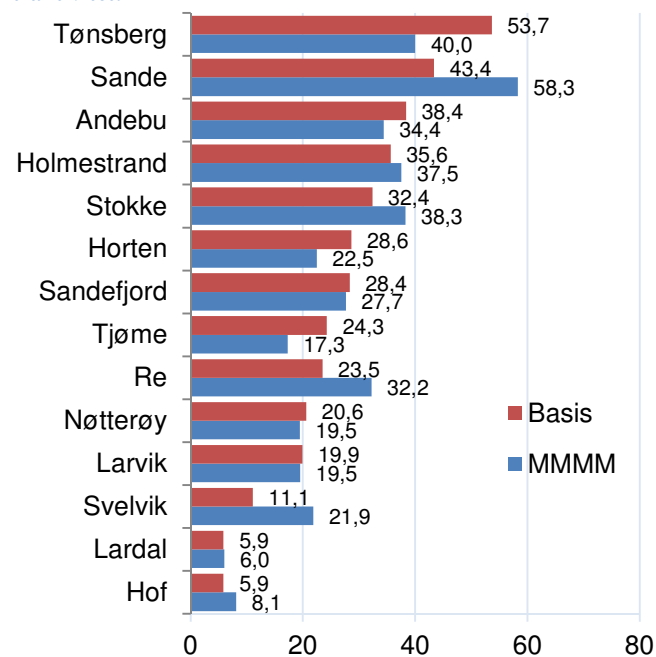
Tønsberg får høyest vekst i vårt basisscenario, med en vekst på 53,7 prosent. Tønsberg får bare en vekst på 40 prosent i SSBs framskrivning.

Motsatt så har Sande høyest vekst i SSBs framskrivning, med en vekst på 58,3 prosent i SSBs framskrivning, mens vårt basisscenario sier en vekst på 43,4 prosent.

Basisscenariet er også mindre optimistisk for kommuner som Svelvik og Re, mens det gir en høyere vekst enn SSB for kommuner som Tjøme og Horten.

Figur 60: Befolkningsvekst i fylkene fra 2012 til 2040 i følge SSBs MMMM-alternativ og basisscenariet med uendret attraktivitet.

Figur 61: Befolkningsvekst fra 2012 til 2040 etter SSBs MMMM-alternativ og basisscenariet for kommunene i Vestfold.

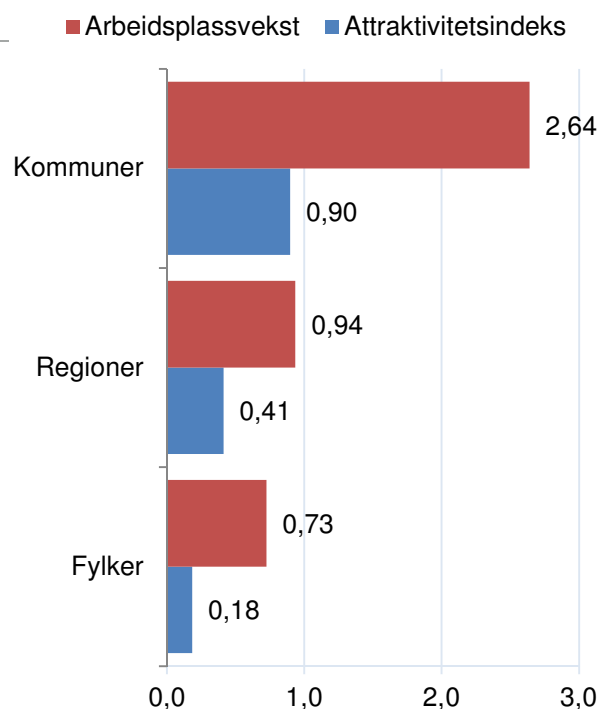
6.4 Scenarier

Vi har et basialternativ som framskriver den historiske bostedsattraktiviteten samtidig som den forutsetter at arbeidsplassveksten blir lik landsgjennomsnittet. Det neste vi ønsker å få fram, er hvilken utvikling en kommune, region eller fylke vil få dersom de lykkes med å få en god arbeidsplassvekst, om de lykkes med å øke bostedsattraktiviteten og om de lykkes på begge fronter.

Vi har valgt å lage seks ytterligere scenarier, med basisscenariet som utgangspunkt. Ett scenario som viser resultatet av bedre arbeidsplassutvikling, ett som viser resultatet av bedre bostedsattraktivitet og ett som viser resultatet av både bedre bostedsattraktivitet og arbeidsplassutvikling samtidig. På samme måte har vi laget scenarier for resultat av lavere bostedsattraktivitet, arbeidsplassutvikling og både svak bostedsattraktivitet og arbeidsplassutvikling.

For å lage disse scenariene må vi først definere hvor mye høyere arbeidsplassvekst det er realistisk å kunne forvente, og hvor stor forbedring av bostedsattraktivitet som det er rimelig å kunne oppnå. Dette er gjort ved å se på variasjonene i arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet i perioden 2000 til 2011. Vi har delt alle fylker, regioner og kommuner i fire grupper, og deretter sett på hvor høy vekst den beste fjerdedelen har hatt. Figur 62 viser gjennomsnittet av den beste kvartilen av fylker, regioner og kommuner for arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet. Bostedsattraktivitet er her målt med attraktivitetsindeksen. I figuren kan vi se at variasjonene for kommuner er større enn for fylker, derfor blir også verdiene større.

Disse gjennomsnittsverdiene er deretter brukt i scenariene. Det betyr at en kommune, region eller fylke oppnår en årlig arbeidsplassvekst som er lik den gjennomsnittlige veksten som den beste fjerdedelen av fylker, regioner og kommuner har hatt den siste perioden. For fylker vil det bety at fylket oppnår den arbeidsplassvekst lik gjennomsnittet av de beste fire fylkene, for en kommune at arbeidsplassveksten blir lik gjennomsnittet av de beste 86 kommunene. Scenariene for bedret bostedsattraktivitet er gjort tilsvarende. Dermed er de positive scenariene innenfor et realistisk nivå.

Figur 62: Verdier for ekstra arbeidsplassvekst og forbedret bostedsattraktivitet i scenariene. Verdiene er basert på variasjoner i disse størrelsene fra 2000 til 2011, og er satt til gjennomsnittet av den beste kvartilen.

6.5 Scenarier for Vestfold

De ulike scenariene er vist i figur 63. I basialternativet vil befolkningen i Vestfold vokse til 309 413 innbyggere i 2040. Det er noe mer enn SSBs middelframskrivning. Det kommer av at vi i vårt basialternativ legger inn en gjennomsnittlig arbeidsplassvekst for Vestfold, mens SSB med sin metode indirekte antar at arbeidsplassveksten blir lavere.

Scenariene for utviklingen med henholdsvis høy arbeidsplassvekst og bedre attraktivitet er nesten identiske. Det kan tolkes slik at disse faktorene er omtrent like viktige.

Dersom Vestfold lykkes på begge fronter, vil befolkningen bli på 337 948 innbyggere i 2040. Dersom Vestfold gjør det dårlig på begge fronter, blir befolkningen på 282 214.

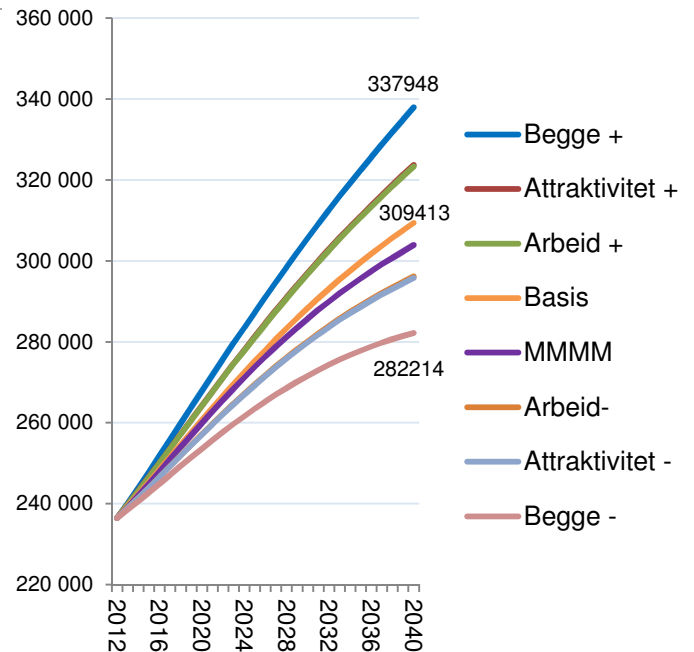
Scenariene viser at dersom Norge får en samlet befolkningsvekst som SSB framskriver i sitt middelalternativ, vil Vestfold få en sterk befolkningsvekst selv om arbeidsplassveksten er svak og bostedsattraktiviteten svekkes.

6.6 Scenarier for fylkene

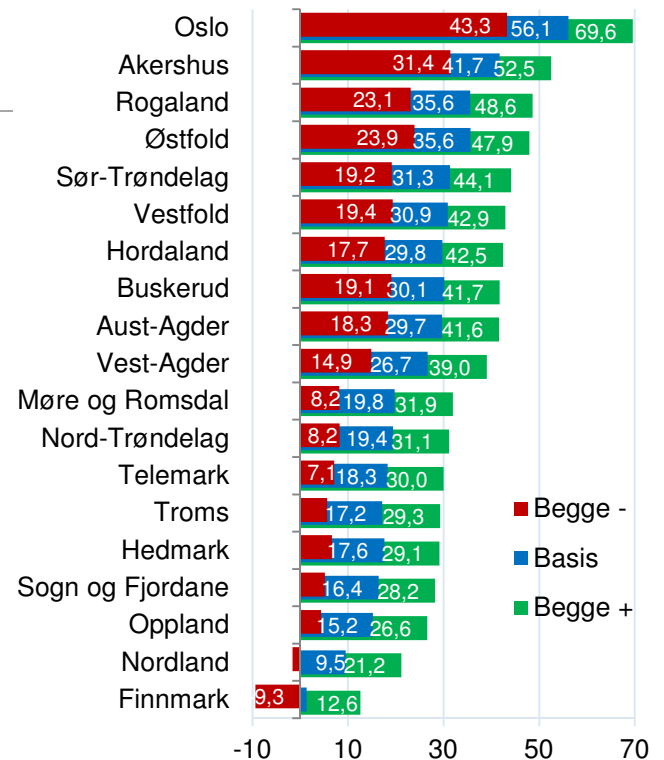
I figur 64 ser vi hvilken vekst fylkene får i basialternativet, i det mest positive scenariet og i det mest negative.

Oslo og Akershus har de beste forutsetningene for vekst. De har en gunstig aldersfordeling i utgangspunktet, og en høy bostedsattraktivitet.

Bak Oslo og Akershus kommer et knippe på åtte fylker hvor basisscenariet viser mellom 26 og 36 prosent vekst fram til 2040. Av disse har Rogaland høyest potensial i det mest optimistiske alternativet. Rogaland har lite pendling ut og inn av fylket, og egen utvikling får dermed større effekt på befolkningsutviklingen enn i Vestfold, som er et fylke hvor mye avhenger av arbeidsplassutviklingen i Akershus og Oslo.

Figur 63: Scenarier for befolkningsutviklingen i Vestfold i perioden 2012-2040.

Figur 64: Befolkningsvekst i fylkene fram til 2040 i de ulike scenariene.

6.7 Scenarier for regioner

Scenariene for regionene på Østlandet er vist i tabellen under. Her har vi vist veksten fra 2012 til 2040 i prosent.

Tabell 23: Prosentvis vekst fra 2012 til 2040 for regionene på Østlandet med de ulike framskrivningene og scenariene. "Ingen flytt" er SSBs framskrivning basert på ingen flytting, MMMM er SSBs middeframskrivning. De resterende er våre scenarier for endring i arbeidsplassvekst og attraktivitet. Regionene er rangert etter veksten i alternativet «begge +» som viser potensialet.

Rang	Region	Ingen flytt	MMMM	Basis	Arb +	Att +	Begge +	Arb -	Att -	Begge -
1	Øvre Romerike	9,0	54,4	67,0	75,4	83,4	92,3	58,5	52,2	44,2
2	Oslo	12,5	35,9	53,7	65,3	69,6	81,8	42,2	39,3	28,4
4	Nedre Romerike	9,0	44,0	44,9	51,5	60,0	67,1	38,1	31,2	24,9
6	Nedre Glomma	0,5	28,1	38,4	49,0	53,2	64,3	28,0	25,1	15,1
8	Drammensregionen	3,9	41,4	39,6	48,5	54,5	63,9	30,7	26,2	17,8
12	Tønsbergregionen	1,8	30,6	35,3	45,6	49,9	60,8	25,1	22,2	12,4
13	Halden	-0,8	28,5	35,4	45,1	50,0	60,2	25,8	22,3	13,2
15	Follo	7,7	37,7	37,3	43,5	52,0	58,5	30,9	24,1	18,2
19	Mossregionen	-0,8	33,2	33,9	42,2	48,4	57,2	25,6	20,9	13,0
23	Ringerike/Hole	-1,3	29,8	29,3	38,4	43,6	53,2	20,3	16,5	8,0
26	Akershus Vest	7,0	21,4	30,7	37,5	44,9	52,1	23,8	17,9	11,5
27	Indre Østfold	0,8	29,1	28,9	36,9	43,1	51,6	20,8	16,1	8,5
29	Sandefjord/Larvik	-1,5	23,2	25,2	34,6	39,1	49,2	15,8	12,6	3,7
33	Lillehammerregionen	-1,9	22,1	23,0	33,1	36,8	47,6	13,0	10,5	1,0
34	Hamarregionen	-3,0	22,3	22,5	32,5	36,3	46,9	12,7	10,1	0,7
36	Grenland	-0,4	18,0	21,4	32,0	35,1	46,4	10,9	9,0	-1,1
40	Hallingdal	-1,0	13,5	19,4	30,1	33,0	44,3	8,9	7,2	-2,9
42	Gjøvikregionen	-3,7	20,3	19,2	29,4	32,8	43,6	9,1	7,0	-2,7
48	Glåmdal	-10,0	14,0	17,2	26,4	30,7	40,4	8,1	5,1	-3,6
49	Midt-Telemark	-2,0	17,2	17,8	26,0	31,4	40,1	9,6	5,7	-2,1
51	Kongsberg/Numedal	0,6	26,2	15,2	25,1	28,6	39,1	5,5	3,2	-6,1
52	Sør Østerdal	-3,6	19,2	15,3	24,8	28,7	38,7	6,0	3,3	-5,6
54	Hadeland	-0,3	29,1	17,4	24,6	30,9	38,5	10,2	5,3	-1,5
59	Midt-Buskerud	-3,6	15,6	14,1	21,9	27,5	35,7	6,4	2,2	-5,1
60	Øst-Telemark	-4,8	9,7	12,8	21,9	25,9	35,6	3,7	1,0	-7,7
62	Valdres	-4,5	9,3	11,0	21,2	24,1	34,9	1,0	-0,7	-10,4
65	Midt-Gudbrandsdal	-6,8	7,6	11,5	20,6	24,6	34,3	2,6	-0,2	-8,8
70	Nord-Gudbrandsdal	-6,3	1,4	7,4	17,3	20,2	30,8	-2,3	-4,1	-13,5
71	Fjellregionen	-3,6	11,3	6,7	16,2	19,4	29,6	-2,7	-4,8	-13,8
81	Vest-Telemark	-5,0	9,2	2,2	10,8	14,6	23,8	-6,3	-9,0	-17,1

Med denne modellen er det Øvre Romerike, fulgt av Oslo som har høyest vekst i scenariet med både høy arbeidsplassvekst og forbedring i attraktivitet.

Sandefjord/Larvik har nedgang i alternativet ingen flytting. Det viser at befolkningssammensetningen og fruktbarheten er slik at det blir nedgang i befolkningen uten innflytting. Tønsbergregionen får imidlertid en vekst på 1,8 prosent i dette alternativet, noe vi viser at fruktbarheten og alderssammensetningen er litt bedre i denne regionen. Oslo vil få en vekst på 12,5 prosent selv uten noen innflytting.

Begge regionene er forventet å få vekst i SSBs middeframskrivning og i vårt basisalternativ. Basisalternativet er mer imidlertid mer optimistisk enn SSBs middeframskrivning. Dette kommer av at regionene har hatt dårlig arbeidsplassvekst de siste årene, og basisscenariet har som forutsetning at arbeidsplassveksten blir lik for alle regioner. Dette vil medføre sterkere vekstimpulser til de to regionene.

Begge regionene i Vestfold er imidlertid forventet å få befolkningsvekst, selv i alternativet med både svak arbeidsplassvekst og svakere bostedsattraktivitet, men veksten i Sandefjord/Larvik er ventet å bli mye lavere.

6.8 Scenarier for kommuner

Scenariene for kommunene viser større sprik mellom det beste og det dårligste scenariet. Det kommer av at det er større variasjoner mellom kommunene når det gjelder både arbeidsplassvekst og attraktivitetsendringer enn for regioner og fylker.

Det er tre kommuner i Vestfold som vil få vekst selv i det dårligste scenariet. Tønsberg får vekst på 9,3 prosent selv om både arbeidsplassveksten er svak og bostedsattraktiviteten svekkes, mens Sande vil få en vekst på 7,5 prosent. I tillegg har Andebu befolkningsvekst i det dårligste scenariet.

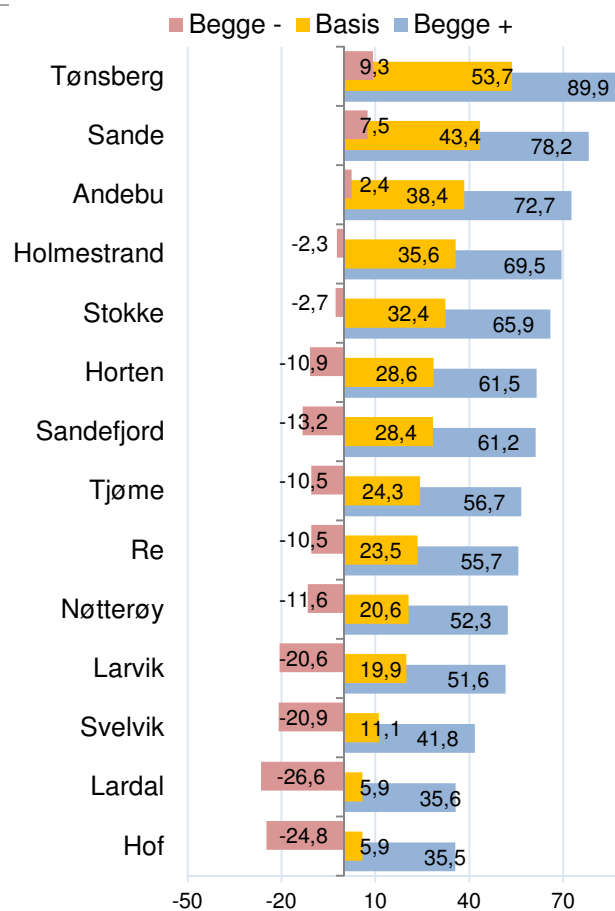
Hvis Tønsberg får vekst i både arbeidsplasser og høyere attraktivitet, vil befolkningen øke med 89,9 prosent fram til 2040.

I basisscenariet har alle kommuner vekst, men veksten varierer fra 5,9 prosent i Hof til 53,7 prosent i Tønsberg.

Mange av kommunene i Vestfold vil imidlertid få nedgang dersom arbeidsplassveksten blir svak og bostedsattraktiviteten dårligere.

Lardal og Hof er svært sårbar for utviklingen i arbeidsplasser og bostedsattraktivitet. Alternativet med svak utvikling gir en nedgang på 26,6 prosent i Lardal og 24,8 prosent i Hof.

Verdt å merke er at Larvik har en nedgang på over 20 prosent i det dårlige alternativet. Også Sandefjord har en nedgang på 13,2 prosent i dette alternativet. En negativ utvikling i disse kommunene vil få store konsekvenser for fylket. En positiv utvikling vil på den annen side føre til en vekst på 61,2 prosent i Sandefjord og 51,6 prosent i Larvik.

Figur 65: Scenarier for kommunene i Vestfold, prosentvis vekst fra 2012 til 2040.

-
- ⁱ Progressivt gjennomsnitt er gjennomsnitt for de siste ti årene, men med større vekt på de siste årene.
- ⁱⁱ Informasjonen om modellen er hentet fra SSBs hjemmesider om befolkningsframskrivinger og SSBs publisasjon Økonomiske analyser 4/2011.
- ⁱⁱⁱ Ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon for et område blir målt som summen av andelen av sysselsatte som pendler ut av området og andelen av arbeidsplassene som det pendles inn til fra andre områder.
- ^{iv} Den interne arbeidsmarkedsintegrasjonen i en region er gjennomsnittet av de enkelte kommunenes andel av sysselsettingen som pendler til en annen kommune i samme region.
- ^v For å sette sammen fire indikatorer for regional sårbarhet, er alle verdiene først skalert slik at laveste verdi=0 og høyeste verdi=100. Deretter er sårbarheten målt som gjennomsnittet av disse fire verdiene. Fire kommuner er egne regioner, for disse er verdien for intern arbeidsmarkedsintegrasjon med.
- ^{vi} Arbeidsmarkedsintegrasjon måles som antall som pendler inn som andel av antall arbeidsplasser i kommunen, pluss antall som pendler ut som andel av samlet sysselsetting med bosted i kommunen
- ^{vii} Indeksen er konstruert slik: Først er hjørnesteinsfaktoren (andel av sysselsetting i det største foretaket) og bransjespesialiseringen (andel av sysselsetting i den største bransjen) omregnet slik at høyeste verdi = 100 og laveste verdi = 0. Så har vi tatt utgangspunkt i gjennomsnittet av disse to målene som vi har kalt bransjehjørneindeks og regnet ut sårbarhetsindeksen etter følgende formel: $\text{Bransjehjørneindeks} * (100 - (\text{Integrasjon}/2))/100$. Det siste leddet reduserer sårbarhetsindeksen etter pendlingsandelen. Dersom en kommune ikke har verken inn- eller utpendling vil sårbarhetsindeksen ikke bli redusert, men være lik bransjehjørneindeksen. En kommune hvor alle sysselsatte pendler ut av kommunen vil få en sårbarhetsindeks på 0.
- ^{viii} Alle tall for nyetableringer, vekst og lønnsomhet baserer seg på data som Telemarkforskning har fått levert fra Brønnøysundregistrene.